

CSAK MESÉLEK

második kiadás

**XX. SZÁZADI
NOVELLÁK**

NEHRER GYÖRGY

*N.G.Y.
publisher*

Csak mesélek

2. bővített kiadás 2024.

Nehrer György

(EPUB)ISBN szám: 978-615-02-1980-6

Kiadó: Nehrer György

Tartalomjegyzék

Pogányságom története.....	4
Csigapörkölt.....	8
Panni néni.....	14
A halór.....	17
Sperhakni.....	21
Vagon.....	23
Fogat fogért.....	29
Maros-parti piknik.....	36
Samu bácsi.....	39
Miért nem lett belőlem román gimnazista?.....	40
Ernő bácsi és a könyv.....	44
Kertscho bácsi és a mititei.....	45
Bodor Áron története.....	48
Föld a földhöz.....	52
Eladott életek.....	56
Dénes bácsi.....	61
Még dolgunk van.....	70
Egy viharos nap.....	73
Rántott hal.....	81
Az iszap.....	82
A ló.....	85
Majd odaát.....	87
Paprikás krumpli.....	97

Pogányságom története

A Diófa Vendéglőben anekdotáztunk vacsora és borozgatás közben; Piroska tanácsolta, hogy le kellene írni ezeket a történeteket az utókornak.

– Talán igen, talán nem.

– Én nem tudok olyan mívesen írni, mint a képzett tollforgatók. Egyáltalán, kit érdekelnének az én történeteim?

Aztán mégis megpróbáltam.

Ez a kis történet abból az időből való, amikor még a béke, az BÉKE volt. Tizenhárom évvel a nagy világégés után...

A Toldi Miklós utcában, egy kicsi, szoba-konyhás, üvegverandás, féltetős házban kezdődött. Az épület szerényen Visi bácsiék hatalmas tűzfalú házának támaszkodott. A kicsi házat nagyapám építette a Székesfehérvári Búr-telepen, főként bontott anyagokból – amihez olcsón hozzá lehetett jutni – közvetlenül a háború után. Ebbe a kicsi házba születtünk mind a hárman, és innen indult az életünk. Itt éltünk együtt a nagymamámmal, aki egy hófehér hajú, madárcsontú asszony volt. A Mama egy éjszaka alatt öszült meg a bombázások alatt. 1947-ben aztán megözvegyült, mert nagyapámat elvitte egy félrekezelt tüdőgyulladás. Még csak ötvenkét éves volt a nagymama, és már túl volt két világháborún, menekülésen és kitelepítésen. Az arcán mély barázdákat hagyott a sors, de a szemei még mindig fiatalos tűzzel égtek. Anyám akkoriban az ÜVÉRT telepen dolgozott a város másik végében, mint kereskedő. Apám még csak néhány éve szabadult az orosz fogságból. Miután megszülettünk, bevonultatták katonának, mert hát katonaköteles korban volt. Így laktunk ott együtt hatan. Na, meg Cilus macska, aki bejöhett néha melegedni a konyhába. Mint orgonasípok, úgy jöttünk egymás után. Az 50-es években ez már csak így volt. A mama hitt Istenben, de nem áhítatoskodott, mert arra sosem volt ideje. Templomba sem járt rendszeresen, csak a nagyobb ünnepeken. Fizette az egyházadót, és ismerte a plébános urat, ennyi tellett az idejéből. El kellett látni a három unokát, az apró kertet és a sárga kiskacsákat, akik vidáman civakodtak a kertből szedett kákcson, és az udvaron elásott páncélsisakból ittak. Vagy ha úri kedvük úgy tartotta, akkor meg is fürödtek benne. A páncélsapka már úgysem hiányzott német vagy orosz tulajdonosának. Szerencsétlen, önként valószínűleg sosem vált volna meg tőle. Főleg, ha tudta, hogy kacsausztató lesz belőle. De maradjunk a lényegnél.

Sajnos a folytatás sem lesz vidámabb, mint a kezdetek.

Szent István-napi ünnepi körmenet volt a Lenin úton. Már az elképzelés is nevetségesnek tűnik ebben a párosításban, de annak idején ez senkit nem zavart. Mama már

kora reggel készülődött, a fejébe vette, hogy erre ő is elmegy, megnézi azt a nagy sokadalmat, és azt a sok szép egyházi díszruhát, amit a papok csak ilyenkor vesznek fel. Találkozik a többi öregasszonnyal, és megbeszélik a világ dolgait. Pletyka nélkül meg amúgy sincs öregasszony. Nagy örömmel és élményekkel telve jött haza, millió mesélnivalóval, hogy melyik pap milyen ruhát és milyen süveget viselt. – Volt ott lila és aranyszínű, fehér és földig érő brokát köpeny arany sujtással. És mindenki énekelt. Azt nem tudom, hogy mit, de szép volt. És vitték a Szent István jobbját, amit ugyan nem láttam, mert sokan voltak körülötte. Csak egy díszes láda volt üvegtetővel, és egy olyan szerkezet volt felette, mint egy baldachinos ágy, aminek a négy lábát papok vitték.

– Kereshetünk egy kis pénzt – szólt a plébános úr, hogy segítségre van szüksége. Nőnek a gyerekek, az összes cipőnek le van már vágva az orra, hogy elférjen benne a lábuk. Jön a tél! Ha nekünk nem is jut, legalább a gyerekeknek legyen! – Három cipőre biztosan nem futja! – Vennék én nektek, de ott maradt a nyugdíjam a románoknál, mikor áttelepültünk. Talán, ha a Papa beleegyezett volna abba, hogy felveszi a román állampolgárságot, és románosítja az ősi nevet... Talán akkor lenne nyugdíj! Akkor tudnék én is egy kis pénzzel segíteni.

A Papa inkább hagyta volna felnégyeltetni magát, minthogy ő román legyen valaha is. Ő, aki a vérében germán. De nem olyan, mint akit csak úgy idetelepítettek. Hanem olyan, akinek a felmenői is itt éltek már évszázadok óta, ezen a földön. Aki nyelvében és hagyományaiban germán, de lelkében magyar. Aki a magyar hazáért az életét adta volna bármikor. Aki megjárta az olasz frontot, otthagya és gyászolta sok pajtását.

– Ott hagyunk mindent a románoknak, hogy a fene essen beléjük! A nagy házat, a lovakat, a kocsikat. A fűzfa partos Begát –, amit arra csak Béga-nak mondtak –, aminek a partján oly sokat sétáltunk kéz a kézben a Papával. Etát és Irént, a nagyobb lányokat. Ott hagytuk a német, a magyar és a szerb barátokat. Temesvárt! A fiatalságunkat! Földönfutók lettünk, és a Papa sincs már.

– Segítesz így is eleget, mama! Megfőzöl, vigyázol a gyerekekre, rendben tartod a házat és a kevés kis jószágot. Főzöl lúgos szappant is a mosáshoz. A kicsi kert is terem annyit, hogy kiegészíthessük az ennivalót. Ez a te nyugdíjad, mama! – mondta anyám, akivel amúgy hol jóban, hol rosszban voltak. – Mit kellene a plébános úrnak segíteni? – kérdezte anyám.

– Kukoricát morzsolni!

Hogy honnan volt a plébános úrnak kukoricája a város közepén, azt még a mai napig sem tudom. Ahogy azt sem, hogy mit kezdett a kukoricával. Csak sejtéseim vannak, ennyi év távlatából. Városi gyerekként kukoricaföldet sosem láttunk. Végképp nem értettem, hogy minek kell a kukoricát lemorzsolni, amikor a mama egyben szokta megfőzni, ha néha-napján jutott egy kis ínycsiklandóság az asztalra. Persze azt, hogy a

főzhető kukorica meg a takarmánykukorica nem ugyanaz, csak jó tíz évvel később tudtam meg. Október táján már hűvös szelek fújtak, és csak néha sütött ki a nap. Üzenet jött a plébánostól, hogy lehet menni morzsolni. A mama nagy lázban égett. A fekete-fehér foltos Cilus macskát – aki akkor már több mint tíz éves volt, és évente kétszer is kölykezett – zavargatta a konyhából. Pedig neki is jólesett a sparhelt alatt egy kis meleg. – Gyerekek, készüljétek, gyorsan, gyorsan! Cipő, meleg pulóver, kabát! Sietni kell, mert meghozták a kukoricát! Felnőtt fejjel végiggondolva a Toldi Miklós utcától a templom nincs nagyon messze. Persze a három gyerekkel és a kicsi lábakkal majd egy órás út volt, míg odaértünk. Hideg, csípős szél fújt, ami a zöld posztó kabáton is áthatolt. Kezünk zsebben, kötött kesztyűnk talán csak tizenkét évesen lett először. Mama izgatottan sürgetett bennünket, hogy igyekezzünk, igyekezzünk.

– Ne piszkáld azt a kabátgombot, mert leszakad, elgurul, és nincsen másik helyette. Aztán járhatsz nyitott kabátban!

A plébános úr a kis udvari haranglábnál várt már bennünket, ki volt készítve két kis barnára festett pad szürke lópokróccal. Így hívták azt a pokrócot, ami durva és szúrós volt, de ülni jó volt rajta. A rengeteg csöves kukorica fele a nyitott kapun belül, fele pedig az utcán volt. Sokszor jártam azóta arra. Talán két köbméternél több nem is férne be a kis udvarba. De a gyerek szeme, amíg fel nem nő, mindent nagyobbra lát, mint a valóság. A törékeny, madárcsontú mama mellett a fekete köpenyes plébános is óriásnak tűnt, főleg, hogy a szél bele-belekapott a köpenyébe. Ettől aztán végképp úgy nézett ki, mint egy hatalmas fekete varjú.

– Juliska, a morzsoltat a zsákokba, a csutát balra, a harangláb mellé. Az megy a tűzre. Na, igyekezzenek! - káromta a nagy varjú - Kész kell lenni, mielőtt megjön az eső, mert vizesen nem lehet zsákolni a kukoricát.

Sosem morzsoltunk kukoricát azelőtt, de hát honnan is lett volna nekünk ennyi kukoricánk. Nagymama matatott valamit a virágos kis szütyőben, és előhalászott három morzsoló-vasat. Hogy neki honnan volt morzsolóvasa, és egyáltalán minek kellett az neki? Talán kölcsön kérte valakitől! Előkerült még egy marékra való csíkokra tépett fehér vászon is, amibe belekapott a szél, és úgy lobogott a mama kezében, mint májusfákon a színes szalagok. Talán valami szakadt lepedőből hasította őket. Minek kell ez a morzsoláshoz? Rájöttünk, hogy gyerekkézhez nem volt morzsoló. Így a mama addig csavarta a fém nyelére a vásznat több rétegben, amíg az nem passzolt a kezünkhöz. A húgom nem morzsolt. Ő csak adogatta a Mama mutatta, hogyan kell.

– Bal kezeden fogod a csövet, ha van rajta héj, akkor azt letéped, jobb kezeden félkörös mozdulatokkal a bordás vasat rányomva a csőre, lemorzsolod a szemeket.

Nem bonyolult, csak elsőre tűnik annak. És nehéznek sem gondoltuk. Aztán ahogy fogyott a kukorica, úgy nőttek a vízhólyagok a tenyerünkön. De nem panaszkodtunk, mert már megtanultuk, hogy nyafogva is meg kell csinálni. Akkor meg már jobb csendben valami másra gondolni. A vízhólyagokat lassan felváltották a vérhólyagok, amik

akkor keletkeztek, amikor a kezünk lecsúszott és odacsípdőtt a fűrészfogas morzsoló és a kukorica közé.

– Töröljétek már meg az orrotokat, mert rossz rátok nézni! – szólt ránk a mama.

A hideg szélről és a munkától kipirosodott az arcunk, és az orrunk leve is megindult néha, de ha nem álltunk meg, akkor nem fáztunk.

Aztán ahogy fogyott a kukorica, úgy nőttek a vízhólyagok a tenyerünkön. De nem panaszkodtunk, mert már megtanultuk, hogy nyafogva is meg kell csinálni. Akkor meg már jobb csendben valami másra gondolni. A vízhólyagokat lassan felváltották a vérhólyagok, amelyek akkor keletkeztek, amikor a kezünk lecsúszott és odacsípdőtt a fűrészfogas morzsoló és a kukorica közé. A mama ebédre is pakolt. Belefért a kis szütyőbe pár szem paradicsom – amiből már az utolsókat szedte le a bokrokról –, barna kenyér, zsír és egy kis kés a kenyérhez meg a zsírhoz. Befaltunk mindent egy pillanat alatt. Aztán délután jött még három fejkendő öregasszony, nekik kellett a pad, így aztán állva dolgoztunk tovább. Gyorsan haladtunk, mert az asszonyok már nem először csinálták ezt. A piros csuták csak gyűltek, gyűltek halomba. Kis lapáttal raktuk a nagy barna vászonzsákokat. A plébános csak ekkor került elő. A zsákokat megemelni nem tudta, csak húzta végig az udvar kövén. Aztán eltűnt velük valahol az épületben. Októberben már korábban esteledett, de az idő kegyes volt hozzánk, hogy a szél csak a sötét felhőket kergette a fejünk felett, és a Jóisten nem bökte ki a sok felhőt, hogy vizet zúdítson ránk. Elfáradtunk, mire a sok csutát is behordtuk a kamrába. Az asszonyok is leporolták a ruhájukat, kirázták a sötétkék vászon kötényüket, és kiséperték az udvart. A portól, vagy a hidegtől, vagy talán mindkettőtől elkezdtem tüszögögni, szinte abba sem tudtam hagyni.

– Na, menjetek kifelé, itt a kapu előtt várjatok, mindjárt jövök! – de nem jött, csak nem jött, és már türelmetlenek voltunk.

– Mi van már, miért nem jön a mama?

Aztán jött, mint egy fúria. Soha nem láttuk még ilyennek. Soha nem kiabált, még akkor sem, ha valami miatt megharagudott ránk. De most valami olyan volt az arcán, amitől megijedtünk. Előbb csak legörbült a szánk, de nem jött vigasztalás. Majd sírás lett belőle.

A nagydarab, fekete ruhás pap, akinek a köpenyét lebegtette a szél, ott állt fázósan az udvaron. Szemben vele a törékeny kis öregasszony.

– Isten fizesse meg a segítségünket!? Van magának szíve? Itt a három gyerek, egész nap dolgoztak. Verje meg magát a Jóisten! Ne élje meg a karácsonyt!

Azt mondják, szép temetése volt. December 20-án magához szólította a Jóisten. Azt, hogy más vétke is volt-e, ami miatt mennie kellett, azt nem tudtuk meg. A temetésre már nem ment el a mama, csak a szomszédasszony mesélte neki, hogy a püspök úr mondta a beszédet, és hogy nagyon sokan voltak.

A mama aztán soha többé nem kívánt rosszat senkinek, akármilyen mérges is volt. Az én szívembe viszont ettől kezdve a Jóisten valahogy nem talált utat. Bár én sokszor meglátogattam Isten házát, de mindig valami nézeteltérésünk volt egymással, és nem tudtunk összebarátkozni. Valószínű, hogy ez most már így is marad.

Csigapörkölt

A kertben viháncoltunk, az öreg, magról kelt sárgabarackfán, aminek széles törzsén fürge hangyaraj járt fel s alá fáradhatatlanul. Mézgásodott már az öreg fa, talán az csalhatta oda a hangyákat. Bennünket nem zavartak a játékban. Régen voltak már az öreg fa ágai megigazítva, sok befelé nőtt, és jó pár már keresztbe is. Azért hozta a termést rendületlenül minden évben. Nem voltak nagy barackok rajta, csak apró, de magvaváló, halványsárga szemek. Halványabbak, mint a szomszédék fáján. A mama befőzte lekvárnak a gyümölcsét. Egy kicsit több cukor kellett volna hozzá, de az nagy kincs volt akkoriban. Így aztán a mi lekvárunk mindig savanyúbb volt egy kicsivel, mint a Kulcsár nénié a szomszédban.

Másztunk és hintáztunk a vastagabb ágakon. Szinte fél napot el tudtunk tölteni a fán való játékkal. Az öreg fa békésen tűrte ezeket a kínszásokat. Mint valami öreg házörző kutya, amelyik tudja, hogy előbb-utóbb megkomolyodnak a kölykök, és nem ugrálnak többé rajta.

– Hát ti meg mit csináltok?

Ott állt a farszomszéd a drótkerítés mellett, az öreg fától két-három méterre. Egyik kezével a rozsdásodó acél oszlopot markolta, másik kezét pedig a dróthálón pihentette, ami a keze súlyától egy kicsit lejjebb hajlott, és ettől úgy nézett ki, mintha hullámzó víz lenne. A hangja érces és mély volt, mintha még mindig az idegenlégióban osztogatná a parancsokat. Kiss bácsi állt ott, aki egyáltalán nem volt kicsi, száznyolcvan centi magas lehetett. Bozontos szemöldöke összeért az ornyergénél. Nagy, kerek feje, amin már csak két oldalt és hátul volt haj, úgy nézett ki, mint a karjára tetovált oroszlán. Ez nem egy olyan szép oroszlán volt, mint amiket manapság tetoválnak szalonokban, hanem olyan, mint amit a légiós katonák tetováltak egymásnak a sivatagban. Bár minekünk az, hogy sivatag, nem mondott semmit. Mi olyat sohasem láttunk. Így az számunkra nem is létezett. Na meg a Búr telepen mihez kezdtünk volna egy sivataggal. Ahol nincsen fa, csak homok, és télen nem lehet hóembert építeni.

Megriadtunk a hangtól, a mély férfihang valahogy kettévágta az önfeledt gyermeki nevetgélést.

– Várasat játszunk, megvédjük az ellenségtől!

– Na, gyertek csak le!

A hang annyira parancsoló volt, hogy nem mertünk ellenkezni. Sorba álltunk a kerítés innenső oldalán. De azért biztonságos távolságra az öregtől, ha valahogy átjönne, azért legyen előnyünk, ha futni kell. De nem akart átjönni. Csak most láttuk, hogy egy bádog vödör van a lába mellett, és azt rugdossa a cipője hegyével. Nem nagyon, csak éppen annyira, hogy hangot adjon: bang, bang, bang. Kiss bácsi amúgy mindig is azon az elven volt, hogy a munka élte az embert. De a pihenés sem ölt még meg senkit!

– Látom, jó sok csigátok van! Szedjétek már össze őket, úgylis csak a növényeket eszik.

Nekünk a mama soha nem mondta, hogy haragszik az éti csigákra. Mindig csak a meztelen csigákat, meg azokat a kicsi, fehér színű házas csigákat szedette velünk. Aztán a kacsák meg két pofára ették őket.

– A mamától meg tetszett kérdezni, hogy kellenek-e a csigák?

Mert ugye azért ezek mégiscsak a mama csigái! Ha keresné őket, akkor mi kerülnénk bajba.

– Na, akkor szóljatok öreganyátoknak!

– Mamaaa! Mamaaa! Kiss bácsinak kellenek a csigák. Odaadhatjuk neki?

– Minek az neki?

– Azt mondta, hogy megeszi őket!

– Bolond az az ember? Csigát enni, ki hallott még ilyet?

– Itt a vödör! Azt mondta, hogy szedjük össze a csigákat, főz belőle pörköltet! Majd mi is kapunk ebédre.

– Én nem bánom, szedjétek. De aztán kezet mosni, nem összefogdosni mindent csigás kézzel! Az ebéd meg már készül, nekem ne csigázzatok itt össze mindent!

A mama még egy darabig dohogott magában.

– Bolond ember... Bár hallottam már, hogy a franciák megesznek mindenféle ilyen csúszómászót. Fene a gusztusukat! De az is lehet, hogy az öreg fejét nagyon megsütötte a nap, mikor a sivatagban harcoltak valami arabokkal. Vagy másokkal? A fene se jegyzi meg...

A kert végében nem volt vetemény, csak fű, meg kákics. De nem magról vetett fű, hanem olyan, ami csak úgy a maga bolondjában nő. Biztosan a kacsák miatt. A sok éti csigát mi sosem bántottuk, meg amúgy sem voltak útban senkinek. Néha kézbe vettünk egyet-egyet, és a kis gyerekdalt énekelgettük nekik: „Csigabiga, gyere ki, ég a házad ideki, kapsz tejet, vaját, holnapra is marad.” Addig kellett énekelni, amíg a kis

szarvacskáit ki nem nyújtotta, aztán mehetett tovább. De hogy megenni? Az eszünkbe sem jutott. Nyálasak voltak, ami rátapadt a kezünkre, és ha megszáradt, lemosni is épp elég volt. Azt pedig csak az utcai nyomós kútnál lehetett, ami hol kékre, hol pedig pirosra volt festve attól függően, hogy a tűzoltók vagy a vízművesek értek-e oda előbb. Mert olyan akkor még nem volt, hogy tűzcsap meg vízcsap. Egyben volt minden. Ezen a csapon is osztoznunk kellett a szomszéd darazsakkal, akik mindig ott ólálkodtak a csap környékén. A kannából kifröccsenő vízen oltották szomszédjukat, ami kicsi pataokban folyt a köves úttesten, hogy aztán a kavics és a nyári meleg pillanatok alatt felszárítsa. Az öreg még mindig a kerítésen támaszkodott, mikor visszaértünk hozzá az engedéllyel.

– Csak a nagyokat szedjétek, ami legalább három centiméter. A kicsi az nem jó, azok még hadd nőjenek!

A bádög vödör jó félig lett csigával. Egymás hegyén-hátán másztak és igyekeztek volna kifelé a vödörből. Ekkora sokaságban a szaguk sem volt jó, és a sok nyálka miatt sem voltak valami gusztusosak. Sajnáltuk őket, de a kíváncsiság nagyobb volt bennünk, mint a sajnálat. Hogyan fogja ezeket megenni a Kiss bácsi? Jól hangzott, hogy pörköltet csinál belőlük, mert nekünk olyan nagyon ritkán jutott. És ha jutott, akkor is kevésnek bizonyult, bármennyit is főzött a mama. Azon morfondíroztunk, hogyan szedi ki a csigákat a házukból a Kiss bácsi. Tudtuk, hogy amikor felemeled a csigát, rögtön visszabújik a házába.

– Mindegyiknek énekelni fog, hogy „Csigabiga, gyere ki”? De ha hozzáérsz a szarvához, akkor visszahúzódik a házába!

– Lehet, hogy kalapáccsal összetöri a házukat, mint ahogy a diót szokták, és akkor nem tudnak elbújni!

– Kiss bácsi!!! Kiss bácsi!!! Itt vannak a csigáák!

– Ne ordibáljatok már! Az egész utca hallja. Jövök már! Jövök már!

Az ajtó előtti egy négyzetméteres betonpihenőn – ami oxidfestéssel volt pirosra színezve, mert csempére akkoriban kinek tellett – kint volt a barna félcipője befűzve, megkötve, úgy ahogy kiléptek belőle. Az öreg csak úgy belelépett, de a lába nem ment a helyére. Így a cipő kergét taposva – mintha csak egy papucsba lépett volna – próbált a pár lépcsőn gyorsan lebotorkálni és persze csitítani bennünket, hogy hagyjuk abba a kiabálást. Ettől a kapkodástól az egész mozgása olyan furcsának tűnt, mintha be lett volna rúgva. Az is lehet, hogy már ivott az öreg, mert józanul normális ember nem akarhat csigát enni!

– Mikor lesz belőle pörkölt? Mert a mama nálunk már főzi az ebédet!

– Majd lesz, majd lesz, csak türelem. Nem megy az olyan gyorsan.

– Csak aztán tessék vigyázni a csigákra, mert ki akarnak jönni a vödörből!

– Gyerekek, ebééééé, gyerünk kezet mosni! – hallatszott a mama hangja a ház felől.

– Csókolom, Kiss bácsi, mi megyünk, mert a mama kiabál. Aztán mérges lesz, ha eljártsszuk az időt, amikor az étel az asztalon van.

– Darazsak! Már megint itt vannak! – hessegetett Zsuzsa húgom, ahogy mi hívtuk, a nyomós kútnál.

De csak bajt csinált vele. Minél jobban hessegette őket, annál többen lettek. Keringőztek bolondul körülötte.

– Ne kergesd őket, gyere onnan a víztől! Hallod?!

De nem hallotta, ijedtében csak egyre jobban és jobban hadonászott kicsi kezeivel. Addig, amíg meg nem csípte egy darázs a kezén, egy pedig az arcán. Aztán valami furcsa dolog történt. Már nem hadonászott, csak tátva maradt a szája, és a levegő mintha csak befelé ment volna. De kifelé egy hang sem jött. Egyre sápadtabb lett, és csak állt a kútnál. Kezeit az égnek emelve, szája nyitva, és csend és csend és csend.

– Mamaaaa! Mamaaaa! Mamaaaa! Megcsípte a darázs a Zsuzsiit!

A mama futva jött az utcára, egyik kezében konyharuha, a derekán egy mintás kötény lobogott. Bütykös lábán papucs, a bütyök helyén kivágva. Mert olyan papucs nem volt, ami bütykös lábra való lenne. Így aztán a mama már új korában kivágta a papucs oldalát. kapta a kicsi lányt, akinek abban a pillanatban megjött a hangja és olyan visításba kezdett, hogy olyat még a Toldi Miklós utca nem hallott.

– Ne ordíts már, hallod?! Hadd nézzem, hogy benne van-e a fullánkja? Maradj már nyugton, az anyád jó istenit, összerugdald a hasam. Ti meg hozzatok gyorsan petrezselymet a kertből, ne álljatok itt, mint a Bálám számara.

Szaladtunk a kertbe. De minek a petrezselyem? Készen van már az ebéd! Mindegy, ha a Mama azt mondja, hogy petrezselyem kell, akkor petrezselyem kell!

– Na jól van, nincsen benne fullánk!

Gyorsan összegyűrte a frissen tépett petrezselyem zöldjét és jól bedörzsölte vele a csípés helyét.

– Na most már asztalhoz, mert kihűl az ebéd, és nem melegítem újra!

Nálunk nem volt sok fogásos ebéd, de mindig összeügyeskedett a mama valamit abból, ami éppen volt otthon, így aztán gyorsan meg lehetett ebédelni. Na meg estig elég is volt.

– A leány bent marad és segít nekem a konyhán, ti meg mehettek. A kacsáknak szedjétek a kertben zöldet, meg cseréljétek vizet nekik. Van darált kukorica a kamrában, abban a kis fehér zsákban. Szecskázzatok nekik egy kis zöldet, és keverjétek hozzá a kukoricadarát. - adta ki a parancsot.

A nagy deszkán volt a bajonett, aminek még a vércsatornája is megvolt, és működött a nyelén a puskacsőre való zár. A pengéje – húsz centis acél penge, ami nem rozsdásodott, csak fakó színe lett, ha kint maradt véletlenül az esőn -, talán a papa élezte meg utoljára, a veszélyes eszközt. Összevágtuk vele a szecskát a kacsáknak, és kaptak hozzá egy marék darát. Víz is lett cserélve a földbe ásott páncélsisakban. Cilus rossz néven vette, hogy megkergettük a kismacskákat az udvaron, de annak örült, hogy ők is kapnak valami maradékot a konyháról, amiért nem kell megdolgozni, nem úgy, mint az egérért a kamrában.

Épp folytattuk volna a játékot az öreg barackfán, amikor megéreztek, hogy a Hunyadi utca felől, olyan szagok terjengnek, mint amikor a mamával szappant főzünk kint az udvaron, az üstben. Szóval, amiben volt minden: csont, faggyú, disznóbőr darabok, avas szalonna a szomszédoktól, minden, ami zsiradékot tartalmaz. Olyankor a szomszédok becsukták az összes ablakot, ajtót, és még a redőnyöket is leeresztették. Már akinek volt redőnye. Ne szépítsük a dolgot, enyhén szólva is dögszag volt! Ha nálunk készült szappan, akkor a zsírt, a húst és a csontokat előbb vízbe raktuk, majd alaposan megfőztük az üstben. Ez három, négy órát vett igénybe. Amikor már elég sűrű volt az anyag, akkor a mama leszűrte az egészet, majd hozzá adagolta a szódát, ami úgy nézett ki, mint a VIM, amit súrolásra használtunk. De nem az volt, csak a kemény papírdobozok hasonlítottak egymásra. A mi feladatunk volt, hogy kevergessük a szappant egy nagy fakanállal, le ne égjen, vagy ki ne fusson. Aztán a szódával még főzni kellett egy órát, hogy elkészüljön. Utána kis fémformákba öntöttük, és már csak meg kellett várni, hogy megkössön. Na ennek a szappannak sem rózsza, sem pedig egyéb illata nem volt, ha csak a szódát illatnak nem nevezzük.

Ezt csak azért írtam le, hátha valaki kedvet kap a szappanfőzéshez, el ne rontson valamit. Ha nincsen pénz szódára, akkor helyette fahamu lúgja is megfelel, de ez egy másik történet. Az orrfacsaró büzt egyre beljebb hozta a szél a mi udvarunkba is. Szaladtunk is előre.

– Mama, csukd be az ajtót, ablakot! Kiss bácsi szappant főz!

De akkor miért kiabál a felesége, a Margit néni?

– Megőrült maga, hogy itt főzi ezeket a bűdös csigákat?

A Kiss bácsi válaszát nem hallottuk. Viszont azt a szagokból már éreztük, hogy a csigapörköltből nagy valószínűséggel nem fogunk enni, akárhogy is kínálgat a Kiss bácsi bennünket.

Hátra szaladtunk a kerítéshez, és a dróthálóba markolva néztük, hogy a Kiss bácsiék konyha ablakán dől kifelé a gőz, vagy füst, esetleg mindkettő. Margit néni csak mondta, csak mondta, hol franciául, hol magyarul.

Mert a legnehezebb dolog a világon... tudni, hogyan kell valamit jól csinálni, és szó nélkül végignézni, ahogy valaki rosszul csinálja! Na, a Margit néni nem is fogta vissza magát ebben a dologban.

Kiss bácsi nem szólt, csak a letaposott kérgű cipőjében botladozva, vödörrel a kezében, ki-be szaladgált, mint akit kergetnek. Hordta a vizet az utcai nyomós kútról. Aztán megjelent egy ásóval a kertben és elkezdett gödröt ásni. Majd a barna cipőjében csoszogva kihozott egy hatalmas bádog fazekat, és a rettenetes szagú valamit beleöntötte a gödörbe. Közben még morgott az orra alatt. Azt nem értettük, hogy mit. Kérdezni meg nem igen mertünk tőle. Csak sejtettük, hogy nem a csigapörkölt receptjét ismételteti. Azt, hogy a Kiss bácsi életében készített-e egyáltalán csigapörköltet, azt soha nem tudtuk meg. De nagy valószínűséggel nem! Talán elméletben tudta, hogyan készül, és csak gondolhatta, hogy az elmélet és a gyakorlat között elméletileg nincs különbség! De gyakorlatilag van!

A történet folytatódik:

Eltelt harminc év! A belvárosban dolgoztam a Petőfi út sarkán, ahonnan nem volt messze a Kis kulacs étterem, ami akkor még a Népköztársaság úton volt, egy földszintes, hosszú épületben. Azóta már átépítették, és valami csillogó üzletház vagy iroda van a helyén. Szabadság miatt nem fizettem be a heti menzámot az étteremben. Így amikor visszamentem dolgozni, és ebédelni mentünk, a kollégák a menüért álltak sorban, én meg foglaltam gyorsan egy négyszemélyes asztalt. Elkezdtem lapozgatni az étlapot. A második oldalon pedig a következővel találkoztam:

„Csigapörkölt galuskával”, „Csigapárizsian, rizzsel és savanyúval”

Nem hittem a szememnek, és még egyszer végigolvastam. Intettem a pincérnek.

– Ez éti csigából van? Vagy csak valami fantázianév?

– Ez nem fantázianév. Ez valóban csigából van.

Gondolkodtam kicsit. Közben a szemem gyorsan végigfutott az árakon, és láttam, hogy még olcsóbb is, mint egy sima sertéspörkölt. De rögtön megfordult a fejemben, hogy ha ennek is olyan szaga lesz, mint a Kiss bácsi csigájának, akkor itt ma senki nem fog ebédelni. Sőt, még a KÖJÁLT is kihívják ellenőrzésre.

– Na legyen!

A pincér furcsán nézett rám. – Mi legyen? – kérdezett vissza.

– Hááát a csiga.

– De melyik csiga? A pörkölt vagy a párizsi?

– A pörkölt galuskával.

Pfhuuu, fújtam egy nagyot. Na, a rendelésen túl vagyunk. Lesz, ami lesz. Közben a kollégák is megkapták az ebédet. Intettem nekik, hogy foglaltam asztalt, jöjjenek nyugodtan. Leültek, elhelyezték a sárga, műanyag tálcákat, rajta a kétfogásos menüvel, az egyen késsel, villával és kanállal, a legolcsóbb kivitelben.

– Te mit eszel? – jött a kérdés.

– Próbáltam elodázni a választ, de a kérdés annyira konkrét volt, hogy ez elől nehéz volt kitérni. Összeszedtem a bátorságomat és kivágtam – csigapörköltet galuskával!

Megállt a kanál a kezükben, és kikerekedett szemekkel néztek rám. – Miiiit? Csigapörköltet galuskával? Normális vagy te? Na neeeee!

– De!

Mintha vezényszó lett volna ez a “De!” Lerakták a kanalat, és ott álltak az asztal mellett, tálcával a kezükben. Láttam a szemükön, azt keresik, hogy hol van szabad asztal az étteremben. De nem volt. Mert délidőben hol van szabad asztal egy étteremben? Elbizonytalanodtak.

– Ez most komoly?

– Igen! – válaszoltam. Közben ismét eszembe jutott a Kiss bácsi féle csiga szaga. Akkor kezdtem el megértőbb lenni. Hátha ők már láttak valódi csigapörköltet. Csak én vagyok ennyire tudatlan. Ők biztosan tudják, hogy milyen az, és azért álltak fel ilyen hirtelen. Tényleg, normális vagyok én? Aztán néhány pillanat múlva a kérdés megoldódott, mert megjelent a pincér a rendeléssel. Nem kellett tovább feszengennem, hogy mi lesz most. Majd reklamáljanak a kollégák, ha nekik nem tetszik, vagy büdös. De nem volt az! Ha valakit érdekel, akkor elmondom, hogy az íze olyan volt, mint a csirkepörkölt, csak apróbb hússal, és sötétebb színben. Szóval finom volt. Egész héten csigát ettem mindenféle variációban. A kollégák sem álltak fel mellőlem. Bár láttam, hogy fél szemmel mindig a tányéromat lesik. Amióta átépítették az épületet, az új Kiskulacs már csak a nevében Kiskulacs. Akik ismerték a régit, tudják, miről beszélek. Na, azóta nem ettem csigát.

Panni néni

Panni néni ápolónő volt a koraszülött és sérült gyermekek osztályán a kórházban. Százötven centi magas lehetett, és nagyjából ugyanolyan széles. Hosszú, szőke haját hol kontyban, hol csak úgy összekötve hordta. Valamikori nagy szerelme, azt hiszem, talán egy orvos lehetett, aki miatt aztán soha nem ment férjhez. A bánattól, vagy valami mástól, hízni kezdett, de rettenetesen. Ez nem tett jót neki, mert a szíve sem nagyon bírta. Néha-néha meglátogatott bennünket, amikor volt egy kis ideje.

Egy napon aztán anyám a Panni nénivel és egy nagy bőrönddel állított be.

– A Panni néni itt fog lakni! – anyámnál talán néhány évvel volt csak idősebb. – Fiúk! Csináljatok rendet a szobákban, beteszünk egy ágyat, és ott fog aludni nálatok!

Nem volt nagy szoba, és még egy ágygal már végképp bútorraktár kinézete lett!

Panni néni a II. világháború alatt menekült Szabadkáról Magyarországra, akkor még csak Pannika volt. Családját mind egy szálra elveszítette, csak egy távoli unokatestvére maradt, aki magyarul egy szót sem beszélt, mert szerb volt. És ha netán értette is, amit mondtak neki, akkor is szerbül válaszolt.

Az ismeretlenbe menekült a fiatal Pannika, akkor, mikor szerb ölt magyart, és magyar szerbet, aztán már senki sem tudta, hogy ki kezdte, és hogy lett vége a békének. Mindenki öngazdolást keresett – és keres a mai napig – az elkövetett bűnökre. Öngazdolást a megölt férfiakra, a meggyalázott nőkre és megölt gyermekekre, de azt találni nem lehet! Feloldozás sem adható a bűnök alól, egyik félnek sem!

Pannika menekült onnan, ahol már csak a bosszú éltetett mindenkit.

A hatvanas évek táján már jó módban éltünk, kétszobás lakásunkban hatan laktunk. Na, meg a Panni néni, akit anyám emberségből befogadott hetediknek, mivel kirakták az albérletéből. Volt már angol vécénk és fürdőszobánk, benne nagy fatüzeléses vízmelegítő bojlerrel, és a szobákban szénttüzelésű cserépkályha is. Volt parkettás szobánk, amit anyám hetente vikselt, és lábkefével fényesített. Olyankor a gázolajszag, ami a sárga vixből áradt, beivódott mindenbe. De a miénk volt az is!

Panni néni hálából igyekezett segíteni a háztartásban, ha éppen nem dolgozott. Ilyenkor ő főzött ránk, amit öreganyám rossz néven vett, mert a konyhában mégiscsak ő a FŐNÖK! A Mama nehezen viselte, hogy így akár pihenhetne is!

– Babszem Gyuri, mit ennél ma? – kérdezte Panni néni.

Nálam ez akkoriban nem volt kérdés, ha válogatni lehetett.

– Mákos tésztát, Panni néni!

És készített mákos tésztát, egy vándorral. Három műszakban járt dolgozni a kórházba. Mikor éjszakára ment, akkor főzött ránk. Hetente kimosta a fehérneműit, és olyankor jókat nevetgéltek a hatalmas méretű bugyikon, amiket az öntöttvas-kád feletti ruhaszárító fregolira terített ki. Kettő bugyinál több nem fért el egy sor kötélre. Ha nem látta, fel is próbáltuk némelyiket. Egy bugyiba mind a hárman belefértünk. Egyik szárába én álltam, a másikba a bátyám, középre pedig a húgom, így jártuk végig az egész lakást, utánozva Panni néni kacszó mozgását.

Panni néni az egyik héten éppen két órára ment volna dolgozni, amikor is anyámék valamilyen okból elmentek valahová, és ránk zárták az ajtót, a tartalék kulcsot pedig véletlenül elvitték. Panni néni már a cipőjébe próbált belelépni, ami elég nehezen ment szegénynek, mert lehajolni nem igazán tudott a nagy teste miatt, és az alacsony sarkú női cipő pedig valahogy mindig elfordult, hol jobbra, hol balra. Így aztán megfogtuk a

cipőjét, mivel nekünk hosszú nyelvű cipőkanalunk nem volt. Ez azért veszélyes művelet volt, mert Panni néni tekintélyes súlyával akár komoly sérülést is okozhatott volna.

– Most lépjen rá, Panni néni!

Panni néni nem látta, legfeljebb csak érezte, hogy hol a cipő. Magára kapta zöld kockás kis posztó kabátját, vállára akasztotta a fekete műbőr táskáját, amit tenyérenyi csillogó fémcsat díszített.

– Vigyázzatok magatokra, és szót fogadni a Mamának! ... Gyerekek, hová raktátok az ajtókulcsot?

– Benne volt a zárban! – kiabáltuk a szobából.

– Gyerekek, ne játszatok! El fogok késni! Gyorsan keressétek meg a kulcsot!

Kerestük lázasan, a lakás minden létező rejtekhelyén.

– Panni néni, valószínű, hogy a kulcsot elvitték anyuék!

– Akkor most hogyan megyek dolgozni?

– Az nem gond, mi is elmegyünk játszani a haverokkal, ha bezárnak bennünket a szobába büntetésből! Kimászunk az ablakon! Visszafelé sem bonyolult! A földszinten vagyunk, Panni néni, nincs messzebb két méternél a járda!

– Neeem! Én nem tudok kimászni az ablakon!

– Dehogynem! – és már hoztuk is a konyhából a hokedlikat. Gyorsan felvázoltuk a tervet Panni néninek: – Na, erre a hokedlire fel tetszik állni, és akkor ki tud ülni az ablakpárkányra. Addig mi kimászunk, és egymásra rakunk két hokedlit, arra rá tetszik állni, majd lassan ráülni a felsőre és a lábát az alsóra tenni. Lassan feláll az alsóra, mi kivesszük a felsőt, és már csak egy hokedliről kell leszállni.

Panni néni már a tervtől is holtsápadt lett.

– Ez nekem nem fog menni!

– De, de! – bizonygattuk és többször egymás után bemutattuk hokedli nélkül is, hogyan kell ki- és visszamászni úgy, hogy az ablak alatt egy méterre lévő lábazati műkölapok öt centiméteres peremét lépcsőként használjuk.

– Az anyátok mindenit, hogy ti mekkora zsványok vagytok!

– Csak akkor segítünk, ha nem tetszik elárulni, hogyan szoktunk kilógni!

Panni néninek már a hokedlira való fellépés is gondot okozott, ezért gyorsan közbeiktattunk egy sámlit.

– Jézusom, mi lesz velem, ha leesek?

Azért mászott bátran a hokedlire. Recsegett-ropogott az ablaktok a kétszárnyas ablakon, félő volt, hogy Panni néni hatalmas feneke beszorul. De az első mutatványt nagy nehezen leküzdötte, és boldogan lóbálta a lábát az udvar felé. A házmester gyanakodva nézte az attrakciót. Éppen a járda leseprésének állt volna neki nagy unottan. – Maga meg mire készül? Ha kiugrik, akkor legfeljebb a lábát töri! Alacsony ez az öngyilkosságra! Jobb, ha visszamászik, mert hívom a rendőroket, aztán megnézheti magát. – Menjen maga a fenébe! Dehogya akarok kiugrani, csak dolgozni kell mennem, és elvitték a lakáskulcsot. Inkább segítsen! – Én? Magának? Ha rám esik, az egész hát-lalévő életemet gipszágyban tölthetem! Másszon inkább vissza! Panni néni hagyta volna lebeszélni magát a mutatványról, csak hát addigra úgy beszorult az ablakba, mint üvegbe a parafa dugó. Közben már adogattuk kifelé a hokedliket az ablak másik, szabad szárnyán, és másztunk ki, hogy tornyot építsünk a székekből az ablak alatt. – Egy létra kellene inkább, nem ezek a székek! – jött arra egy másik szomszéd, okos tanáccsal – Akkor hozzon gyorsan egyet! – mondta Kovács bácsi, a házmester – Honnan? Kinek van itt létrája? Közben megépítettük a pokoli tornyot Panni néni lábai alatt, de így sem érte el. Még hiányzott vagy negyven centiméter. – Rá kellene állni, Panni néni! – Beszorultam, meg sem tudok mozdulni, és a párkány is nagyon nyom már! – mondta majdnem sírva. Visszamásztunk, és Panni néni a fenekénél tolva próbáltuk az ablak fogságából kiszabadítani. – Kovács bácsi, legalább a hokedliket fogják meg, amíg rááll a Panni néni! Panni néni majd meghalt a félelemtől, mi meg a röhögéstől, miközben a fenekét toltuk kifelé az ablakból. Okos szomszéd, és Kovács bácsi tartották a hokedliket, míg Panni néni nagy nehezen ráállt. Na hogyan tovább? Panni néni remegő lábakkal úgy állt ott, mint a szabadságszobor a talapzaton. – Jézusom, jézusom! Hogyan megyek le innen? Aztán belekapaszkodott Okos szomszédba, mivel ő volt a legmagasabb a mentőcsapatban. Okos szomszéd nagyokat nyögött, mire sikerült leültetni Panni néni a felső székre. – Na, tegye a lábát az alsóra, amíg kivesszük ezt a feneke alól! – szolt Kovács bácsi Aztán Panni néni nagy nehezen földet ért, és boldogan sietett a kórházba a kicsi beteg gyerekekhez. Pár hónapig még nálunk lakott, és amikor kitavaszkodott vásárolt egy kicsi telket a velencei tó partján nyolcezer forintért, és házépítésbe fogott.

A halőr

Egy sárga, letaposott agyagos földút futott a nádasban, egy folyosó, ami úgy másfél méter széles lehetett. Kétoldalt sűrű nád vette körül. Talán tudják, hogy amikor az agyag nedvességet kap, olyan kegyetlenül csúszik, hogy megállni rajta cipőben kép-telenség. De nekünk az nem is kellett, nyárra elég volt a kínai strandpapucs és egy

vászon fecske fürdőnadrág, amit egyik oldalon megkötött az ember. Volt tengerkék, piros vagy zöld színben, középen fehér csíkkal, bélés nélkül, mert az csak a női fürdőruhákban volt. A választék ki is merült ebben a három színben és egy fazonban, nem úgy, mint manapság. Az ember csak kapkodja a fejét az ilyen-olyan márkás fürdőnadrágok látványától. De az az igazság, hogy lehet rajtad a világ legjobb fürdőgatyája is, attól még nem fogsz jobban úszni.

Volt még egy fekete klott gatyánk fehér trikóval, ami már majdnem ünneplős viselet volt. Néha kaptunk két forintot fagyira. Aztán a fagyti tiszteletére fel kellett öltözzünk, mert nem illet faluba fürdőgatyában bemenni. Két forint az négy gombóc fagyti, az már kiemelkedő mennyiségnek számított, és csak akkor járt, ha egy hétig nem követtünk el valami zsványiséget. Így aztán mi ritkán ettünk fagyit.

A nádasba jártunk fürdeni és pecázni. A keskeny úton húsz-harminc méterenként kis tisztások voltak a vízben, náddal körülvéve. Itt a víz meleg volt - jóval melegebb, mint kint a tavon, ahol a szél jobban járt -, de azért még elég mély ahhoz, hogy úszni lehessen benne. A háztól száz méterre kezdődött a nádas, és áthatolhatatlannak tűnt azok számára, akik nem tudták, hol vannak a kis utak, amin aztán sok kacskaringóval el lehetett jutni egészen a nyílt vízig is. Ha csendben közeledett az ember, akkor a kis tisztásoknál találkozhatott szürke gémmel, búbos vöcsökkel, nádirigóval, nádi posztával, szárcsával és különböző récékkel. Leülve, lábunkat a vízbe lógatva figyelhattuk a kis pöttyös szárcsákat, amint anyjuk hívó szavára úsztak egy kört, majd visszabújtak a nádas védelmében lévő fészekbe. A szúnyogokat meg lehet szokni egy idő után. Egy darabig hessegeti az ember, aztán feladja, mert reménytelen elüldözni őket. A nádasban mégiscsak ők vannak otthon. Aki nem bírja, ne menjen oda.

A kertben mogyoróbokor állt, sudár, két-három méteres ágakkal. Pecabotnak való mindegyik. Ki is néztünk három szép, egyenes ágat, csak anyánk meg ne lássa, hogy levágjuk. A szomszéd kölykök, Gyula és Péter - akik amúgy angyalföldi zsványok voltak - egyetértettek a mogyoróbokor megmetszésének gondolatával, és a segítségüket is felajánlották. A metszés időpontját hajnalra tűztük ki, amikor még mindenki alszik. A horog és a damil beszerzése Gyula és Péter feladata volt. Ez abból állt, hogy az apjuk horgászcsájgjából elcsórjanak három darab ólmot nehezéknek, valamint tizenhárom vagy tizennégyes méretű kis horgokat, amivel keszeget lehet fogni. A vezető gyűrűket délután kemény drótból már meghajtottuk a kis satun, és rögzítésükhöz a fekete szigetelő szalagot is sikeresen elcsórtuk Gyula bácsitól. Hajnali négy órakor a mogyoróbokor is megkönnyebbült a kinézett három ágtól. A levelek letépkedése után két-három suhintással ellenőriztük az ágak hajlékonyságát. A vezető gyűrűk rögzítése, a damil felszerelése és a horgok felkötése nem okozott gondot, mert Gyula bácsi tanítgatott bennünket a horogkötés tudományára. Az úszót parafa dugóból és egy darab nádból gyártottunk, majd pirosra festettünk, hogy jobban látszódjon. A három bot gyorsan elkészült, az udvar végében lévő sufnyiban rejtettük el őket. Halkan visszalopóztunk az ágyba és még lustálkodtunk egy kicsit a reggelig.

Délelőtt aztán szépen kiballagtunk az agyagos nádi ösvényen az egyik kis tisztásra. Előbb fürödtünk egyet, majd lepisiléssel eltávolítottuk a ránk tapadt tíz-tizenöt piócát. De nem mentek veszendőbe, mert felaprítottuk őket csalinak. Gond csak akkor volt, amikor valamelyikünk hátán vagy derekán volt a pióca. Ilyenkor jól jött a baráti segítség, egymást pisiltük hátba. A leesett piócákat aztán egy nejlonzacskóba raktuk, hogy vissza ne szökjenek a vízbe. Kicsi keszegeket fogtunk velük, úgy tíz-húsz darabot, majd megpucoltunk és paprikás lisztben megforgatva kisütöttünk őket. Naphal is akadt bőven. Tudtuk, hogy a pikkelyük és bőrük olyan kemény, mint a szalonna bőre, és az uszonyuk is megszúr, ha rosszul fogod meg. Valami idióta akvaristák telepíthették a tóba ezeket a halakat még az ezerkilencszázas évek elején. Talán humorosnak találták a gondolatot, hogy aranyhalat is lehessen fogni. A színe valóban aransárga, és a teste szép kerek, a feje mögött két vagy több kis sötét folttal. A teste felső egyharmada piros, és acélkék színben pompázik. Sügérféle hal, és ragadozó, fogai ugyan nincsenek, de reszelős, kemény szájából a horgot kivenni sem egyszerű dolog. Volt olyan nap, hogy szinte csak ilyeneket fogtunk ki. Kívánni ugyan nem lehetett tőlük semmit, mint a mesebeli aranyhalaktól, de azért néha eljátszottunk a gondolattal. Bőrfoci, bicikli, na meg lekváros palacsinta, de annyi, amennyi csak belénk fér, az jó lenne. A húsuk sem valami jó, na meg nem is sok marad a halból, ha levágod a fejét. Angolnát is fogtunk, ami szintén nem ide való hal, de szegények azt nem tudták, hogy ők most Magyarországon vannak, és itt még a halra is szögesdróttal vigyáznak, nehogy valaki bejöjjön vagy kimenjen. Az eredeti élőhelyükön, mikor eljött az ívási idejük, elindultak a Ráktérítő és a nyugati hosszúság 60 fok metszéspontjánál található Sargasso-tenger felé. A Sargasso-tenger az Atlanti-óceánnak a Bermuda-szigetek, az Azori-szigetek és a Karib-szigetek közötti része. Ilyenkor kimásztak a vízből, mint a kígyó, és az ösztöneiktől vezérelve elindultak az ismeretlenbe, amit innen sosem érhetnek el.

Fogtunk néhány újságpapírt és nejlonzacskót, majd kiballagtunk a nádasba, és a partra kimászó angolnákból - csakis a nagyobbakból - összeszedtünk mindig egy ebédre valót. A halakat a fejüknél fogva kiszegeztük a sufni ajtóra, a nyakuk alatt éles késsel elvágtuk őket, majd két kombinált fogóval lehúztuk a nyálkás bőrt. A mama isteni paprikásokat készített belőlük. Nem volt lelkiismeret-furdalásunk miattuk, hiszen a halálba meneteltek volna amúgy is. Furdalja a lelkiismeret azt, aki ide telepítette őket.

Az egyik nap aztán megállt mellettünk az agyagos ösvényen egy szikár öregember a biciklijét tolva.

– Na, mi a mai fogás, fiúk? – Csak naphalak, a fene egye meg! – mutattuk a kis vödörben lévő halakat.

– Aztán horgászengedélyetek van-e?

– Az meg minek, ehhez a mogyoró pecához? Nem lehet ezzel komoly halat fogni, csak ilyen sneciket. Ezeket még a macska is undorodva eszi meg! – mutattunk a naphalakra.

– Na, álljatok csak fel, tessék mondani a neveket, meg a lakcímeket! – közben már vette is elő a letámasztott bicikli kormányán lévő bőrtáskából a tollat, és a kis papírtömböt, amibe indigót rakott.

Felálltunk, de azzal a lendülettel már szaladtunk is volna el. Az öreg a kis papírtömböt eldobva elkapta Gyula és az én karomat, majd a fülünknel fogva húzott vissza bennünket, úgy, hogy már lábujjhegyen álltunk mind a ketten. Még Péter szája is legörbült, hiába volt angyalföldi gyerek. Kérlelni kezdte az öreget, hogy ne bántson bennünket.

– Van még az úton befelé horgász? – kérdezte, miközben bennünket sétáltatott a fülünkkel fogva, ami azért már rettenetesen fájt.

– Azt mi nem tudjuk, mert még csak most jöttünk! – Na, itt maradtok, amíg vissza nem jövök, aztán majd elszámolunk még ezzel az orvhorgászattal.

Végre elengedte a fülünket, ami addigra már igencsak sajgott a szorítástól meg a húzogatóástól. Gyors léptekkel már ment is tovább az ösvényen, aztán eltűnt a nádi út kacskaringójában.

– Számolsz ám te az öreganyáddal! – mondta Gyula. – Na menjünk, aztán keresgéljen bennünket az öreg, ahol akar!

A fülhúzogatóást sem hagyhattuk szó nélkül, és már eresztettük is lefele a bicikli kerekeit. Belenézünk a bőrtáskába is. Volt benne pumpa! A szelepeket gyorsan kitekertük és már dobtuk is a vízbe.

– Na a disznója! Ezt pumpálja fel!

Gyorsan összekapkodtuk a botokat, aztán futás hazafelé. Egész nap a ház végében játszottunk és még a kicsi kertben is önként gazolgattunk. Szóval feltűnően jól viseltük magunkat, amihez azért az utcában nem voltak hozzászokva.

– Olyan szép idő van, miért nem mentek le a tóra fürdeni? – kérdezte öreganyám. – Fürödtünk már eleget, most egy kicsit segítünk itthon. – Milyen disznóságot csináltatok, hogy ennyire jók vagytok?

– Mi? Semmit! Már az is baj, ha jók vagyunk?

Aztán eltelt a nap, és a hétvége is. Anyám a hétfő délutáni vonattal jött haza, fáradtan mesélte a mamának, hogy mi történt. A kolléganője apósa Fehérvárig gyalogolt a biciklijét tolva a rettenet melegben, majd megpusztult szegény, mert valami bűdös kölykök ellopták a szelepeket a kerekéből. De megtalálja őket az biztos, és akkor lesz nekik bajuk elég. Az öreg nyugdíjas rendőr, majd kipofozza belőlük a rosszasságot.

A mama nem szólt semmit az anyámnak, csak ránk nézett, és már tudta, hogy mi voltunk azok a „bűdös kölykök”.

Azért este, mikor senki más nem hallotta, megkérdezte tőlünk:

– Ti voltatok?

– Igen, de csak azért, mert majdnem letépte a fülünket, és mi meg nem igazán szere-
tünk tartozni senkinek. Így hát visszaadtuk azt, amit mi is kaptunk, hálából.

Sperhakni

A sperhakni: egy közepes méretű szegből készített, a végén behajlított és ellapított eszköz, amivel az egyszerű zárok nyithatók. Ez a felismerés vezetett a spájzban őrzött, alig két hete eltett lekvárok megdézsmálásának gondolatához.

Mamának már a befőzésben való aktív közreműködésünk is gyanús volt. Amint a ba-
rack a húszliteres nagy lábasban, a fakanállal való kevergetés közben pfhú, pfhú han-
gokat hallatott, és a színe olyan volt, mint az olvadt láva, a bugyborékolása is valami
hasonló, rögtön előkerültek az evőkanalak az asztalfiókból, és – természetesen kizá-
rálag minőségellenőrzés céljából – teli kanalakkal szedtünk a forró lekvárból, fújtuk és
kóstoltuk a barackot. Az sem nagyon zavart senkit, ha egy-két égő sebet szerzett az
ember.

Mama a forró vízben előmelegített üvegeket merőkanállal töltötte fel az isteni anyag-
gal, majd a megnedvesített celofánt gondosan az üvegek szájára feszítette, és befőt-
tes gumival rögzítette. Lavór, kis kád és minden olyan tárgy előkerült, ami alkalmas a
forró befőttes befogadására, dunsztolásra. Az üvegek pokrócok, törölközők, kispárnák
közé kerültek.

Másnap aztán szépen sorban a spájz polcaira rakosgattuk a kész lekvárokat, amik már
akkor is igen hívogatóan néztek ki. Mama azonnal bezárta az ajtót, a kulcsot a köténye
zsebébe csúsztatta, és sarkon fordult. Visszanézett ránk, láttuk a szemében a győze-
lem és az elszántság mosolyát, hogy mindenáron megvédi a lekvárokat a sáskahadtól.

– Egyétek a fáról a frisset, ez kell télire!

Meglepődve néztünk egymásra. Ez így nem igazságos, legalább egy üveggel kaptunk
volna. Csalódottságunkban bosszút forraltunk a mama ellen, bár nagyon szerettük,
még akkor is, amikor felbosszantottuk, és seprűvel kergetett bennünket az udvaron,
oda-oda csapva egyet. Mezítláb, fekete klott gatyában, futva kerülgettük a kacsa fröcs-
csöket, hangosan nevetve a macska-egér játékon.

A ház összes kulcsát begyűjtöttük, hogy ellenőrizzük, van-e olyan közöttük, ami eset-
leg nyitja a mi hőn áhított helyiségünket, de nem volt. A pincében egy kis faládában

találtunk kalapácsot, harapófogót, rozsdásodó reszelőt, hidegvágót és smirglit is, amit már párszor használhattak, de visszakerült a ládába, úgymond, „jó lesz az még valamire”. Volt ott még egy tenyérnyi, téglalap alakú tömör vas, ami három-négy centi vastag lehetett. Talán szegeket egyengettek rajta. A szerszámkészletünk nagyjából ennyi volt. Már csak azt a régi festékes dobozt kellett megtalálni, amiben a pici szegtől az egész nagyig mindenféle méret volt. Egy legalább tizenkettő centis szeget választottunk.

A zsákmány megszerzéséhez vezető út elég fáradtságosnak bizonyult, mert satu, amibe a szeget befoghattuk volna a hajlításhoz, az nem volt. Néhány vízhólyag után valahogy a kreativitás mindig előtérbe kerül az emberben, főképp, ha a szemed előtt ott lebeg egy lekvárosüveg képe. A terv a következő volt: fogunk egy darab fát és a kis tömör acélt, melyek között két centi távolságot hagyunk, majd ráfektetjük a szeget keresztben, és remélve, ha a szegre helyezett hidegvágót keményen megütjük a kalapáccsal, akkor a szeg meghajlik. Utána már csak ki kell kalapálni szép laposra a hegyes behajlított végét és reszelővel az acélvéget egyenesre reszelni. A következő egyszerűnek látszó mozzanat a kulcs fejének kialakítása volt, hogy megfelelő erőt lehessen vele kifejteni. A szeg másik végét az előző hajtással ellentétes irányban kellett meghajtani. A szeg kerek fejét érdemes még lereszelni, mert könnyen felsértheti az ember kezét.

A sperhakni készen állt a bevetésre! Most már csak ki kellett várni a megfelelő időt a nagy próbáig. Mama minden délután lefeküdt szundikálni egy kicsit. A konyhaajtót becsukva, hogy az esetleges zajok ki ne szűrődjenek, nekiálltunk a műveletnek. Nem volt egyszerű a dolog, mert meg kellett találni a kis nyelvvel azt a pontot, ahol a zárban lévő retesz elmozdítható. Harmadik-negyedik próbálkozásra sikerült is, és már nyílt is az ajtó. Egy-egy friss lekvárral távoztunk a spájzból, az ajtót gondosan Visszazárva. A szobában aztán Rejtő Jenő - azóta klasszikussá vált ponyvaregényei -, a lekváros üveg és az evőkanál társaságában megállt az idő. Illetve nemhogy megállt, hanem visszafelé ment. Együtt osztottuk a pofonokat Fülíg Jimmy-vel, „aki talpig világfi, és akinek folyó írása volt - csak a nagybetűt nem ismerte mindet.” Vanek úrral megjártuk Párizst, és többek között megtudtuk tőle, hogy „Minden verekedés úgy kezdődik, hogy a civilizációt visszaütik”.

Az ágyon hason fekve, előttünk a könyvvel, és kezünkben az üvegen zörgő kanállal nyitott ránc a mama.

– Bűdös kölykök, ide a kulcsokkal!

De nekünk kulcsunk az nem volt, csak sperhaknink, amit aztán sorozatban kezdtünk gyártani. A mama köténye meg úgy zörgött főzés közben a sok elkobzott sperhaknitól, mintha egy vastelep lenne a nyakába akasztva.

Lassan elfogytak a szegek a festékes dobozból, és a mama is megöregedett. A lekvárt sem kellett már elcsórni, inkább már tukmálta.

– Vigyél a dédunokáknak!

Aztán kilencvenöt évesen, csendben elment a Papa után.

Vagon

Rendezgettem a fiókban lévő irataimat. Egy nejlonzacskóban lévő, vastag, fehér boríték akadt a kezembe. Már el is felejtettem, hogy mi van benne.

Na nézzük! Hehe. Egy katonagazolvány. A képen egy fiatalember, sovány arccal. Ha szembe jönne velem, nem ismerném meg. Ezenkívül végzések, határozatok, munkaszerződések kerültek még elő. A munkakönyvem a régi magyar címerrel. Már úgy a régi, hogy a búzakalász a vörös csillaggal. Aztán egy több oldalas határozat, amit kíváncsiságból elkezdtem lapozgatni. Szolgálati idő adatlap, felsorolással. Így kezdődik: 1964.06.15. - 1964.07.16. Gyorsan számolok egy kicsit, még csak tizenegy éves múltam. Mi is volt ez? Mi is volt ez? Megvan! Tűz-ép. Ilyenkor törnek a felszínre az emlékeim. A lapra nézek, folytatódik a sor: '65, '66, aztán '67 és '68, kétszer is. Minden nyáron dolgoztam az iskolai szünetekben. Aztán jöttek a kötelező középiskolai gyakorlatok. Aztán hetvenegyedtől már a saját lábamon álltam és onnantól kezdve megszakítás nélkül dolgoztam, egészen a nyugdíjig.

Leültem ide az asztalomhoz és elkezdtem írni. Nem kell tovább gondolkodnom a történeten, fejben már százszor is megírtam. Már ott lapult valahol, abban az agynak nevezett tekervényes valamiben.

Egy kövér, kopasz ember ült a kis ablak mögött, a homlokán izzadságcseppek csorogtak. Előtte csomagolópapíron kenyér, valami húsféle és egy zöldpaprika. Megálltam az ablak előtt. Kezemet a kis polcra támasztva vártam, hogy elhúzza az ablakot. Kópogni nem mertem, mert éppen evett. Anyám arra tanított, ilyenkor nem illik zavarni senkit. Vártam! Aztán két nyelés között elhúzta a kis üveglakot és kiszólt.

– Mit akarsz, gyerek?

A fokhagymás sült hús illata megcsapta az orromat. Még nem ebédeltem, és a gyomrom nagyot kordult.

– Csókolom! A testvéremmel és két barátunkkal úgy döntöttünk, hogy szeretnénk dolgozni a nyári szünetben.

– Hány évesek vagytok?

– Én... tizenkettő. – füllentettem, mert már tizenegy elmúltam, és ez nem tűnt akkora hazugságnak. – A testvérem meg a barátaim már tizenhárom évesek.

Csak egy év van köztünk. Legyünk következetesek, ha már így alakult.

– Itt csak vagon lehet rakni! Ha jó, akkor jöhettek! – vágta oda a kövér ember.

Vasúti tehervagont már láttam, nem tűnt olyan nagynak. A Széchenyi úti hídnál szoktuk számolgatni, hogy hány vagon húz egy mozdony.

– Jó, nem baj. Megcsináljuk, ami van. Kellene egy valódi focilabda bőrből. Olyan fűzős, amivel a nagyok fociznak.

A kövér ember csak mosolygott a zsíros szájával, és vágott egy szelet paprikát a falathoz, amit éppen majszolt. Sötétkék köpenyének ujjával végigtörölte a száját, majd egy darab papírt vett elő.

– Na, mondd a neveket, aztán hétfőtől jöhettek!

Hát soroltam.

– Hétfő reggel hét órára itt legyetek, aztán majd meglátjuk, hogy mit kell csinálni. Iskolalátogatási igazolást hozzatok.

Húúú, mi lesz most? Lebukok az éveimet illetően!

Hazafelé útba esett az iskola, gyorsan felszaladtam az emeleti igazgatói irodába. Kopogtam.

– Tessék?

– Csókolom, iskolalátogatási igazolás kellene, négy darab.

– Mi az, hogy négy darab? – kérdezett vissza a titkárnő.

– Mert négyen szeretnénk dolgozni menni hétfőtől. Ide járunk mind a négyen az iskolába.

Mondtam a neveket, a titkárnő meg mosolyogva írogatta a kis papírokra.

– Hová mentek dolgozni?

– Ide, a Vasúti Tűz-ép-re.

– Mit fogtok ott csinálni?

– Azt még nem tudjuk, majd hétfőn megmondják.

– Na, a neveket felírtam, és van rajta pecsét is, a többi ki tudjátok tölteni.

Boldog voltam. Szaladtam a négy kis cetlivel hazafelé, mert még a szülőkkel alá kellett írni. Ezzel nem volt gond, „ha a gyerekek dolgozni akarnak, menjenek”.

A hét hátralévő része és a hétvége gyorsan eltelt. Készültünk nagyon a munkára. Mondhatnám úgy is, hogy rápihentünk.

Hétfő reggel már fél hétkor ott álltunk a kapuban, a kocsisokkal együtt. Akkoriban lovas kocsival fuvaroztak. A kocsik oldalán nagy betűkkel ez állt: BERSPED áruszállítás. A lovak nagyokat horkantva, a kocsikat meg-megrántva türelmetlenkedtek. Patájukkal dobantottak a kövön, mintha már menni akarnának. Pedig csak a gyomrukban dolgozott a reggeli abrak, meg a víz. Kikíváncozott belőlük, aminek ki kell jönnie a farok alól. És jött is mindegyikből, gőzölögve a reggeli hűvösben. Átható ammónia illat terjengett a levegőben. De nem kellemetlen, az ember orrát amúgy is megtisztítja.

Dolgunk nem lévén a lovakat paskoltuk, meg a kocsisokkal beszélgettünk. Aztán jöttek a nagydarab, szívlapátos emberek régen mosott atlétatrikóban, szürke és fekete színű nadrágban. Gyanakodva méregettek bennünket. Mit keres itt ez a négy nyápic kölyök? – gondolhatták. Az egyik, egy húsz-huszonöt éves forma azért szóba állt velünk.

– Hát ti?

– Jöttünk dolgozni!

Nem szólt semmit, de a szeme mosolygott. Aztán a vállán lévő hatalmas lapátot leengedve, a lába elé köpött. A zsebébe nyúlt, elővett egy kis fém dobozt, majd komótosan sodort egy cigarettát. Még egyet köpött, de ezt már horkantva, olyan hangot adva, mint a lovak. Gyorsan arrébb léptünk, nehogy mi is kapjunk belőle. A másik zsebében turkálva a gyufát kereste, közben szabad kezével a cigarettapapírt a félig kinyújtott nyelvé végighúzva összeragasztotta. A gyufaszálat nem maga felé húzta, ahogy mi szoktuk, hanem a hüvelyk- és mutatóujja közé fogva előrelökte, szinte csak koppant a dobozon és már égett is. A kézfejébe és a körmébe már beleivódott a szénpor, talán soha nem tudja lesikálni azt. Közben a lapát, amit eddig a testének támasztott, nagyot koppanva eldőlt. A hatalmas fémdarab, mint a cintányér, ide-oda ütődött a kövön, amíg meg nem állt: bing-bang, bing-bang. Gyorsan lehajoltam, hogy felemeljem.

– Hagyd békén, hozzá ne merj nyúlni! Ezzel keresem a kenyerem. Ez nekem olyan, mint cigánynak a hegedűje! Nem piszkálhatja más! – a szeméből eltűnt a mosoly, és láttam, hogy komolyan gondolja.

– Rendben, csak segíteni akartam! – közben arrébb léptem két-három métert.

A többi munkás helyeslően mormogott. A barátságnak akkor ezennel vége. De már amúgy is nyílt a kétszárnyas, nyikorgó kapu. A munkások, mintha csak ellopni akarták a munkát, úgy igyekeztek befelé. A kövér, kopasz ember ott várta őket az iroda előterében. A helyiség berendezése négy darab régi, sötétbarnára festett karfás székből, és egy zöldre festett, négyzet alakú deszka asztalból állt. Az egyik karosszékből a kövér, kopasz ember, Sanyi bácsi ült, előtte kockás, számfűles írka feküdt, amiben nevek voltak az egyik oldalon, vonalak és számok a másikon. Ezen szerintem csak ő igazodott el.

– Zoli, Feri, János, István a tataihoz! A harmadik vagon a telep végén.

Aztán sorolta tovább, melyik brigád hová kerül.

– Na gyerekek, itt a sihta, ezt minden reggel aláírjátok. Kompóti, maga lesz ma a gyerekekkel. A nagy raktár előtt ott a vagon, az éjjel megjött a fa. Jelölje ki nekik, hogy hová rakják a gerendákat! Kérem az iskola igazolását!

Gyorsan megszámolta a papírokat, megvolt mind a négy, beledobta őket egy papírdossziéba. Pfhuuu, ezt megúsztam, nem nézte a dátumokat.

– Sanyi bácsi, mennyi órabért kapunk a munkáért?

Kikerekedett szemekkel nézett ránk.

– Itt senkinek nincs órabére! Ha kipakoljátok rendben a vagon, akkor a faanyagosért kaptok kétszázötven forintot. Akkor fizetünk, amikor kész a vagon és minden rendben van.

Kétszázötven forint nagyon sok pénz volt, felcsillant a szemünk. Jó kereset egy napra, négyfelé elosztva is. Ha gyorsan kipakoljuk, mehetünk haza, és még focizhatunk egyet délután.

A hosszú, nyitott vagonban 20x20 centiméteres, hat méter hosszú fűrészelt fenyőgerendák sorakoztak, másfél méter magasan, acélszalaggal összekötegetve. Nem ekkorára számítottunk. A vagon majdnem 13 méter hosszú, 3 méter széles és 1,5 méter magas volt. Belefehéredtünk. Lázasan számolni kezdtük, mennyi köbméter is az.

– Ne számolgassatok, hanem hozzatok ide három darab három méter körüli gerendát... Rakjátok le! A fa a végektől egyik oldalon se legyen messzebb harminc centinél... A harmadikat meg középre. Soronként léceket tegyetek a gerendák alá, különben itt rohad meg minden. Még valami. Ha négy óráig nem készültök el, és a vagon után kötbért kell fizetni, azt levonják tőletek. Óránként húsz forintot. – mondta Kompóti a felügyelő.

– Sanyi bácsi ezt nem mondta nekünk! – kezdtünk volna reklamálni.

– Na igyekezzetek!

Aztán komótosan keresett egy árnyékos helyet, egymásra rakott négy raklapot, és maga mellé tette kopott bőrtáskáját, ami talán valamelyik gyerekéé lehetett egyszer. Lassan kicsatolta a táskát, elővette az újságpapírba csomagolt kenyerét és egy barna staneclit, amiben csatos üveg volt. Csak sejtettük, hogy nem víz van benne.

– Igyekezzetek, mert megy az idő és a végén még nektek kell fizetni! – jót röhögött a saját viccén.

Délidőre járt és a kezünk már ragadt a fákból csorgó gyantától, tenyerünk szálkával tele, mert kesztyűnk nem volt. És a vízhólyagok is gyötörték bennünket. Ebédig

veszekedtünk. Hol hangosan, hol csendesebben. Hogy lehattunk ekkora marhák, ezt elvállalni. De már nem volt visszaút. Csinálni kellett.

Gyorsan megettük a magunkkal hozott parizeres kenyeret. Aztán folytattuk szó nélkül. Akkor voltam ilyen állapotban, amikor kukoricát morzsoltunk a papnak. Csak akkor még nem tudtam, hogy van egy párhuzamos világ, ahová át lehet lépni gondolatban. Ahol olyan dolgokkal lehet foglalkozni fejben, melyek nem kötődnek ehhez a világhoz. De ez egy másik történet, aminek még nincs itt az ideje.

Gépies mozdulatokkal csak hordtuk és raktuk sorokba a nehéz gerendákat.

Délig ketten vittünk egyet, de ebéd után már négyen, a tetőlécet keresztbe rakva. Kompóti néha felállt, gombolgatta a sliccét, aztán elvonult a barakk mögé vizelni. Egyéb-ként ott hentergett a négy raklapon, ami nyomhatta a seggét, mert hol hátratámasztott kezekkel, hol oldalra dőlve kínlódott a nagy semmittevéstől.

Fél ötre végeztünk megállás nélküli munkával. Ránéztünk a hatalmas rakatra, ami a földön jóval többnek tűnt, mint a vagonon. Bevánszorogtunk az irodába.

– Sanyi bácsi, készen vagyunk!

– Kompóti, rendben minden?

– Igen, főnök.

– Itt a pénzetek! A 20 forint levonva, na meg a nyugdíjárulék is. – nevetett.

– De nem késtünk egy órát!

– Az nem érdekes, mert minden megkezdett óra után kell fizetni. Na akkor, az annyi, mint 207 forint. – és a kezembe nyomott két darab papír százast, meg egy marék aprót.

Majd hozott egy kis tömböt és az ujját megnyálazva a lapok közé helyezett egy indigó darabot.

– Itt írástok alá! – ott állt a négy név, meg az összeg elosztva. – Aztán holnap jöttök-e?

Elbizonytalanodtunk, de a focira, és a magas szárú tornacipőre még nem volt meg a pénz.

– Jövünk! – de menni is alig tudtunk, nemhogy jönni.

– Kompóti, azt hiszem, ezeknek elment a kedvük a munkától, ahogy elnéztem őket.

És jót röhögtek!

– Megérte ez a vagon! Fele pénzért ki van rakva. Majd maga is írja alá, hogy felvette a pénzt, aztán ahogy szoktuk. Tudja!?

De mi ezt már nem hallhattuk, ezeket csak a szenesemberektől tudtuk meg, mikor másnap reggel sorban álltunk a kapuban.

– Mennyit kaptatok a vagonért?

– 207 forintot a levonások után – mondtuk nagy büszkén.

– Az pont a fele annak, mint amennyi lenni szokott! Minden újonccal ezt csinálják, de hogy a gyerekekkel is? – morgolódtak a melósok. – De nehogy szóljatok, mert akkor leshetitek, hogy mikor kaptok munkát.

Összebarátkoztunk újra a szenesemberekkel. Reggel még lehetett velük beszélgetni, de délután már nem nagyon, mert gyakran megfordultak az utca túloldalán lévő Fűtyös kocsmában. Utána már csak kötekedtek.

– Kompóti! Ha mégis jönne a kölykök... vigye őket a raktárba, van ott egy csomó deszka, ki kellene szögteleníteni, meg a raklapokat is össze kellene stócolni, hogy tudjuk egyáltalán, mennyi van. A deszkát meg majd apránként elpasszoljuk az építkezésekhez. Jók lesznek még zsaluezni...

Sanyi bácsi már várt bennünket reggel, tudta ő, hogy úgyis megyünk.

– Na, fel vagytok véve órabéresnek egy hónapra. Az igazgató elvtárs engedélyezte. A tegnapi napotok meg már ki lett fizetve. Értjük egymást? – és összehúzta a szemöldökét.

Már hogyan értettük volna, mikor a szenesemberek fél órával ezelőtt megmondták, hogy így lesz.

Mentünk a Kompóti-val a raktárba! De ennyi szöges deszkát én még életemben nem láttam, mint amennyi ott volt hegyén-hátán. Mintha a világ összes szöges deszkáját ide hordták volna össze.

Kaptunk kalapácsot, ládabontó vasat meg harapófogót. A szegek nyikorgása olyan volt, mintha sírnának, hogy el kell hagyniuk a fát. A nyikorgás és a kalapács kopogó hangja a mai napig a fülemben van.

Ezt csináltuk egy hónapon keresztül. A kihúzott szögeket egy nagy faládába kellett dobálni, aztán pihenésképpen egyenesre kalapálni egy nagy üllőn, amit a telep végéről talicskával hoztunk oda. Aztán ha a Kompóti még mindig pihentnek látott bennünket, akkor méret szerint szétválogattatta a kiegyenesített szögeket és kartondobozokba rakatta velünk. Azért ő is dolgozott egy keveset. A köpenyzebéből elővett egy colstokot, majd nagy gondossággal megmérte a szegeket. Megnyalta tintaceruzának a hegyét, majd ráírta a kartondobozokra: „'60-nas, '80-nas” és így tovább. Nem szóltunk, hogy nem jól írja, csak vigyorogtunk, meg halkan röhögcséltünk rajta, hogy az orra alja és a szája körben lila volt a ceruza nyaldosástól.

Sanyi bácsi rá is szólt délután.

– Menjen már, mosakodjon meg, mert úgy néz ki, mint egy háromnapos hulla.

Aztán letelt a hónapunk. A fűzős bőrfocit, amit a pénzből vettünk, augusztus végére szétrúgtuk a játszótéren, és addigra a tornacipő talpa is kilyukadt.

Fogat fogért

Mielőtt bárki félreértené, itt most nem arról a hagyományos bosszúról van szó, amit emlegetni szoktak, hogy szemet-szemért, fogat-fogért. Itt valós fogakról mesélek, ami emberek szájában van, volt, és lesz. A végén azért egy kis vér - de nem vérbosszú – is előfordul a történetben.

Tudom, mire gondol, és már hallom is: – Na neeee!

Egyik este, miután hazaestem a nagy játszótéri elfoglaltságból, anyám a következőkkel várt:

– Rezső nagybátyád írt, hogy várnak augusztusban. Ha vége a nyári munkának.

– Legalább kipihened magad náluk, úgyis olyan gebe vagy.

– Hurrá, az nagyon jó lesz! Már holnap mennék.

Rezső nagybátyám, Isten nyugosztalja, már jó pár éve, 98 évesen ment el a nagynéném után. Oda, ahonnan nincs visszaút. Hórihorgas, szikár ember volt, kevés hajjal és hatalmas orral. Az utolsó román király, I. Mihály fogorvosa volt 1944-ig Bukarestben. A királyt 1945-ben Londonba, a bácsikámat pedig fogorvosként elkövetett nemzetellenes bűneiért a magyar–szerb–román határ közelében lévő Perjámos községbe száműzték. Az is sok pénzébe került, hogy ne Dobrudzsába, a köztudottan átnevelő és kényszermunka táborba kerüljön. A nagynéném gyermeket várt, kislányuk született volna, de valami miatt a szülés előtt, még a méhében meghalt a gyermek. Az ő élete is csak egy hajszálon múlt. Sajnos így aztán nem születhetett gyermekük a házasságból. Én lettem a fogadott gyerekük. A nyári szüneteket, és sokszor a téli, rövid iskolai szüneteket is náluk töltöttem. A nyáron keresett pénzből vettem vonatjegyet, és váltottam be Lejt is, hogy legyen költőpénzem. Tizenegy éves korom óta úgy jártam Romániába, mintha haza mennék.

A vonaton az idősebb emberek, főleg a nénikék sokszor megkérdezték tőlem:

– A szüleid hol ülnek?

– Otthon.

– Otthooooon? Megszöktél?

– Dehogyan szöktem meg! Itt az útlevelem meg a vonatjegyem!

Na, ettől mindig elhűltek. Hogy lehet egy ekkora gyereket egyedül elengedni? A végén nekem kellett vigasztalni őket, hogy nem olyan nagy ügy ez. Székesfehérváron fel kell ülni a 11:10-es budapesti vonatra, az bemegy a Déli-be, onnan át kell menni busszal a Keleti-be. És ha ott van a Wiener Walzer - akkor még a Keleti irányába is járt - arra kell felszállni. Keresni kell egy jó helyet, lehetőleg idős nénik és bácsik között a vonaton. Aztán 15-16 óra vonatozás után le kell szállni Temesváron. Ott meg várnak már a nagynénémék. Hát ennyi az egész. Onnan Perjámos még két óra vonattal.

– Ugye, hogy nem annyira bonyolult?

Volt nálam ennivaló az útra, de szinte bontatlanul maradt, mert az idős nénikék halálra akartak etetni a vonaton. Másodjára, vagy talán harmadjára mondtam anyámnak, hogy ne is csomagoljon, mert csak kidobódik. Majd keresek egy jó helyet, ahol a bőröndök mellett sok szatyor van. Na, abban van a kaja. Mire az Alföldre ért a vonat, előkerültek a csirkecombok, a sült és rántott húsok. Nyelni kell egy jó nagyot, kikerekedett szemmel. Az ember gyomra meg úgyis korog, és ilyenkor nem akkora baj, ha jó hangosan.

– Neked nincs ennivalód?

– Nincs, majd elmegyek a büfékocsiba és veszek egy szendvicset, meg egy bambit.

– Dehogyan mész, van itt annyi, hogy jut neked is.

Azért egy kicsit szabadkozni kell, nem rögtön ráugrani a rántott húsról. Tukmálják azt, nem kell attól félni, hogy éhes maradsz. A hatszemélyes fülkékben nekem, mint gyereknek, mindig bőséges ellátásom volt, mivel gyerek nem igen utazott akkoriban, még szülőkkel sem, nemhogy egyedül.

Egy ilyen nyári út alkalmával történt, hogy Rezső nagybátyám küldött egy listát, mit is kéne vinnem neki. Ötven-hatvan csomag műfogot, különböző színárnyalatban, por alapú ragasztókat, meg valami rettenetesen bűdös folyadékot, amit a porhoz kell keverni. Szóval, ez akkoriban csempészetnek minősült, mert csak engedéllyel, vámárúként lehetett volna kivinni ezeket a dolgokat. Engedély az nem volt! Anyám a porokat az ingeimbe hajtogatta bele szétosztott csomagokban. Ha beleturkálnának a bőröndbe, akkor se találják meg. A fogakkal volt a gond. Ugyanis azok celofánba voltak csomagolva, és zörögtek, de nagyon. Mit lehet hát tenni?

– Felveszed az iskolai sötétkék öltönyödet, annak vannak belső zsebei, és varrok még a bélésébe zsebeket.

– Ugye nem mondd komolyan? Harminc fok meleg van! Nyakkendőt ne vegyek hozzá?

Kezdett elmenni a kedvem az egész utazástól!

Anyám mindent előkészített. Az indulás előtt bepakolta a zsebeimbe a fogakat.

– Ha ki is nyitják a bőröndöt, gyereket azért csak nem motoznak meg!

Délelőtt még csak el voltam az öltönyben, nem volt nagy trauma. Csak óvatosan kellett benne forgolódni, hogy ne hallatszódjon a celofán csörgése. Ettől aztán olyan lett a mozgásom, mint aki lopni készül. Akkor kezdtem igazán kikészülni, amikor láttam, hogy a fülkékben a férfiak rövid ujjú ingben ülnek, az asszonyok meg kivágott, kényelmes nyári ruhában. Én meg begombolt sötét zakóban, fogakkal kitömve. Lassan kezdtem olvadni, mint hóember a napon. Az izzadságtól rám tapadt az ing, és valami furcsa szagom is lett. Temetésen éreztem valami hasonlót a ravatalozóban, amikor a gyertyákat meggyújtották.

Szagolgattam magam. Mi ez? Olyan szaga van, mint az olvadt viasznak!

– Nincs neked meleged, fiam? – kérdezte egy idősebb úr, aki már fél órája törölgette a homlokát.

– Nincs, én bírom a meleget nagyon! Egész hónapban a napon dolgoztunk, hozzászoktam a meleghez. Itt meg még árnyék is van, és jár egy kicsit a levegő az ablakon.

A francba, csak érnénk már a határhoz! Legyünk túl a vámon, meg az útlelevizsgáláton!

Jött is a kalauz nemsokára, kiabálva a folyosón.

– Kürtös! Kurtics! Kürtös! Kurtics! Útleveleket, vonatjegyeket kérjük előkészíteni!

Pár perc, és ott volt a vámos, a magyar és a román határőr, együtt végezték az ellenőrzést.

Bőröndellenőrzés volt! Mindenki a bőröndjét szedte le a csomagtartóról. Én nem nagyon fértem hozzá az enyémhez, mert a felnőttek elállták az utat. Na meg sok kedvem amúgy sem volt hozzá, hogy leszedjem.

– Te meg kivel vagy? – kérdezett rá a határőr.

– Én egyedül vagyok – vettem elő az útlevelet a kis vászon szatyorból, ahová anyám azt a pénztárcával és a vonatjegyekkel együtt berakta. Zsebre nem tehettem, mivel az tele volt fogakkal.

– Hová mész?

– Temesvárra, onnan meg Perjámosra. Várnak a nagybátyámék.

- Olyan település nálunk nincs! Csak Periam! – mondta a román.
- Akkor oda megyek! – hagytam rá.
- Hogy hívják a nagybátyádat?
- Dr. Windisch Rudolf.
- Milyen doktor? – érdeklődött keresztkérdésekkel a határőr.
- Fogorvos.
- Mutasd az útleveled.

Belenézett, látta, hogy tele van román, meg magyar bélyegzővel.

- A nyári- és a téli iskolai szünetekben ott vagyok mindig náluk.

Érdeklődve nézegettem a nyakában lógó fadobozt. Egy zöld posztó volt ráfeszítve a doboz tetejére, ami egyben az ajtaja is volt. A posztón lila tintafoltok sorakoztak egymás mellett, kisebbek-nagyobbak, mintha csak versenyeznének egymással.

- Mit kíváncsiskodsz?! – szólt rám a határőr, mikor kinyitotta a doboz tetejét.
- Hát..., hogy mi van a dobozban?

Felém fordította.

- Na nézzed! – Bélyegzőpárna, tintás üveg, tintaceruza, és egy mártogatós toll volt benne, kis gumiszalaggal a doboz tetőhöz rögzítve. Ezen kívül egy kicsi füzet sárguló lapokkal, a szolgálati szabályzat, és pár darab bélyegző.

- Csomagod?
- Ott van fenn, csak nem értem hozzá, mert elállták az utat.
- Mutasd melyik az!

Rámutattam a bőröndömre – Az ott! Az a barna bőrönd szíjjal átkötve.

- Levegylem?
- Nem kell! – és a kezembe nyomta az útlevelet, amibe hatalmas lendülettel nyomott még egy pecsétet a doboz tetején. – Jó utat, viszontlátásra!

Láttam, hogy a jószágos bácsik és nénik arcáról is eltűnt a „vám-pír”. Csak nem ők is seftelnek valamivel? Nem derült ki, de mindenki izgatottan rendezgette a csomagját, és látszott rajtuk a megkönnyebbülés.

Akkor most én is leellenőrzöm, hogy mi a helyzet a zsebemben lévő dolgokkal, mert hogy már jó ideje nem zörög a celofán, viszont egyre inkább ravatal szagom van.

Benyúltam a zakóm belső zsebébe, és megfogtam valami nyúlós dolgot, amit aztán nem tudtam elengedni. A fogak viaszos és ragasztós tartói megolvadtak, és a celofánból kifolyva összevissza csúszkáltak a zsebemben. Az ujjaimmal próbáltam maradásra bírni a fogakat. Nem sikerült! Nem volt más választásom, hát kihúztam a kezem a zakó zsebéből. A piros, ragacsos masszában ott lógott egy Teljes felső fogsor, a bal hetestől a jobb hetesig, volt ott minden, záp és szemfogak kusza kavalkádja. A jóságos tekintetű nénik és bácsik arca szürkére vált, amikor meglátták a kezemre ragadt fogsort. Néhány fog önállósította magát, és igyekezvén a gravitációnak engedelmesskedni, a kezemet elhagyva a piros, nyúlós, viaszos ragasztón elindultak a föld felé.

– Tetszene segíteni levenni? – kérdeztem egy természetes asszonyságot, aki velem szemben ült, és aki igen finom rántott hússal kínálgatott az út folyamán.

Ránéztem. Tekintete rémült volt, a szája nyitva, még a lélegzete is elakadt. Istenem, ez mindjárt sikítani fog! Jaj, ne! Ha ezt meghallják a határőrök és visszajönnek, akkor mi lesz? Az asszony úgy nézett rám, mint egy tömeggyilkosra. A mellette ülő öregúr mentette meg a helyzetet. Csitítgatni kezdte a nénit.

– Maradjon már, ezek csak műfogak – és segített megszabadulni a ragacsos fogaktól egy darab újságpapírral.

– Anyádék mit dolgoznak? – kérdezte a még mindig rémült arcot vágó hölgy.

Megfordult a fejemben, hogy viccből azt mondom neki, hogy hentesként és mészárosként dolgoznak. De meggondoltam magam. Félttem, hogy tényleg sikítani fog!

– Az anyám kereskedő, az apám meg hivatalban dolgozik.

Láttam az arcán, hogy kezd megnyugodni, de azért még mindig sanda pillantásokat vetett rám.

– Most már értem, miért volt itt ez a szag! – szólalt meg az öregúr is a darab újságpapírban lévő ragacsos műfogakat nézegetve.

Aztán összegyúrta a papírt és a kezembe nyomta.

– Itt vannak a fogaid! De most már kimehetnél a folyosóra a nyitott ablakhoz, szellőzködni egy kicsit, hogy mi is kapjunk levegőt.

Éjfél körül járhatott. A lehúzott folyosóablaknál nekem is jólesett egy kis friss levegő. Még másfél óra, aztán Temesvárra érünk. Jó nagy vasútállomása van, olyasmi, mint a fehérvári. A váróterem egy kicsit más, mint nálunk. Itt láttam először román hegyi parasztot – ahogy ott mondták, „mócokat” –, meg bocskort. De nem is akármilyet, hanem olyan civilizált bocskort. Feküdtek a váró kövén egymás mellett szorosan. Asszony, gyerekek, meg a szakállas, torzonborz családfő. Birkabőr subában voltak télenyáron mindig ugyanúgy. Följük állt a román vasutas egy hurkatöltőszerű valamivel, amit a bal kézzel tartott, a jobb kezével meg pumpált, és az egész családot lefújta

valami fehér porral, ami felhőszerűen lebegett felettük, amíg le nem szállt. Azok nem szóltak semmit, csak túrték békésen.

Ekkor vettem észre a bocskort, ami nem másból, mint egy személyautó gumikerekéből volt hasítva. Az abroncs szélénél lyukakat fúrtak, amiken a rögzítéshez szükséges kötelet átfűzték. A kötözése már a hagyományos bocskornak megfelelő, átlós kötözés volt. A gumikkal, ha autón maradnak, legalább még ötezer kilométert lehetett volna menni. Erre sosem került sor.

Hajnalban értünk Perjámosra. Otthon aztán a nagynéném lefejtette rólam a ragadós öltönyt, ami a szemétben landolt, miután ollóval kivágta belőle a fogakat. A ragacsos szövetdarabokat aztán a hatalmas konyhaasztalon szépen sorban egymás mellé helyezte a fogakkal együtt. A gyors fürdés után váltottunk néhány szót arról, mi újság otthon, aztán irány az ágy.

Másnap délig aludtam. Aztán a szomszéd német gyerekekkel, Hanzival kimentünk az utcára, kiskapura focizni. Később jöttek román, magyar és szerb gyerekek is. A nyelv nem volt probléma, mindenki mondta, ahogy épp eszébe jutott, csak én nem értettem sokszor, hogy mit akarnak.

Ezen a környéken mindenki három-négy nyelvet beszélt, minden különösebb erőlködés nélkül. Az emberek nincsenek rosszban egymással. A politika az, ami megmérgezi a mindennapokat, határon innen és túl is. Az útlevelemmel beballagtunk a rendőrségre, mert minden idegent, aki három napnál tovább tartózkodik egy településen, be kellett jelenteni. Meg kellett keresni a szekuritátés főnököt, akit már ismertem látásból. Nagy vigyorogva mondott valamit románul, amit nem értettem, de nem is volt lényeges szerintem. Beírta a könyvbe, hogy megjöttem, és ki is szokott vezetni belőle, amikor elmegyek haza.

Minden hónapban megfordult a nagybátyáméknál. Jött a pénzéért, amit azért kapott, mert elnézte, hogy maszekol odahaza. Akkoriban a magánpraxis tiltva volt mindenkinek. Félték a nagydarab szekustól a faluban, mert ha valaki szólni mert, könnyen a Duna-deltában találta magát és a családját.

Az iskolaigazgató egy amúgy jó kedélyű, román ember volt, a felesége meg magyar, aki németet tanított az iskolában. Gyakran jártak hozzánk. Az egyik hétvégén szintén ott voltak, és cujkáztak (gyenge szilvapálinka). Akkor mesélte az igazgató, hogy behívták a szekuritátéra a szekus gyereke miatt, aki nem igazán tanúsított jó előmenetelt az iskolában.

– A fene egye meg a bűdös kölykét, most be kell menjek Temesvárra új szemüveget készíttetni.

Én ezt nem nagyon értettem, hogy mi köze a bűdös kölyöknek Misi bácsi szemüvegéhez. De amint elmentek, kifaggattam a nagynénémet. Szégyenkezve mesélte, hogy megpofozták Misi bácsit, mert nem jól szólt a szekusnak, akkor tört el a szemüveg.

Ez már csak így ment akkoriban odaát. Vagy itthon is?

Az élet már csak olyan, hogy előbb-utóbb kiegyenesíti ezeket a görbe szálakat. Jó pár nap múlva, úgy estefelé, zörögtek a nagy fémkapun. Hátul voltunk a kertben, hogy megnézzük a méhkaptárokat, már épp vettük lefele a védőruhát meg a kesztyűket. A kövér szekus volt, elgyötört arccal.

– Doktor! - Fáj a fogam! Segítsen már rajtam! A nagybátyám behívta és leültette a rendelőbe - ami ugye nem volt rendelő, és nem is nézett ki annak. Téli kertnek volt álcázva, tele virággal. Mindig mindent el kellett pakolni, hogy senki ne lássa, hogy az rendelő. A nagynéném a konyhából kilépve kérdezte:

– Minek jött ez már megint? Most kapta meg a pénzét a múlt héten.

– Fáj neki a foga! – mondtam.

– Hadd fájjon, az anyja úristenit, megérdemli!

Rezső bátyám azért megvizsgálta.

– A jobb felső hármast ki kell húzni. - mondta neki románul.

– Tud készíteni helyette arany fogat? - kérdezte?

– Persze, csak kell hozzá arany. mert az nekem nincs. - aztán visszatérve a foghúzásra, a nagybátyám folytatta:

– Csak egy gond van, nincs injekció! De még a rendelőben se! Nem hozták meg a héten, amit kértünk.

Rám kacintott az öreg, és kajánul mosolygott a szeme. Tudtam én, hogy van injekció az íróasztal fiókjában, ami mindig kulcsra volt zárva. Sajnálkozó ábrázatot vágva bólogattam a románnak én is, mintha átérezném az ő nagy fájdalmát.

– Nem bánom én! Csak húzza ki!

– Egy deci cujkát tudok adni, hogy bátrabb legyen, ha gondolja. - gondolta.

Segítettem beállítani a már múzeumba való bőrszék támláját. Kézzel kellett ledönteni, és egy acél kapoccsal rögzíteni a megfelelő helyen. Hoztam egy törölközőt a szekus feje köré, majd a fejtámlához csavartam, hogy ne tudja a fejét rángatni. A nagybátyám nem nagyon sietett a foghúzással, meg-megállt, ide-oda nyomogatta a fogóval, nagyokat nyögött, hogy nem jön. - Biztosan görbe a gyökere! A szekus közben visított, mint egy disznó, akit ölnek. Az én kezem meg már fehéredett az erőlködéstől, hogy ne rágassa a fejét. A segge föl-le járt a bőrszékben, ahogy dobálta magát, amitől a hatalmas, hájas hasa jobbra-balra ringott. Még a végén felborítja a széket!

– Na, megvagyunk! Látja, görbe volt a gyökere! Nem látott az semmit, se élő, se holt nem volt. Amúgy meg egyenes volt a gyökér is. A bácsikám a kihúzott fogat a szék

mellett álló fehér zománcos vödörbe dobta, aminek az alján mindig volt pár centi víz, hogy a vér ne tapadjon rá.

– Harapjon rá erre a gézre! Ne öblögessen, és ne igyon semmit! Egy-két óra múlva kiköpheti. Miután a szekus elment, segítettem kitakarítani, és a helyére pakolni mindent.

– Látnod, fiam?! Meg kell becsülni ezt a régi széket, mert ez egy varázsszék.

– Mitől varázsszék ez? - néztem rá csodálkozó szemekkel; kinőttem én már a gyerek-mesékből.

– Láttad magad is! Ebben a székben a legbátrabb ember is beszarik! - jót nevetett

Az utcán tekeregve, pár nap múlva összefutottam Misi bácsival.

– Találkozott már a fogatlan szekussal? – kérdeztem, miközben körülnézett, hogy nincs-e valaki a közelben. Fülíg szaladt a szája.

– Mondta a Rezső, hogy mit műveltetek vele! – közben vigyorgott.

– Nem tettünk vele semmit! Csak segítettünk rajta! – válaszoltam.

Maros-parti piknik

Jó meleg napra ébredtünk. A reggeli előtti két cent cujka nem száll az ember fejébe, ha egy kis házi, füstölt sonkát aprít a tojásrántottába, és szel hozzá egy karéj kenyeret. Ha nincs bent paradicsom, akkor kis gatyában és kínai strandpapucsban kiszalad az ember a kertbe a harmatos paradicsombokrok közé, és leszakít néhány mosolygós, piros paradicsomot a reggelihez.

Perjámostól két kilométerre van a Maros. Ezen a részen jó kanyargós a folyó, ettől olyan szép. Irén néném összekészítette a karos kosarába az enni- és innivalónkat, valamint törölközőt és fürdőruhát, szóval mindent, ami egy folyóparti piknikhez kell. És az is, ami nem! Az lett a vége, hogy szakadtam meg a sok cucctól, amit összepakolt.

Átsétáltunk a parkon, le az aradi útig. Ma is ez a fő utcája a falunak, itt vannak az üzletek. Az aradi úttól a dohányföldek között vezető cikcakkos mezőgazdasági úton át jutottunk le egészen a Marosig.

Tíz óra felé járhatott az idő, mire leértünk a folyóhoz. A vízpartot hatalmas jegenyefák ritkás ligete övezi, a fák alatt fűvel és néhány paddal, melyeket az oda járók

készíthettek, mert mindegyik más volt, attól függően, kinek hogy sikerült az alkotás. Le lehetett rájuk ülni, így a célnak tökéletesen megfelelt mindegyik. A csomagokat szinte elejtettem. Egyelőre csak inni szerettem volna, de jó sokat, a szám és a torkom is kiszáradt. A csónakház mellett volt egy nyomós kút, olyan, mint a Toldi Miklós utcában, odahaza. Nyomtam-ittam, pihentem... és ittam, és ittam, és ittam. A plédet leterítettük, végigfeküdtem rajta, és akár aludni is képes lettem volna az árnyékos fák alatt, ha nénikém nem kezd el rendezkedni.

– Ki kell hozni a sütőt, meg a faszenet, és be kell gyújtani, hogy legyen parázs. Meg kell sütni a mititei-t, mert megromlik a hús.

A francba, oda a lustálkodás, most akkor minek jöttünk? Főzni? – dohogtam magamban. Azért nagy duzzogva kihoztam a grillsütőt. A tisztasága persze nem felelt meg a nénikém elvárásainak, úgyhogy rögtön állhattam is neki homokkal megsúrolni! Aztán meggyújtottam a faszenet, a sütő kezdett füstölni. Összekormoztam magam könyékig, mire a faszén begyulladt és izzani kezdett.

– Na menj, mosakodj meg! Én meg kisütöm a mititei-t.

A parton, a csónakkikötő mellett egy kis homokpad terült el, amit körbevett a sekély víz. Jó meleg volt, belefeküdtem és mozdulatlanul figyeltem a kicsi, egy-két centis szürke halakat, akik kíváncsiskodva bele-bele csipkedtek a lábamba. Amint megmozdultam, abban a pillanatban eltűntek. Úszni kellene egyet, gondoltam. Talán ötven méter széles lehetett a folyó, a túlparton a bokrok szinte a vízbe értek, a partot nem is lehetett látni. Úgy számítottam, hogy átúszni a bokrokig, majd visszafordulni és visszaúszni maximum tíz perc lubickolást jelenthet. Annyi idő alatt úgysem készül el a mititei.

Már indultam is. A víz teteje – a felső húsz-harminc centi – meleg volt. Lassú, lusta karcsapásokkal úsztam, élvezve a folyó simogatását, a víz szinte csiklandozta a bőrömet. A felénél járhattam, mikor szinte ütésszerűen rántott magával a víz, mintha motorcsónak húzna. Az első pillanatokban még élveztem is ezt a sebességet, hogy erőlködés nélkül milyen gyorsan haladok. Csak aztán döbrentem rá, hogy nem a túlpart felé, hanem a folyón lefelé sodródom. Oldalra néztem. A kikötő, ahonnan elindultam, rohamosan távolodott. Szembe fordultam a víz sodrával és teljes erővel húztam, de éreztem, bármennyire is erőlködöm, hátrafelé visz a sodrás és egyre távolabb kerülök.

Vissza a partra! Vissza! Vissza! De nem mozdultam egy centit sem a jó irányba. Aztán a sodrás megforgatott, mintha mosógépben lennék. Az orromon keresztül víz ment a tüdőmbe, és abbahagyhatatlan köhögés kapott el. Közben a sodrás egyre lejjebb vitt a folyón. Már láttam, hogy nem messze van egy nagy kanyarulat, ahol majdnem kétszer olyan széles a folyó, mint ahol most vagyok. Ki kell jutnom még a kanyar előtt! Ott még nagyobb a sodrás.

Elengedtem magam és a folyás irányában kezdtem úszni, ahogy csak bírtam, mindig egy kicsit jobbra. De nem engedett jobbra a sodrás, csak balra, balra a túlpart felé, a

lehajló ágú bokrok felé. Jól haladtam és már láttam, hogy még a kanyar előtt kijutok. Még néhány húzás és a nagy sodrásból is kikerültem.

Kezdtem megkönnyebbülni. Elkaptam az egyik bokor lehajló ágát. Ekkor hatalmas fájdalmat éreztem a tenyeremben. Még fogtam az ágot, az ujjaimat lassan nyitottam, hogy megnézzem, mi az, ami ennyire fáj. A tenyerem közepében egy vastag tűske éktelenkedett, szinte átért a kézfejemre. A lábam nem ért le a vízben és a sodrás is jóval erősebb volt, mint a túlparton. A másik kezemmel is kerestem egy ágot, amiben megkapaszkodhatok, majd egy határozott rántással kiszabadítottam a bal kezemet a tűskés ágból. Ez jobban fáj, mint amikor belenyúltam. Nem vérzett, csak egy lyuk és egy lila folt volt rajta. Kegyetlenül lüktetett. Rosszullét és kétségbeesés kerülgetett. Az rendben van, hogy ide átértem, de hogyan megyek ki a partra? Néhány bokorral arrébb láttam egy ritkásabb részt, ahol talán ki tudok kapaszkodni. Bokortól bokorig kapaszkodva értem el a helyet és felhúztam magam egy ágon a partra. A parton volt néhány nagyobb fa, a fák aljában tűskés bokrok sűrűje lapult. A bokros mögött, úgy húsz-harminc méterre szántóföldek voltak láthatók. Ki kell jutnom! Egyhelyben állni, mezítláb, egy szál fürdőnadrágban, nem okozott gondot. De ezen a csalánoson és tűskés bokroson keresztül menni harminc métert? Próbáltam lassan, lépésről lépésre haladni, de az elhajlított ágak tűskéi így is belém akadtak. A lábszáram a csalántól térdig hólyagos lett. Harminc méter! Hány másodperc alatt lehet azt egy ilyen terepen lefutni?

Önkívületi állapotban, ordítva rohantam keresztül a csalános, tűskés bokrokon, ki egészen a szántóig. Végignéztam magamon. Egy tenyérynyi hely nem volt rajtam, ami ne lett volna tele vérző és horzsolt sebbel. Elindultam visszafelé. Négy-ötszáz méterre lehettem a kikötőtől.

Vissza kell jutnom! Mezítláb keserves lassúsággal haladtam. Szememmel kerestem a kikötőt. A bokrok között már átláttam a túlpartra, ott állt Irén néném és kiabált:

– Merre vagy?

A bokrok mögül kiáltoztam vissza:

– A túlparton! Mindjárt megyek!

– Mit keresel te ott? Normális vagy?

– Feljebb kell menjek, mert itt nem tudok visszamenni!

Mentem tovább fogcsikorgatva, a csalánhoz és a tarlóhoz nem szokott lábam égett, lüktetett. Még kétszáz méter felfelé, aztán újból keresztül a bokrokon, le a vízhez. Ismét kerestem egy ritkásabb helyet, áttörtem magam a bokrosra, újabb sebeket szerezve. Leértem a vízhez, de még kapaszkodtam egy ágba. Már éreztem a sodrást a derekam körül. Mi lesz, ha nem tudok átkelni? Mi lesz, ha megint elvisz a sodrás? Elég lesz ez a pár száz méter fentről, hogy kiérjek jobbra a kikötőhöz? Ha nem sikerül, akkor harmadszorra már nem fog menni. Valahol Makónál fognak kihalászni a Marosból. Át kell jutnom! Agádról a Szúnyog-szigetre bármikor átúsztam pihenés nélkül is. A

nádszigeteket kerülgetve az talán három kilométer is van. Akkor ez az ötven méter menni fog! Csak lazán, nem görcsölni!

Húsz méter a közepéig. Aztán tíz méter a sodrás, onnan kell kijönni teljes erővel lefelé, és jobbra, aztán lehet lazítani kicsit a következő húsz méteren. Nagy levegő, gyerünk!

Sodrás! Az örvény meg akar forgatni! Vissza! Ellenhúzni! Nem foghat meg! Ha megfog, nem tudok kijönni belőle. Már látom a kikötőt, de nagyon gyorsan közeledek, és még mindig középen vagyok. Ki kell törnöm jobbra! Ki kell törnöm! Ordítva, teljes erővel, karra és lábbal taszítottam magam centiről centire jobbra. Aztán végre lazult a szorítás, és engedett a víz. Kinéztem a partra. Már tudtam, hogy győztem! Irén néném ott állt a parton, bokáig a vízben, keze a szája előtt. Mindjárt itt a homokpad, és lassan már leér a lábam. Még mindig úsztam, pedig a víz már csak húsz centi lehetett. Aztán abbahagytam, és csak feküdtem a pocsolyában lihegve.

Lassan feltápászkodtam, szemben a nagynénémmel. Még nem láttam tisztán a kimerültségtől és az erőlködéstől, de azt azért éreztem, hogy hatalmas pofont kapok, amitől elsötétült a világ. A kicsi asszony egy fejjel alacsonyabb volt, mint én. Aztán átkarolta a nyakamat magához húzott, és hangosan zokogott. A mititei kihűlt, és az ebédet a halak ették meg. Sebeimet egy hétig kezelgettem, mire rendbejöttem. Aztán nagyon sokáig még a folyó közelébe se mentünk.

Samu bácsi

Aki lovaskocsival közlekedik és a bakról szemléli a világot, az egy kicsit lenézi a gyalogost. Már hogyan nézné le, amikor legalább egy méterrel magasabban ül. Persze az is számít, hogy a lovaskocsi arra megy, amerre akar. Ha úgy gondolja, akkor szántón, mezőn, úton, és olyan gyorsan, ahogyan szeretné. Na, itt álljunk meg egy kicsit, mert nem mindig a kocsis szeretné, hanem néha a ló, és ha a ló szeretne valamit, akkor bizony jobb, ha a kocsis kapaszkodik erősen. A lovak általában engedelmes jószágok, ha nem is túl okosak, de legalább szófogadók. Ezzel szemben a kocsisok meg a bakon ülve úgy gondolják, hogy a törvényeket nem nekik találták ki, és azokat nem is veszik figyelembe. Amúgy a lovaskocsi nyugodtan bandukolhatna a célja felé, de hogy az italbolt előtt nem illik őrizetlenül hagyni a lovat, az biztos. Aztán midőn a kocsmá mélyéről a gazda előkerül bizonytalan léptekkel, aki aztán jobb esetben felül a bakra, rosszabb esetben fekszik a bakon...

„Gyí” után pedig utcák során keresztül a ló szép lassan hazatalál.

Az öreg Sámuellel, Samu bácsival tavasztól ősziig ez gyakran megesett. Napi rutin volt ez már, hogy tavasszal a trágyát, ősszel meg a kukoricát és a szárat fuvarozta Erdőfűlére. A földje a Bardoc felé menő út mentén volt, nem túl messze a falutól. De azért annyira messze volt, hogy mire a munkából hazafelé baktatott a kocsijával, igencsak megszomjazott. Aztán a lova már megszokásból, vagy a Samu bácsi parancsának engedelmeskedve állt-e meg a kocsmánál – azt mi nem tudhatjuk. Mindenesetre a falu rendőre, aki nemrég került Erdőfűlére, nem nézte jó szemmel az öreg ténykedését. Mint ahogy nem szabad lámpa nélkül éjszaka kerékpározni, és járdán motorozni, úgy nem szabad ittasan lovaskocsit sem hajtani. Mihail Neicu őrmester már egy ideje figyelte az öreg Samut, hátha csak rossz napja volt annak és bánatában kocsmázott. De nem ám. Samu bácsi ivott örömeiben, ivott bánatában, ivott, ha szomjas volt, és ivott, ha köll, ha nem. Az őrmester gondolta, hogy megleckézteti az öreget, mielőtt valami nagyobb bajt csinál.

Egyik délután az öreg éppen a kocsmából hazafelé baktatott a szekéren bóbiskolva. Ezt meglátta a rendőr, és megállította a fogatot.

– Samu bátyám, maga olyan részeg, hogy majd lefordul a kocsiról! A szerencsétlen lova meg csak megy a feje után – még baleset lesz belőle.

Az öreg székel csak mordult rá egyet.

Mihail, hogy ráijesszen Samu bácsira, intézkedés gyanánt a következőket mondta:

– Samu bátyám, látva a jelenlegi állapotát, mit szólna ahhoz, ha elvenném a lovát?

Samu bácsi meghúzta a vállát:

– Mit szólhatnék? Rendőr vejem még úgysem vót!

Miért nem lett belőlem román gimnazista?

Irén néném kiadta a parancsot: – Holnap átmegyünk Nagyszentmiklóásra, a gimnáziumba, és megkérdezzük, hogy szeptembertől felvennének-e. Ismerjük az igazgatót és a családját is régóta! Jó iskola, majd meglátod! Ebben a kicsi városban született és tanult Bartók Béla, Heim Péter, Madarász Emil, Révai Miklós és még sok jóra való ember – oktatgatott a nénikém. – Az igazgató román ember, de ne félj, az a jobbik fajta.

Mert ilyen helyen, ahol többségben van a szerb, a magyar meg a német, ott nem nagyon lehet „románkodni”!

Rezső bátyám még a meggyőzés kedvéért hozzátette: – Az iskolában van magyar nyelven is oktatás. Aztán majd, ha megy a román rendesen, akkor folytatod románul. Megtanulod a nyelvet gyorsan, nem lesz semmi gond!

Nem aggódtam én egy percre sem. Abban, hogy én románul sosem fogok megtanulni, biztos voltam. Ha Irén néném felírt valamit egy kis cédulára, amikor boltba küldött, azt is csak nagy nehezen tudtam elnyekeregni a boltos kisasszonynak. Szerencsére a boltosnak megesett rajtam a szíve, és magyarul kérdezett vissza. Pedig szerintem a nagynénémmel megbeszélték, hogy velem senki nem beszélhet magyarul. – Mondjad, mit vinnél?

Aztán innentől kezdve ment minden, mint a vízfolyás. Odahaza ugyan egy kicsit fül-lenten kellett, mikor rákérdeztek: – Na, hogy sikerült a vásárlás? – Nagyon jól, mindent hoztam, amit felírtál! – végül is, ez igaz is volt.

Ilyen előzmények után engem román gimnáziumba íratni nagy könnyelműségnek tűnt! De én szerettem őket, és semmiképpen nem akartam ellenkezni, bár kedvem nem nagyon volt ehhez a gimnáziumi dologhoz. De ha ez boldoggá teszi őket, akkor legyen. Azért biztos, ami biztos, rákérdeztem: – Tánti, anyámék már tudják azt, hogy engem ide akartok iskolába íratni?

– Majd holnap felhívjuk őket, aztán megbeszéljük.

– Tudod, hogy én szívesen maradnék, de azért ez nem ennyire egyszerű.

– Mi lesz azzal a két évvel, amit odahaza a technikumban már elvégeztem? Most kezd-jek előlről mindent?

– Most akkor nem akarsz itt maradni?

– De! Én szeretek itt nálatok, bár sokszor honvágyam van, a fene tudja, hogy miért.

Szerettem a rendelőbe járni Rezső bátyámmal, és fehér köpenyben fogókat és tűket sterilizálni. Megtanultam fogtömést keverni cementből és amalgámból. Néhány hónap alatt megtanultam mindent, amit egy fogorvosi asszisztensnek tudni kell. Még annál is többet, mert odahaza készítettünk protéziseket, hidakat, és öntöttem aranyfogakat dró-ton pörgetett acéltartályos gipszmintába. Szerettem ezeket a dolgokat, és számomra ez nem jelentett munkát, inkább csak valami hobbi félét.

Aztán segítettünk a belgyógyásznak a kötelező tüdőszűrésen is, amikor jött a röntge-nes autó, és a röntgent betették néhány napra a rendelőbe. Az öltöző és a röntgen szoba közötti kis helyiségben egy vastag kartonból, név szerint hívtam a következő félmeztelen páciens-t. Így aztán a község összes csinos lányát végignéztem, persze az öregeket is, és a nem csinosakat is. De mindenki-ben van valami szép.

Engem az egész falu megismert, ismeretlen emberek beszélgettek velem a boltban, és az utcán is. Magyarul mindenki tudott, hol kicsit jobban, hol kicsit rosszabbul, de azért megértették egymást.

Persze, hogy szerettem volna maradni, hiszen valahogy minden egészen más volt itt, mint otthon, a városon. Itt a számomra idegen emberek is kedvesek voltak, nem csak velem, hanem egymással is, nemzetiségüktől függetlenül.

Perjámos és Nagyszentmiklós között csak két kicsi falu volt: Szentpéter (Sânpetru Mare) és Sárafalva. Mindenhol dízel vonatok jártak, egy-két kocsival, és télen az utasok vagy a kalauz dobta fát a vagonban lévő kis kályhára, ha nem akartak fázni.

Aztán csütörtökön átmentünk Nagyszentmiklóstra. Az iskolában a hatalmas asztal mögött egy majdnem teljesen kopasz ember ült nagy, fekete keretes szemüvegben, és valamit jegyzetelt. Közben hellyel kínált bennünket. A sötétkék köpenyes pedellus hozott nekem egy régi thonet széket, ami bár nagyon szép volt, én sosem szerettem rajta ülni párna nélkül, mert hideg és kemény volt. A szobában két fotel, egy dohányzóasztal, egy nagy üveges könyvszekrény zárt ajtókkal és három zárban három fényes, sárgaréz kulcs volt. A kopasz ember előtt, az asztal közepén egy bronz mellszobor állt furcsa, ferde helyzetben, amit papírnehezéknek használtak. Én Leninnek néztem. A sok alátett papírtól csak az egyik sarkán feküdt fel a talpzata, így Lenin szigorú tekintete folyton az asztalon lévő, csikkekkel teli hamutartót figyelte. Talán szándékosan tették ilyen helyzetbe?

Rezső bátyám és Irén néném nagy komolysággal – többször is felém fordulva – beszélgettek a gimnáziumi elhelyezésemről. Ugyan nem értettem, miről van szó, mert románul folyt a diskurzus, de értelmesen bólogattam, ahányszor csak a nevemet hallottam. Eléggé kényelmetlenül éreztem magam, nemcsak a szék, hanem a gimnázium gondolata miatt is. Közben a kopasz ember behívott egy fiatal lányt, aki majdnem olyan magas volt, mint én. A lány fekete hajú és csinos volt, egy elől gombolós, ujjatlan, könnyű, nyári ruhát viselt, ami éppen csak eltakarta a térdeit. A bemutatkozásnál kiderült, hogy ő az igazgató lánya, és már régről ismeri Irén nénémet.

Florica széles mosollyal fogadott, mintha már évek óta ismernénk egymást. Jobbról-balról pusztát adott és megölelt. A válla felett kikerekedő, kérdő szemekkel néztem Irén nénémre, hogy most akkor mi ez.

– Florica biológiát és kémiát tanít – mondta Irén néném. – Megmutatja neked az iskolát.

Florica megfogta a kezemet, és szinte húzott maga után. Kellemetlenül éreztem magam, nem voltam hozzászokva, hogy fiatal tanárnők vezessenek kézen fogva egy középiskolában.

Nem tudott sokat magyarul, így mély beszélgetés nem alakult ki közöttünk. Tanteremről tanteremre jártunk, és próbálta elmagyarázni, hogy hol milyen oktatás folyik. A biológia szertárban kötöttünk ki, ahol a szokásos dolgok voltak: egy íróasztal, egy csontváz, üvegekben békák és halak, a polcokon kitömött madarak, fehér egerek, rovarok,

meg a fene tudja, mi minden volt még. A kezemet továbbra is fogta, és úgy tűnt, nem is akarta elengedni.

– Te nagyon csinos fiú vagy – mondta Florica.

Az íróasztalig hátráltam Florica elől, aki ezután úgy megszerettette velem a román gimnáziumot, hogy annál jobban már nem is lehetett volna. A gimnáziumi oktatás megszerettetéséhez ugyan a "scheletul" – kimondva nagyjából keelehul – szó is hozzátartozott. Nem tudtam, mit jelent, csak gyakran hallottam Floricától, miközben a román oktatás rejtelseibe vezetett be. Aztán rájöttem, hogy ez a szó a csontvázra utal, amikor az addig az asztal mellett álló csontváz gyakorlatilag kétszázhat darabra hullott szét. Mert ennyi csontja van egy embernek.

Florica egy ideig kipirult arccal próbálkozott a drótok és csontok illesztgetésével, aztán mosolyogva megszólalt:

– Gheorghe, menj vissza Irénhez!

– Te nem jössz?

– Nem! Keleehult rakom össze.

Nagy nehezen visszataláltam az irodába.

– Megnéztétek az iskolát? – kérdezte Irén néném, hangjában és szemében valami furcsa kajánsággal. Aztán átvillant az agyamon. Csak nem a néném keze van ebben a dologban?

– Igen, megnéztük, jó kis iskola – próbáltam közömbösen válaszolni.

Másnap felhívták a szüleimet, hogy szükség lenne az irataimra, és hogy én is szeretnék maradni.

– Lehetne belőle jó fogtechnikus, vagy akár fogorvos is. Nektek amúgy is van még két gyereketek, akit taníttatni kell, így könnyebb dolgok lennének!

A válasz nagyon rövid és tömör lehetett, mert Irén néném sírva tette le a telefont. Még két hétig maradtam, aztán nagyon sokáig nem láttam őket. Csak leveleztünk, és legközelebb akkor találkoztunk, amikor a feleségemet bemutattam nekik. Így történt, hogy fogak helyett utakat és házakat építettem, amit ugyanúgy megszerettem, mint a nagyszentmiklósi gimnáziumot.

Ernő bácsi és a könyv

Háromszéki bácsi felesége éppen mákostésztát készített, ami mindig is a kedvencem volt. Lujza néni észrevett, talán épp akkor, amikor a mákot darálta, hogy leskelődöm a résnyire nyitott ajtó előtt.

– Na, gyere csak be – neked is jut egy tányér mákostészta, ha segítesz megdarálni a mákot.

Hogyne segítettem volna! Aki még emlékszik arra, milyen volt régen, úgy hatvan éve a mákdaráló, az tudja, hogy az nem volt női munka. Még egy férfiebberről is szakadt a víz, hát még rólam, tízéves gyerekről. A mákdaráló sem volt fiatal, talán még a háború előtt gyártották Salgótarjánban. Tekertem, ahogy csak bírtam, és Lujza néni biztatott, hogy már csak tízszer annyi van hátra, mint amennyi mák a tányéron volt.

– Akkor ma nem lesz mákostészta – jegyeztem meg.

– Dehogynem, csak hajtsad!

Aztán megjött Háromszéki bácsi a munkából, és átvette a darálás nemes feladatát, amit egyébként sem ragaszkodtam annyira elvégezni, mint a mákostésztát megenni. Miután megettük a tésztát, és tele hassal ültünk az asztalnál, úgy tűnt, János bácsinak is könnyebben ment a mesélés.

– Amikor én annyi idős voltam, mint te...

– Mennyi idős vagy?

– Tízéves.

– Szóval, amikor én tízéves voltam, mint te, akkor nyaranta a nagyapámnál töltöttem az időt. De leginkább dolgoztam, mert elkelt a segítség. A szüleim is gyakran jöttek, mert Homoródremete nincs túl messze Székelyudvarhelytől, talán tíz kilométerre. Akkoriban nem volt se autó, se busz. Gyalog jöttek, és gyalog mentek haza is, felpakolva élelemmel, amire a városban szüksége van az embernek. Itt ismerkedtem meg Márton Ernő bátyámmal, aki akár a dédöregapám is lehetett volna, mert azon a nyáron töltötte be a századik esztendejét. Még dolgoztatott a ház körül, és néha elment a kocsmába is egy-egy fröccsre, nem mintha otthon nem lett volna mit innia. De a kocsmába ott nemcsak ittak, mint manapság, hanem beszélgettek is, sőt néha színdarabot is játszottak a falusiak maguknak.

Ernő bácsi születésnapján, augusztus végén – már nem emlékszem pontosan, melyik napon, de Szent István után biztosan – jött hozzá egy újságíró Székelyudvarhelyről, lovaskocsival. Volt nála egy nagy bőrtáska, de abban csak egy jegyzetfüzet meg egy ceruza volt. Tudom, mert belelestem. Mindkettő elfért volna a nadrágja zsebében is, de később rájöttem, miért cipelte azt a böhömnagy táskát. Jött vele egy fényképész is az újságtól, de annak nem volt táskája, csak egy nagy állványos, fadobozos masinája meg annak a lába. Az egész felszerelést a vállán cipelte.

Az Ernő bácsi éppen vicces kedvében volt, ebéd és két fröccs után próbált beszélgetni vele az újságíró, hogy megtudja, mi a titka a százéves életkorának. Ernő bácsi a kerítés előtti kispadon ült, ahol ebéd után szokott pipázgatni, és nem szerette, ha ilyenkor zavarják a gondolataiban.

– Nincs ennek semmiféle különleges titka. A jó levegő meg a munka.

Az újságíró tovább faggatta az öreget, mert ebből nem tudott cikket írni.

– Aztán hogyan telik egy napja, Ernő bácsi? Kérem, mesélje el!

– Édes fiam, reggel felkelek, megeszem egy jó nagy szelet szalonnát kenyérrel, megiszom rá három-négy pálinkát...

– Na de bátyám, ezt így nem lehet leírni. Mondja inkább, hogy könyvet olvas.

– Jól van, fiam! Tehát felkelek reggel, megeszem egy jó nagy szelet szalonnát, elolvasok három-négy könyvet, aztán dolgozom a földön addig, amíg annyira megnő a tudásszomjam, hogy ismét el kell olvasnom három-négy könyvet. Néha bele is szédülök a sok olvasásba, ezért lefekszem pihenni egyet. Amikor felébredek, megeszem egy fél csülköt két szelet kenyérrel. Ebéd után elmegyek a könyvtárba. A Pista szomszéd rendszerint ott vár. Együtt elolvasunk vagy nyolc-tíz könyvet, egészen addig, amíg a könyvtár be nem zár. Utána meg átmegyünk a Józsihoz, mert neki meg nyomdája van!

Hogy az újságíró milyen cikket írt, nem tudom, de a bőrtáskáját teletömték minden jóval Ernő bácsi gyerekei. A fényképész pedig készített egy képet az egész rokonságról. Én is rajta vagyok, Ernő bácsi lábainál kuporgok, mint a többi dédunokája.

Kertscho bácsi és a mititei

Friss hús nem volt minden nap a húsboltban, talán csak havonta. Néhány szál kolbászféle lógott csak a kampókon, amire tán már a legyek is ráuntak. Amúgy nemigen

vásárolt ott senki, mióta államosították az öreg Kertscho boltját. Továbbra is az öreg hentesnél vette mindenki a húst, de a házánál. Kertscho olyan széle-hossza egyforma ember volt, hatalmas kerek fejjel. Szerintem akkora kalap nem is létezett, de még sapka sem, ami a fejére illett volna. Százkét éves volt, és már jó pár éve megözvegyült. A fiával éltek kettesben.

- Jó napot, Kertscho bácsi, Irén néném küldött, kellene két kiló marhacomb.
- Mindjárt, mindjárt! Üljön le – „auf einem Stuhl”.

És már húzta is a széket a piros szövetű, kopott fotel mellé, mely szebb időket is látott már. Amikor még Franzi bácsi mérte a húst a boltban, akkor a bolt cégtábláján még nem az állt, hogy "Statul Carne Magazin". Az államosításkor nem készítettek új táblát, hanem csak átfestették a régit. De arra is sajnálták a festéket, így aztán a vékony festékréteg alól halványan, de átlátszott a "Kertscho és fia Hentes és Mészáros" felirat.

- Mindjárt jön a gyerek, aztán hoz magának húst, amelyet a nénikéje szeretne – aztán behuppant a hatalmas fotelba, ami nagyot nyögött a súlya alatt.

- Na, meséljen, meddig marad? Mi van odaát?

Aztán meg sem várva, hogy válaszoljak, ő kezdett el mesélni:

- Útle vél kell, ha látni akarom a testvéreimet. Az egyik Szerbiában, a másik meg Magyarországon.

Csak mesélt, csak mesélt.

Az öreg rokonsága három országba szakadt, pedig nem mentek azok sehova a házukból. Itt élt a család évszázadok óta, békében a szerbekkel, a magyarokkal és a zsidókkal. Cigány nem nagyon volt akkortájt a faluban, mert a csendőr azt be nem engedte. Csak egy-két hétre kaptak engedélyt, hogy a falun kívül, a legelő szélén le-táborozzanak. Bejöhetek a piacra fateknőt, fanyelű kést árulni, jó acélpengével, foltozni a lyukas edényt, tollat venni, meg minden olyannal kereskedni, amit máshol vettek és itt jó haszonnal továbbadtak. Sötétedéskor aztán menniük kellett kifelé, mert ha nem, akkor hamar előkerült a kardlap. Lakott cigány a faluban, de annak már a nagyszülei is itt laktak. Patkolókovács, köszörűs és muzsikus családtagjai, rendes, dolgos emberek mind. Románt itt sosem láttunk. Hogy azok honnan jöttek ide, azt a fene sem tudja. Talán a havasokból hozták őket, mert nagyon úgy néznek ki.

Aztán meg ez a Gheorghe Gheorghiu-Dej letelepítette az összes lóköető cigányt, akiknek amúgy ez nem igen tetszett. Sem a munkához, sem a kööttséghez nem voltak hozzászokva. Talán így könnyebb számontartani őket. Most húszan a kooperatívában ganéznak a disznók alól, pedig nincs a disznóból több, mint azelőtt. Régen két ember kényelmesen elvégezte a munkát. Pénz nem sok jut nekik, így aztán lopnak, meg betörnek a házakba.

– Talán szeptemberig maradok – válaszoltam végre a régen feltett kérdésre –, de még nem tudom pontosan.

Politikáról velem nem tudott az öreg beszélgetni, mert az engem annyira nem érdekelt. Amit mondott, is, mintha inkább csak magának mondaná. Azért látszott rajta, hogy örül, hogy van hallgatósága. Én meg szívesen hallgattam – különben mit írnék most ide. Aztán előkerült Ferenc Jóska és Trianon, ami nekem nagyon messzinek tűnt. De az öregben az emlékek olyanok voltak, mintha tegnap történtek volna. Így aztán jól elhallgattuk egymást.

– El kéne mennem a doktorhoz, hogy igazítsa meg a protézist, mert itt-ott nyom, ha eszem.

– Jöjjön, Kertscho bácsi, biztos megigazítja magának!

Aztán szóba került a család és a felesége. Könny szökött a szemébe.

– Itt hagyott bennünket. Ez a gyerek meg nem akart megnősülni. Így aztán se unoka, se család. Na, mindjárt jön, csak vág egy kis fát a füstölőre.

Aztán jött is hamarosan a gyerek. Szakasztott olyan volt, mint Kertscho bácsi, csak fiatalabb kivitelben, aki már közelebb volt a nyolcvanhoz, mint a hetvenhez.

– Franzi, hozzá már két kiló marhacombot a fiatalúrnak!

– Jégről vagy a tegnapi vágásból?

– Sosem tanulod meg – horkant fel a bácsi –, hogy jégről csak a románnak? A németnek meg a magyarnak friss húst adunk. Mi lesz ezzel a gyerekekkel, ha én nem leszek?! – sopánkodott.

Mosolyogtam magamban, a „gyerek” idősebb, mint az öreganyám. Aztán hozta a gyerekek a húst, barna csomagolópapírban. Kotorásztam a szatyorban a pénz után, amit a néném odakészített.

– Hagyja csak a pénzt, majd a fogjavítással elszámoljuk a doktorral.

– Rendben... de aztán jöjjön ám, nehogy tartozásunk legyen!

– Na, menjen csak! Nem félek én attól, hogy nem adják meg a hús árát. Aztán mi lesz a húsból?

– A feléből mititei, hogy a másik feléből mi lesz, azt még nem tudom, Irén néném nem mondta.

– Azt tudja – mondta Kertscho bácsi –, hogy a jó mititeihez legalább háromféle hús kell? Ezt igazából a románoktól tanultuk el – mosolygott az öreg.

– Ezen kívül tanultunk-e tőlük valamit, azt nem tudom, de mititeit azt tudnak készíteni. Ahogy én készítem, az nem olyan spórolós fajta, arra aztán lehet ám inni – merthogy a jó bort az öreg sem vetette meg.

Kertscho receptje, ha valakit érdekel:

Kell hozzá fél kiló borjúhús, fél kiló birkahús és fél kiló sovány sertéshús. A háromféle húst ledaráljuk, hozzáadjuk a fűszereket: sót, borsot, egy késhegynyi csombort, két gerezd zúzott fokhagymát, két evőkanál étolajat, és a vízben feloldott csapott teáskanálnyi szódabikarbónát. Közben folyamatosan dagasztjuk, mint a tésztát. Ajánlatos még egyszer átdarálni az egész masszát. Majd hűtőbe tesszük egy napra, hogy az ízek összeérjenek. Olajos kézzel kis hengereket formálunk a húsból, olyan 10-12 cm hosszú és 2,5 cm átmérőjűeket. Grillrácon (így az igazi), vagy serpenyőben, olajban kisütjük. 15 perc az egyik oldal, 10 perc a másik oldal.

Bodor Áron története

A Táncsics utcában laktunk társbérletben egy sokszobás lakásban két másik családdal együtt. A Tölgyesiékkel és a Háromszékiékkel. A Háromszéki néni és a férje, a János bácsi nagy szeretettel mesélt mindig az Erdélyi szülőföldjükről, Székelyudvarhelyről. Néha behívtak a konyhájukba és a kezembe nyomtak egy frissensült pogácsát. Amint leültem, János bácsi mindig belefogott egy történetbe, amíg én a meleg pogácsát majszoltam. Ezt a kis történetet most elmesélem néktek.

Az úgy volt, hogy szörnyű vihar dühöngött Bikafalván, ahol az én sógorom lakott a Bodor Áron. Kint dolgozott a földjén, amikor hatalmas ferde-fenekű szél kerekedett. Akkora szél fújt, hogy majdnem feltaszította. A földből is port csinált pillanatok alatt. Áron, csicsókát kapált reggel óta, de a vihar hazakergette. Útközben aztán meg is ázott rendesen. Nadrágszárán folyt a víz, a csizmája meg bokáig sáros lett. Nem baj gondolta, legalább a Jóisten meglocsolja a csicsókát is hadd nőjenek alatta a gumók. Aztán bánatában a tarisznyájában lévő maradék pálinkát legurította a torkán. Gondolta, hogy otthon már jó ebéddel várja Sára, a felesége. Udvarhelyen ismerkedtek meg, amikor az Áron snájdig nagy bajuszú katona volt. A Sára meg városi, de tűzről pattant menyecske. Egy táncos mulatságon igencsak egymásba habarodott a két fiatal, és hamarosan esküvő lett a dolgok vége. Áron leszerelt és magával vitte Sárát Bikafalvára. Szépen éltek, egy hangos szó nem esett közöttük. Áron türelmesen tanította asszonykáját a falusi életre. Sára pedig igyekezett megfelelni az elvárásoknak.

Áron, amint belépett az udvarra rögtön elé szaladt a kis kamasz kuvasz és örömeiben két lábra állva képen nyalta, miközben ő a csizmáit takarította a tornácon.

– Az anyád jóistenit, Hattyú! Nem vagyok még elég sáros, te is rám ugrálsz?

Áron sógoréknál csak háromféle kutyanév létezett akárhány kutyájuk is volt. Hattyúnak, Tatárnak, vagy Fecskének hívták őket. Öregapjától, vagy tán még az ükapjától örökölte ezt a hóbortját.

Nade; Áron, midőn végzett a csizmatakarítással benyitott a konyhába, és mélyet szírpantott a levegőbe, de nem érzett ott semmit. Csodálkozott egy nagyot. Csak nincs valami baj az asszonnyal, hogy nem főzött ebédet?

Aztán a szoba ajtajában megjelent Sára.

– Nincs ebéd, asszony?

– Csak nem kívánja kend, hogy bőrig ázzak azért a kis meleg ételért?

Áron nem szólt semmit. Vette a favödröt, kiment a kútra és megtöltötte vízzel, majd nyakon öntötte vele az asszonyt.

– Megbolondult kend? Miért öntött le? Csurom víz lettem.

– Most már vizes vagy, hát kimehetsz a kútra esőben is.

Sára asszony aztán nagy kelletlenül, de nekilátott a főzésnek.

Néhány nap múlva úgy tűnt, hogy a locsolkodásból baj lett, mert Sára csúnyán köhögni kezdett. Áron már bánta, hogy az ebéd miatt ily csúnyán büntette az asszonyt. Bocsánatot nem kért.

– Sára, elmentem a doktorhoz!

– Menjen kend oda, ahol éppen dolga van.

Áron bevallotta az orvosnak, hogy megöntözte az asszonyt kútvízzel és most éjjelente csúnyán köhög. Láza nincs, de hallgatni is rossz.

– Se ő nem alszik, sem én.

A doktor felírt egy gyógyszert

– Ezt váltsa ki hazafelé a patikusnál. – Amúgy: jó, hogy jött, mert nekem meg a tehénkémmel van bajom, azt kellene meggyógyítani mert sántít szegény.

– Ismeri azt a mondást maga is, ha nincs láb, nincs ló. Ez a tehénre is igaz. Sokat van az istállóban a jószág. Csak ácsorog naphosszat. Legelő kell neki, aztán helyrejön a

lába is. Elviszem magammal, aztán az enyimekkel együtt megy a mezőre. A tejet majd a Sára áthozza.

Ezzel kölcsönösen kiegyenlítettnek tekintették a számlát, nem volt vita rajta. Áron köntőfékre fogta a tehénkét és útközben kiváltotta az asszonykája gyógyszerét is. Teltek múltak a napok, mint ahogy Sára kigyógyult a köhögésből, úgy a tehénke is a sántításból. Áron aztán elindult a tehénkével a doktorhoz. Az utca feléig sem jutott, amikor az egyik utcabeli leszólította, aki éppen a kerítése előtt a kispadon pipázgatott.

– Áron, hova viszi azt a tehenet?

– Az orvoshoz.

– Miért? Beteg az a tehén?

– Nem beteg az.

– Nem ad elég tejet az a tehén?

– Húsz litert tejel mindennap!

– Nem borjadzik a tehén?

– Dehogynem, a tavasszal hármát is borjadzott!

– Az Isten szerelmére, akkor mi a fenének viszi az orvoshoz?

– Mert az övé.

A beszélgetésnek itt vége is szakadt, mert mi beszélőnivaló van egy ilyen semmi dolog? Estére kelve aztán Sára egy kis cédulával várta Áront, hogy milyen dolgok vannak fogytában a kamrában, amit most már ideje lenne beszerezni. Áronnak kitaposott ösvénye volt, hogy kivel és mit érdemes cserélni, merthogy pénzt nem szívesen adott semmiért, meg különben is, ha jön a gyerek, akkor lesz ott kiadás több is, mint kellene. Cserélt ő krumpliért babot, tojásért lisztet, tyúkért malackát, tejért kukoricát, és persze minden olyan dolgot, ami egy háztartásban elkopik vagy elfogy. Így történt, hogy telepakolt egy nagy zsákot és két kosarat, majd egy tragacsra tette az egészet, és eltolta az állomásra. Ott aztán a zsák a tehervagonba került a tragaccsal együtt, a kosarakat meg magával vitte a fülkébe. Érmihályfalvára készült távoli rokonához, akivel rendszeren csereberéltek ez-azt. Ilyenkor benézett Nagyváradra is. Itt többnyire a modern konyhai eszközöket tudta megvásárolni, hogy a kopottakat, törötteket lecseréljék. Szi-táért, darálókért ide járt rendszeresen. Ezek a csereberés utak volt, hogy egy hétig is eltartottak. Ilyenkor Józsiéknál, a mihályfalvi rokonoknál vert tanyát pár napra.

Most már hazafelé tartott Nagyváradról, és szerencséire a vonaton talált egy fülkét, ahol csak egy idős házaspár tartózkodott. A kalaptartóra felpakolta a kosarait és a batyuját, majd az ablak melletti ülést elfoglalva bámészkodott. Nem is figyelt arra, hogy kiféle-miféle személyek jönnek még a fülkébe. Ahogy közeledett a vonat indulása, egyre többen nyitogatták az ajtót, helyet keresve maguknak.

Az illatra lett figyelmes az orra.

Egy elegánsan öltözött hölgy érdeklődött az idős házaspárnál, hogy szabad-e az az egy hely mellettük?

– Szabad – mondta az idős hölgy. – Nyugodtan foglaljon helyet, mi csak néhány megállót megyünk.

Áron érdeklődve fordult az új útitárs felé.

– Szabad kérdezni, mi ez az illat?

A nő ajkát biggyesztve, lekicsinylően végigmérte, és látszott rajta a gőgös felháborodás, hogy a paraszt még ennyit sem tud? Azért flegmán válaszolt:

– Vintage Christian Dior Fahrenheit parfüm, 7 milliliter, tizenötezer forint volt Magyarországon.

Áron érezte az ellenséges hangsúlyt, de csak annyit mondott:

– Ühüm.

A vonat döcögve elindult, és már jó ideje haladtak. Egyre fogytak az utasok, akik itt-ott leszálltak. Csak a „dáma” és Áron maradt a fülkében. Áron egy alkalmas pillanatban enyhén oldalra dőlve eleresztett egy nagyon sunyi és halk, húsz másodperces lapos pukit. Ez neki is soknak tűnt, ezért próbálta az ablakot lehúzni, de az nem nagyon engedett. A hölgy könnybe lábadt szemmel kérdezte:

– Jézusom, mi ez a szag?

Mire Áron:

– Tarkabab Érmihályfalváról, a Józsitól, fél kiló 8 lej. De nekem a csicsókáért adta cserébe.

A kikent-kifent dáma néhány megálló után leszállt a vonatról, így aztán Áron magában utazott hazáig. Útközben azon morfondírozott, hogy ha jön majd a gyerek, aki vagy Sára, vagy Áron lesz, mert ez így van náluk a kutyákkal is, hogy a megszokáson nem változtatunk. Ha bevált valami, azt nem érdemes piszkálgatni. Szóval, Áron azon morfondírozott, hogy el kellene vinnie a feleségét egy elegáns helyre, ahová ezek a dámák járnak. Megérdemli, mert dolgoz asszony. Ha megszületik a gyerek, akkor úgysem lesz módjuk ilyesmire. Hazaérve boldogan mesélte az asszonykájának, hogy milyen ötlete támadt útközben.

– Mi lesz a jószágokkal, amíg mi nem leszünk itthon? – kérdezte Sára.

– Zsófi húgom és Ármin sógor ellátja őket szívesen, hiszen mi is segítettünk már nekik nem egyszer.

Aztán Áron néhány napon belül talált is egy szép helyet, ahová Sárát szívesen elvinné. Kétszáz kilométer Bikafalvától, a Gyulafehérvár melletti golfpálya. Nem nagy távolság ez vonattal sem. Igazán elegáns hely, és Sárának is életre szóló élmény lenne. Illegethetné magát ő is a sok dáma között. Nőknek ez is fontos, ha nem is mindennap, de legalább néha. Áron lefoglalta a szállást, és megvette a vonatjegyeket...

– Sára, pakolj, holnap indulunk – mondta neki délután, amikor hazaért.

Sára becsomagolt a bőröndökbe, és másnap délután már a szálloda környékén teke-regtek vacsoráig. Elsétáltak a hatvanhektáros golfpályáig.

– Holnap eljövünk ide – mondta Áron.

– Hiszen soha nem is golfoztál! – nézett rá csodálkozva Sára.

– Pont azért!

Ennyiben maradtak, aztán másnap reggeli után bejelentkeztek golfozni.

– Még sose golfoztam – mondta az edzőnek Áron. – Mit kell csinálnom?

– A labdát úgy kell megütnie, hogy afelé a zászló felé menjen.

Áron tűzér volt a katonaságnál, így aztán gyorsan felmérte a távolságot, majd nagyot ütött a labdába. Az végigrepült a pálya felett, és a lyuk előtt két centivel ért földet.

– És most mit kell csinálnom?

– Bele kell ütni a lyukba – mondta az elképedt edző.

– Hát, ezt előbb is mondhatta volna...

Háromszéki bácsi meséjének mára vége van, különben is elfogyott a pogácsám.

Föld a földhöz

Az alábbi kis történet Perjámosról származik, ami egykoron szintén Magyarország része volt. Hol is van ez a kicsi falu? Nos, nem messze Nagyszentmiklóstól, ahol gyerekkorom nyarait töltöttem. Milyen hely ez a vidék? Többynemű: szerb, román, magyar és német. Mindenképpen jó hely az a környék, ahonnan Bartók Béla, Révai Miklós, a Heim család, Madarász Emil, Herman Lipót, és még hosszan lehetne sorolni, hogy kik

indultak innen világhódító útjukra. Ez a kis történet valamikor a huszadik század elején játszódik, és nem túl bonyolult.

„Az országúton végig a szekérrel, a négy ökör lassacskán ballagott.“ Petőfinek ez a bájos, hangulatos költeménye juthatott a jegyző úr eszébe, amikor egy júliusi napon, alkonyattájt, a szomszédos faluból jövet a maga községébe, otthonába igyekezett. Gyalog ment a jegyző úr, mert házának induló ember volt, s az orvos neki gyalogszékát javasolt; reggel, hivatal előtt is legalább tíz kilométert, este, hivatal után is annyit. Nos, ahogy az országúton hazafelé igyekezett, egy négyökrös szekér éppen közvetlen mellette fordult ki a dűlőútról a főútra. Karasi Pista hajtotta az ökröket, de szokása szerint állva, így jobban lehet kiereszteni az ostort, nem pedig ülve, a keresztbe fektetett, ócska pokróccal letakart deszkán. Karasi Pista hangos jó estével köszöntötte a jegyzőt; egy kérdés esett, és erre barátságos válasz.

– Hová, háová, keresztapámuram? – mert hát keresztapja volt a fiúnak a jegyző úr.

– A vacsora irányába, kiskomám.

Többet nem kérdezett a fiú, hanem csattogtatta az ostort, és a főúton tovább baktatott. A jegyző uram pedig visszamaradt, kényelmesen rágyújtott, aztán folytatta a sétáját, miközben a szemével követte a szekeret.

– Jól tartott, jól gondozott, gyönyörű négy sármos ökör – gondolta. Kiállításra lehetne küldeni azt az igavonó négy állatot szekerstül. Hja, az új gazda, az én keresztfiam, nem szálanként rakja be a szénát vagy a lucernát a jászolba, mint garasoskodó, fukar édesatyja tette, hanem mindig egész petrencével adja.

Mikor a négyökrös szekér már vagy ötven lépésnyire elől volt, jegyző uram nagyon elámult, amikor látta, hogy Karasi Pista egyszerre csak leugrott a szekérről. Az ökörhajtó ostort az üres szekér fenekére dobta, keresztülszaladt az úton, átugrott a vízlevezető árkon, és a kukoricásba vetette magát, amelyen túl egy búzatarló sárgállott.

– Mi lelte azt a fiút? – csodálkozott magában a jegyző úr.

Ha egy legény leugrik a szekérről és otthagy ökröt, szekeret, ostort, csupán két okból teheti. Vagy a haragosát látta meg, akivel egy kis elintézni való dolga van, vagy egy szemrevaló fehérnépet vett észre, akinek valamit mondani akarna.

– Haragosa van több is – gondolta magában a jegyző úr. De ami a szép lányt illeti, csak egyről lehet szó, az apátlan-anyátlan Peresztegi Zsófiról, aki fél esztendővel ez előtt világgá ment.

Nagyon szerették egymást ők ketten, Karasi Pista és Zsófi; meg is tette a becsületes fiú, hogy egy vasárnap délután kézen fogta a szép lányt és az atyja elé vezette; azt mondta:

– Édesapám, ezt a lányt szeretem, és feleségül akarom venni!

– Micsoda?! – fortyant fel az öreg, és bottal fenyegette meg mind a kettőt. – Koldust akarsz a házhoz? Összetöröm a csontjaidat, ha csak egy szót is szólsz... Te pedig lódulj innen – fordult oda haragosan a lányhoz. – Nem azért szereztem két telkemet, hogy napszámos ember nincstelenjének jusson.

– Nem kell engem kidobni, megyek magamtól is – felelte volt könnyes szemmel a szép lány, és szó nélkül az utcának indult. Csak a kapunál fordult hátra: – Nagy a világ, megyek... Isten áldjon meg, Pista, többet nem látsz.

A fiú akkor utána akart rohanni, de édesatyja elállta az útját.

– Csakis úgy, te, ha előbb engem félrelöksz. Emelsz-e kezet az apádra, hadd lássam?

És Karasi Pista – egy mozdulat nem sok, – de annyit sem tett, így beszéltek el akkor a szomszédok, és ezektől tudta meg a jegyző úr is. Beszért is a lelkére az öregnek:

– Boldogabb lesz-e a kend fia, ha a meglévő két telekhez valami lánnyal még egy fertálytelket hozzákap?

– Boldogabb lesz hát – válaszolta akkor az öreg. – Majd ha benő a feje lágya, boldogabb lesz. Vasaltnadrágos ember ezt nem érti meg, jegyző úr!

Nem sokkal azután az öregember hirtelen meghalt. Megátkozta a Zsófi – vélekedett a községben nagyon sok ember, csak a Karasi Pista nem hitte el, hogy édesatyját a Zsófi átkozta meg.

– Talán hazakerült az a lány? – gondolta magában a jegyző úr. – A Pista meglátta a tarlón, és őmiatta ugrott le a szekérről?

A jegyző úr megjegyezte magának helyet: ott, a kilométerkőnél furakodott be a kukoricásba... Nem állta meg, ő is hamarosan átmászott az árkon, széttárta karjával a kukoricaszárakat, és ment előre a zöld ligetben, hogy a tábla túlsó széléig jusson, és lássa, mi történik a tarlón. Hátha mégis a haragosát vette észre a szekérről a fiú, s most esetleg parázs verekedés kerekedik? Akkor ő mindenesetre közbelép.

Néhány lépésnyire a mezsgyétől megállt, és óvatosan, csöndesen leguggolt; őt nem láthatták meg kintről, ő azonban láthatott is, hallhatott is. Karasi Pista ott állt már a mezsgyén innen, a legszélső sor kukorica árnyékában: éppen akkor ért oda egy lány, aki toronyiránt jöhetett a tarlón át, s akit a jószemű fiú a szekérről már messziről megláthatott. A jegyző megismerte a lányt. Csakugyan Peresztegi Zsófi volt, aki félévvel azelőtt világgá ment. Mintha megnőtt volna azóta, és szemlátomást soványabb lett, de szebb is. Mikor a lány csak három lépésnyire volt tőle, Karasi Pista kilépett az árnyékból, és halk hangon megszólalt:

– Zsófi!

Ez ijedten felvetette a fejét, majd ahogy meglátta a legényt, fojtottan felsikoltott

– Pista!

- Én vagyok, Zsófi. Megkerültél végre? Már azt hittem, hogy odavesztél a világban.
- Hát aztán? Ha odavesztem volna? Nekem jobb, neked meg mindegy lett volna.

Pista most közelebb lépett egyet, és a lány felé nyújtotta a kezét. De Peresztegi Zsófi nem fogadta el. Szomorúan mondta:

- Ha akkor nem mozdultál, amikor édesapád rám emelte a botját, hát most se mozdulj... engedj az utamra.
- De nem engedlek, amíg meg nem hallgatsz, Zsófi. Tudod, hogy szíveltelek...
- Az régen volt, ha igaz volt. De édesapád legelső szavára csúnyán megtagadtál, tehát igaz se volt.
- Pedig igaz volt, Zsófi. De hát kívánhattad-e tőlem, hogy ököltre menjek az apámmal? A negyedik parancsolat, Zsófi! Nem vagyok én hitetlen pogány! No, add ide a kezed, hadd szorítsam meg.

A leány tétovázva nemet intett a fejével, Karasi Pista meg folytatta:

- Neked is volt apád, Zsófi. Megtetted volna, hogy énmiattam birokra kelsz az apáddal? Ha megtetted volna, s ha megtudtam volna, hogy kezét emeltél apádra vagy anyádra, ki is gyomláltalak volna a szívemből.

A lány most változtatott az eddigi irányán. Mintha öt perccel előbb félszóval sem hibáztatta volna, hogy nem kelt a védelmére a fiú, most ránézett, és azt mondta:

- Hát, hogy igazat beszéljek, meg is becsültelek azért, hogy tisztelettel voltál az apád iránt. Jóraivaló ember nem marakodik a szüleivel, még egy lány miatt sem.

Odanyújtotta a fiúnak a kezét, Pista el sem engedte többé, hanem az országút felé mutatott.

- Gyere velem, Zsófi. Ott a szekerem, felültetlek, és velem jössz.
- De nem megyek, Pista. Megint koldusnak szidjon az apád, rám emelje a botját és kidobjon?
- Nem fogja megtenni, Zsófi.
- Miért? Tán meggondolta azóta?
- Bizonyára ellene van most is, hogy mást vegyek feleségül, mint egy féltelkes lányt, mégis velem jöhetsz, Zsófi, most már nem lesz baj.
- Miért nem lesz, Pista?
- Hát te nem tudod, Zsófi, hogy mi történt?

– Honnan tudnám, Pista? Te vagy a falunkból az első, akivel fél esztendő óta szót váltok.

– Igazán nem tudod, hogy mi történt? Az történt, hogy édesapám, Isten nyugtassa...

– Isten nyugtassa?! – sikoltott fel Zsófi.

– Öt hónappal ezelőtt meghalt. Négy héttel azután, hogy te elmentél. A faluban azt mondta mindenki, hogy az ördöggel cimborálsz. A te átkod fogott az öregem. Én meg ráripakodtam egy-két boszorkányvénasszonyra, hogy a nyelvükbe verem a fogukat, néhány legénynek a fejével megkóstoltattam, hogy kemény az öklöm. Azután senki sem merte megtenni, hogy téged megszóljon.

A lány boldogan mosolygott.

– Így keltél a védelmemre, Pista?

– Így, így, mert hát tudd meg: szabad nekimenni az egész világnak egy lány miatt, csak a szüleinknek nem szabad... most már érted?

– Értem, Pista. Fel is ülök a szekeredre szívesen, de hová viszel? Haza magadhoz nem vihetsz.

– Keresztszüleimhez, a jegyzőékhez, Zsófi. Örömmel adnak helyet a házukban, amíg pap áldásával portámra követhetsz.

Tíz perccel ezután a lány már a szekéren ült a keresztbe fektetett deszkán, mellette, vígan fütyörészve, a fiú. A jegyző uram, mikor kióvakodott az útra, gyönyörködve nézte, hogy az országúton végig a szekérrel a négy ökör lassacskán ballagott...

Eladott életek

Hosszú ház volt, egymásba nyíló öt szobával. A legnagyobb talán harminc négyzetméter is lehetett. Ott terpeszkedett a hatalmas zongora az egyik sarokban, a kis, kör alakú, fekete forgószékkel. A sötétbarna borjúbőr garnitúra – egy kisebb és egy nagyobb kanapéval – az egyik fal mellett állt. A négy nagy fotel és a faragott dohányzóasztal a szoba közepén kapott helyet. Az egész szoba vastag perzsaszőnyeggel volt borítva. A régi hajópadlót a nénikém parkettára cseréltette.

Rezső bátyám morgolódott is miatta:

– Minek kellett kicserélni parkettára, amikor úgyis tele rakja szőnyeggel!

Aztán volt itt még egy kisebb könyvtárra való könyv is, a tömör fából készült, sötét színűre pácolt könyvesszekrényekben, amik a szoba egyik oldalán faltól falig sorakoztak, és majdnem a mennyezetig értek. A szoba közepén a dohányzóasztal felett kristálycsillár lógott, amit a nénikém mindig nagy gonddal porolgatott.

Szerettem ebben a szobában lenni, különösen a szép, bőrkötésű lexikonok között, amelyeket aranyozott gót betűkkel díszítettek. A kedvencem Brehm Az állatok világa című német nyelvű kiadása volt, az 1920-as évekből, gyönyörű festett képekkel. Súlyos, nagy könyvek voltak, tizenkét kötetben.

Ebbe a szobába csak cipő nélkül szabadott bemenni, és az ablakredőnyök is mindig le voltak engedve. Akkor lehetett csak felhúzni őket, ha beültem valamelyik fotelbe és olvastam naphosszat, vagy amikor kalimpáltam a zongorán. Hallásom, az nem nagyon volt, és azóta sincs, a nénikém nagy bánatára, aki képes volt órákig szekálni a zongorázással, mondván:

– Olyan szép hosszú ujjaid vannak, hogy bármelyik zongorista megirigyelné.

Zongoratudásom aztán kimerült a „Boci-boci tarka” című alapkőben, amit talán ma is el tudnék játszani.

Hétvége lévén egy kicsit lustálkodtunk Rezső bátyámmal, aki éppen valami kalandregényt olvasgatott, én meg a szőnyegen ülve forgattam az egyik lexikont. A Díszhalak tartása című fejezet kimondottan érdekelt. A gyakorlati részeket Rezső bátyám kétszáz literes akváriumán próbálgattam ki, több-kevesebb sikerrel. Az elején még előfordult, hogy be kellett vonatozni Temesvárra új halakért. De belejöttem, és már magamnak is ragasztottam akváriumokat, kicsit és nagyot is, amikor a szilikon kaucsukragasztó megjelent a boltokban.

– Csengetett valaki! – jött be Irén néném könyékig tésztás kezekkel.

– Menjél, fiam, nézd meg, ki az!

Kiszaladtam a kapuhoz, aminek szögvas keretén okkersárgára festett acéllemez borítás volt, ahogy a majdnem két méter magas kétszárnyas nagykapun és a mellette lévő személybejáró ajtón is. A festék már pergett néhány helyen, és kilátszott alóla, hogy volt az már sötétbarna, és zöld is egyszer. Amilyen festéket éppen kapni lehetett a hatvanas évek közepe táján. Kilátni nem lehetett, ezért az ajtó nyitása előtt mindig megkérdeztük, hogy ki az. Irén néném pedig már jó párszor kérte, hogy legyen legalább a kisajtón valami ablakféle, amin látná, ki van a kapu előtt. De Rezső bátyám úgy gondolta, hogy ez a kapu már így fog elrozsdásodni, ahogy van.

– Guten Tag, ich bin Ihr Nachbar Tinnemann.

Megismertem a hangját a szomszéd Hanzi bácsinak, aki nem nagyon szerette, ha bácsizom. Pedig nekem a tegeződés nem jött a számra, mert majdnem annyi idős lányai voltak, mint én.

– Nyitom! – szóltam ki a kapun.

– Windisch urat keresném, meg te is kellenél! Szükségem van egy kis segítségre!

– Jöjjön be, Hanzi bácsi, itthon van Rezső bátyám, aztán megbeszéljük, hogy mit kellene segítenünk.

Hanzi bácsi majdnem olyan magas volt, mint Rezső bátyám, és pont olyan szikár német ember, mint ő. A lányai is ráütöttek, mondta is a tántim sokszor.

– Ezeknek a szomszéd lányoknak nehéz lesz férjet találni, ha már most ilyen nagyra nőttek.

Pedig szívesen összeboronált volna a kisebbik lányával, Adéllal, aki hét közben is szász népviseletben járt. A ruhát Hanzi bácsi anyja kézzel hímezgette. Adél haja hátul varkocsba volt fogva, és a fejtetőn hátravezetve. Pamutos vászonból készült ingben, az ing felett bársony anyagból, bőrrátétekkel díszített, színes gyapjúhímzéssel kivarrott mellényben volt, amely négy díszes fémcsattal záródott. Zöld brokát, fekete szegéses, sűrűn szedett szoknyája volt, előtte fehér hímzéssel gazdagon díszített tüllköténnyel. A kötény széleit is kézi csipke díszítette. Dereán díszes öv volt, a lábán fekete bőrcsizma. Adél gyönyörű lány volt, és büszkén viselte a nagymama által készített ruhákat.

Adél még csak tizennégy éves volt, és már majdnem olyan magas, mint én.

– Tánti, ne viccelj! Adélka még növésben van, hogyan néznénk ki pár év múlva egymás mellett?

– Nagyon rendes, dolgos család! – kommandálta a kislányt Irén néném. – Kistoronyból jöttek, vagy ahogy az ottani szászok mondják, Neppenderfből. Szép kis falu volt, de most már majdnem összeépült Nagyszebennek. Aztán a Hanzi elvette ezt a gazdag sváb leányt, a Fridát. Dolgos emberek voltak annak a szülei is. Szép nagy sváb házuk van bent a központban. Az öregek pár éve meghaltak, és a házban a Frida testvére lakik a családjával. De már nem sokáig, mert úgy hallottam, hogy ők is kitelepülnek Németországba.

Hanzi bácsi a termelőszövetkezet géptelepét vezette, gépészmérnök volt. Nagyon ügyes ember, minden motort meg tudott javítani, még a villanymotorokhoz is értett. Az öreg szivattyút is mindig ő javította meg, ami a kútból húzta a vizet, hogy locsolni tudjunk.

Hanzi bácsi kilépett a papucsából, amiben jött, és üdvözölte Rezső bátyámat.

– Jó napot, doktor úr!

– Jó napot, Hanzi! Mi járatban?

– Szerdán megyünk mi is, itt hagyjuk a hazánkat.

– Ne mondjon már ilyeneket, szomszéd!

– De, Windisch úr! – mennünk kell. Már kétnaponta jár ide a szekus, meg a munkahe-lyemre is, hogy mikor takarodunk innen? Kell a házam valami hegyi románnak, meg a pénz, amit értünk kapnak. Mondtam a szekusnak, hogy én itthon vagyok, ez a hazánk már nyolcszáz éve. Nekik akkor még országuk sem volt, nemhogy hazájuk. Azt mondta, ha nem hagyom abba, akkor bevitet, aztán kiverik a fogaimat, hogy tudjam, mi a rend. Megyünk, Windisch úr, mert így élni itt nem lehet! Magukat még nem pisz-kálják?

– Nem, mert nincs fogorvos, aki idejönne. Ha valakinek kellene a helyem, biztosan piszkálnának bennünket is.

– Arra szeretném megkérni magukat, szomszéd, hogy segítsenek kihozni a bútorokat a házból, mert egyedül vagyok csak férfi, és a nők nem bírják ezeket a nehéz bútoro-kat. Még a nagyapám faragta őket, tömör fából vannak. Ha valamelyik kell, szívesen odaadom. Már kínálgattam másnak is. Román vitte volna, de annak nem adom.

– Ebéd után jó lesz, Hanzi? Gyuri fiammal átmegyünk, aztán segítünk kihordani a bú-tort.

– Jó lesz, Windisch úr! Sosem gondoltam volna, hogy ilyen helyzetbe kerülünk még egyszer. Szegény apám odaveszett a háborúban, amikor Antonescu aljas módon megállapodott Hitlerrel, hogy a romániai németeket a Wehrmacht sorozza be. Nem akart ő német katona lenni. Magyarországon született, és az volt a hazája, nem Né-metország. Aki meg életben maradt a háború után, azokat a kollektív bűnösség elve alapján a kommunisták Szibériába deportálták, vagy kényszerlakhelyre üzték. Így ke-rültünk ide Perjámosra mi is. A nyolcszázeezerből már csak négyszázezren maradtunk. Most meg azt mondják, hogy ők nem üldöznek bennünket, hanem hogy mi akarunk menni. A Fridáért meg anyámért fejenként ezernyolcszáz márkát kapnak, a lányokért ötezeröttszázat, értem meg nyolcezer márkát fizet Németország. Eladnak ezek ben-nünket, mint a marhákat a piacon. Azt mondta a szekus, hogy a ház kulcsait neki kell leadni, és ellenőrizni fogja, hogy mindenki csak egy bőröndöt vihessen magával.

Ebéd után átballagtunk a Tinnemann szomszédhoz, és kicipeltük a tömör fából készült faragott komódokat, szekrényeket, a tizenkét személyes étkezőasztalt, és a gyönyörűen faragott súlyos székeket.

– Windisch úr, amit szeretnének, elvihetik!

– Köszönjük, Hanzi, de nincs hová rakni a bútorokat.

Csak az ágyak, néhány rosszabb szék és egy kopottas konyhaasztal maradt a házban. Hedvig mama, Hanzi bácsi anyja, egy bibliával a kezében üldögélt az udvari padon. Mint mindig, most is, mintha skatulyából húzták volna ki, úgy volt öltözve. A fején fekete bársony, kemény kéregre helyezett fejrevaló, melyet áll alatt egy fekete bársonyra hím-zett szalaggal kötöttek át. Fekete posztókabátja alatt selyemkendőt hordott. A szok-nyája piros és fekete szövött gyapjú, apró ráncokba szedve, a köténye klott anyagból

készült, szélén körben színes hímzéssel. A lábán hátul-varrott bőrcsizma, olyan fényes, mintha most vették volna le a polcról.

Csak nézett maga elé, a bibliát az ölében tartva. Nem kellett olvasnia, hiszen fejből tudta a többszázéves szász Miatyánkot, amit talán egy német meg sem értett volna.

– Meggondolták? Tényleg nem kell a bútor, Windisch úr?

– Meggondoltuk, Hanzi! Tényleg nem kell.

Aztán Hanzi bácsi bement a házba, egy tálcán poharakat és egy demizson bort hozott ki. Leültünk Hedvig mama mellé a hosszú padra. A tálca és a bor a kovácsoltvas kerti asztalra került. Tinnemann szomszéd öntött mindenkinek egy pohárral.

– Prost! Hogy mondják magyarul, „egeszseggedre”?

– Igen, Hanzi bácsi, majdnem jól mondja – mosolyogtam.

– Maradjanak, amíg ez a demizson bor el nem fogy, velem nem fognak mostanában koccintani.

Aztán letette a poharát, és bement a fáskamrába, majd egy hatalmas fejszével jött kifelé. Nem szólt egy szót sem, de az arcán látszott, hogy a sírás kerülgeti. Nekiállt, és egyenként kezdte szétverni a bútorokat. Minden darab után töltött egy pohár bort magának, és nekünk is.

– Segítsek, Hanzi bácsi? – kérdeztem tőle, mert láttam rajta, hogy szakad róla a víz.

– Nem kell, fiam! Ezzel nekem kell megbirkóznom.

A bútordarabokat a hatalmas udvar közepére hordta, és összerakta egy máglyába. Bement a fészerbe, hozott egy marmonkannát, benne gázolajat, majd meglocsolta vele a farakást, és meggyújtotta. Visszaült mellénk a kispadra, és csak nézte az egyre nagyobb lánggal égő és szikrákat hányó tüzet. Nézte, hogyan válik hamuvá az apja és nagyapja hagyatéka. Az arcáról valami mérhetetlen elkeseredés tükröződött, amit szavakban kifejezni képtelenség. Ültünk csendben egymás mellett, csak a tűz ropogása és Hedvig mama hangja hallatszott, amint fejét lehajtva halkán mondta a szász Miatyánkot.

Mire a demizson bor elfogyott, a füsttel együtt az égbe szállt Hanzi bácsi nagyapjának lelke is, aki eddig a bútorok által büszkén figyelte a családot. Ezek a bútorok nekünk készültek. Forgott volna a sírjában a papa, ha az ő étkezőasztalán puliszkát kanalaznak egy közös tálból a birkabőrbe bújó mókók.

Tudta ezt a Hanzi bácsi is, bár a szíve majdnem beleszakadt. De tudta, mit kell tennie!

Szerda délután becsöngettek hozzánk, ott álltak mind az öten a kapuban. A lányok és Hedvig mama gyönyörű szász népviseletben. Frida és Hans polgári ruhában, a lábuk mellett egy-egy bőrdnndel. Mögöttük egy egyenruhás szekus, aki vigyorogva csörgette

a ház kulcsait. Nem sírtak, se ők, se mi, mert azt egy szekusnak nem kell látnia. Kezet fogtunk és megöleltük egymást.

Dénes bácsi

Ennek az írásnak nem célja Magasházy László Imre rehabilitálása! Tudvalevő, hogy Horthy Miklós szárnysegédje (később honvéd tábornok) vezetésével az alföldi tanya-világban, Siófokon és egyéb helyeken elkövetett népiirtás és más bűncselekmények

végrehajtásának elrendelője, vezetője volt. A történelem sajnos nem kétszínű, hanem annál sokkal rosszabb. Nagyon sokszínű. Azt nyugodtan leszögezhetjük, hogy a késő középkor óta Magyarországon még nem volt olyan hatalom, amelyik ne hamisította volna meg a történelmünket, múltunkat akként magyarázva, ahogy azt az érdekei éppen megkívánták. Nyugodjon bele mindenki, most sincs ez másként. Ebben az írásban semmi más érdek nem vezérel, mint a magyar lovassport egyik kiemelkedő tudású szereplőjére, volt tanáromra és edzőmre való visszaemlékezés, egy kis novellába gyúrva. Magasházy Dénes lovasoktatót semmilyen tekintetben nem terheli felelősség az apja által elkövetett bűnök miatt!

Aki még emlékszik Fekete István regényeire, azoknak mondom... Dénes bácsi volt az én „Matula bácsim”. Edzések után, sokszor késő estébe nyúló beszélgetések alatt tanultam tőle a lovászatot és a közelmúlt történelmét, meg minden olyan dolgot, amit az iskolában sosem tanulhattam volna meg.

Engem soha nem ugatott meg Tücsök, a kis tacsó. Sőt, amikor meglátott, mindig kiprovokált egy vakargatást vagy egy simogatást. A kutya fekvőhelye felett volt a falon néhány szépen bekeretezett fotó: lovakról és egy takaros kúriáról.

– Hol készültek ezek a képek? – kérdeztem Dénes bácsit egyik alkalommal, amikor lovaglás után beléptem hozzá elköszönni.

– Ha ráér, elmesélem!

– Most sajnos mennem kell, de szakítunk rá időt, Dénes bácsi.

Elköszöntem tőle, és egy hónapig nem is találkoztunk. Az alábbi történetben ritkán esik szó Dénes bácsiról, de minden benne van, amit tőle tanultam, amit a mai napig csukott szemmel is meg tudnék csinálni. Aztán egy kicsit hosszabban majd róla is mesélek.

Előbb azonban Hunról, a lovamról.

Az égbolt még sötét volt, és a nappal közeledtét még csak hinni lehetett. Feltámadt a szél, lenyomta a felhőket, majd szitálni kezdett az eső. Négy órát mutatott az óra. A tócsák homályos tükrében néhány csillag reszketve nézte a földet. Az utcák csendjébe egy-egy halk szó lopakodott, néhol az sem. Csak árnyak jártak. Az alvó város még némán figyelt.

– Megjöttem, Dénes bácsi, átöltözöm, aztán megfuttatom Hunt egy kicsit.

– Rég járt nálunk, már azt hittem, nem is akar jönni többet! De aztán láttam a szekrényben a csizmáját meg a ruháit, gondoltam, csak nem hagyja itt szó nélkül.

– Elnézést, de nem voltam itthon egy hónapig, és sok minden elmaradt, amit most kell bepótolnom.

– Na, menjen csak, főzök egy kávé, aztán én is lassan készülődöm.

A téglával lerakott folyosón öltözőszekrények sorakoztak katonás rendben, és három hosszú pad. Dénes bácsi ott lakott a folyosó végén balra, egy kicsi szobában, ami iroda, hálószoza, nappali és étkező is volt egyben. Talán tizenkét négyzetméter lehetett a hajópadlós kis helyiség. Egy öreg íróasztal, egy ágy, egy kétajtós szekrény, egy kis éjjeliszekrény és egy kerek öntöttvas kályha volt a berendezés csupán. Egy vastag pokrócdarab a földön, amin az öreg tacsó lustálkodott. Ha valaki megnyitotta a folyosó ajtaját, már ugatott is.

Dénes bácsi a Lövölde úton tanította a fiatalokat – közöttük engem is – lovagolni és az állatokat gondozni, mert egyik a másik nélkül nem megy. Aki lovagolni akar, annak előbb rendbe kell tenni a lovat. Fényesre kefélni a szőrét, a patáit megtisztítani, és kiganézni alóla vasvillával. Aztán seprűvel tisztára söpörni a követ, a ganét talicskával hátra hordani az udvar végébe. Új almot rakni alá szalmából, aztán lehetett csak nyergelni. Mindenki magának, mert erre ott nem volt ember, de ha lett volna, akkor sem csinálta volna meg. Dénes bácsi mindenkinek egyszer mutatta meg, mit, hogyan kell csinálni, onnantól kezdve aztán dolgozni kellett, különben nincs lovaglás.

Egy hónap után már hiányzott az öreg ló, akivel sok bajomat megosztottam, és aki meghallgatott, bár a feltett kérdésekre sosem válaszolt. Se jó, se rossz tanácsot nem adott. Néha horkantott egyet, és olyankor, mintha a bőre külön lenne a testétől, a farától a nyakáig egy hullám szaladt végig a hátán. Ezt csinálta akkor is, amikor a kemény kefével hozzáértem a hátához. Tizenöt éves volt már a koromfekete herélt nóni-usz. Egy körömnyi fehér folt sem volt rajta sehol.

Végigmentem a sötét udvaron, az istálló falán égett egy lámpa, talán negyvenes izzóval, felette rozsdásodó zománcozott fémcilinder, amit a szél neki-nekicsapott az istálló falának. Aztán ellustult a szél, és lassan felszállt a köd. A csillagok fénye ott világított a fák koronájában. Az árnyékom, ahogy közeledtem a gyenge fényben az istálló felé, egyre nagyobbá vált. A hűvös időben a lehettem fehér foltként hullámozott az arcom

előtt, amit a gyenge fuvallat egy pillanat alatt elkapott és lenyelt. A kétszárnyas nagy ajtó úgy három méter magas lehetett. A felső egy méterét csak akkor nyitottuk ki, amikor a lovak is kijáltak. Az alsó ajtó nyikorogva nyílt. Beléptem a félhomályba, ahol csak egy petróleumlámpa világított a faoszlopon, ami az előtér közepén állt. A tömény ammónia illatától a szemem könnybe lábadt, és az orrom is folyni kezdett, de csak azért, mert rég voltam már itt. Meg lehet szokni ezt is. Óvatosan elindultam balra a széles folyosón, ahol a lovakat csak a strajfa választotta el egymástól. Ez egy erős, 10 cm átmérőjű fagerenda, egy hosszú rúd, melynek egyik végét a jászolhoz, a másikat, ami a folyosó felé volt, azt a földemről lelógó lánchoz erősítették. A folyosó végén volt egy kis lámpa, amiben csak egy negyvenes izzó lehetett. Annak a kapcsolóját keresgéltem, aztán a régi porcelánkapcsolót, aminek gömbölyített végét egy kicsit befelé nyomva kellett tartani, és úgy felkapcsolni. Különben sosem lett volna világosság. Ettől sem nagyon lett, éppen csak annyi, hogy a lovak mozgolódni kezdtek, és dobbantottak egyet-egyet a patáikkal a kövön. Farral a folyosó felé álltak, két sorban. Aki jobban megérték egymással, azok kerültek egymás mellé. A jobb oldalon Gitár, Hun, Fakír, ők barátok voltak, már ha van barátság lovak között. Halkan szólítottam a lovat...

– Hun, én vagyok, megismeresz még?

Illett szólni, mielőtt az ember bemegy a ló és a strajfa közé, mert ha megijed a ló, akkor rúg, de nagyot.

Hun hallotta a hangomat, hátra csapta a füleit, de nem mozdult.

– Hun, patát! - és megütöttem a ló hátsó lábszárát

Emelte is a lábát, bal kézzel megfogtam a patája felett, és jobb kézzel kiszedtem a patkóba ragadt szalmát, majd kaparóvassal szépen letisztítottam a patát. Aztán szépen sorban a többi lábát is. Na, most már nem fog rúgni, közben beszéltem az öreg lóhoz, hogy biztos megismerjen. A zsebemben mindig ott lapult egy félbevágott alma, és a ló a szájával már a nadrágzsebnél matatott a jussa után, amit meg is kapott. Aztán az öreg viccesen a strajfához szorított, és nemigen akart arrébb menni. Megijedni nem szabad, mert azt a ló rögtön észreveszi.

– De nagy disznó vagy öreg! Ez a hála az almáért?

A lovat soha nem szabad ok nélkül bántani, és ha bántod, akkor is csak annyira, hogy tudasd vele ki a főnök. Ne lépjünk túl ezen, mert nem látja hasznát se a ló, sem az ember. Akkor meg minek?

Egy rövid, de erős, és pontos horogütés az utolsó borda alá megtette a hatását. Egy horkantással, és fejrázással helyre állt a rend.

– Miért kell ezt minden alkalommal eljátszanod velem? Nem is értem!

A paták tisztítása, a ganézás, seprés és az új alom után jöhetett a nyergelés. Egy hónapja nem ültem a lovon és már nagyon hiányzott. Nyolcasozás üggetésben, aztán egy kis rövid vágta, mert hely az nem sok volt. Egy félig már elkorhadt, vastag akácfa-törzs felett ugrattam néhányat. Ez az, ez hiányzott, de nagyon. Aztán éreztem, hogy baj lesz, mert a nyereg kezdett félrecsúszni.

– Hő, hő! – fogtam vissza a lovat, de már esetem is le, kantárral a kezemben. A ló megfarolt, majd szembe állt velem és a felső ajkát felhúzva a fogait mutogatta,

mintha kinevetett volna. Gondolt egy merészet, és elindult az istálló felé, hasa alatt a lefordult nyereggel, a kantárnál fogva húzott magával.

– Állj meg, az anyád jó istenit!

Aztán a pálcával egy hatalmast húztam a ló lábára, csak úgy porzott. Meglepődött az öreg Hun és szembefordult velem. Sosem bántottam a pálcával, de most muszáj volt. Felálltam és visszaigazítottam a nyeret a hátára. Most láttam csak a világosban a csaton, hogy két lyukkal arrébb van a hevederen a dupla csatos szíj, mint kellene. A térdemet a lónak támasztva húztam a szíjat, de nem ment.

– Már megint kezdted öreg?

Aztán balkézben feszesen tartva a szíjat, a másik kezemmel egy kemény jobbhorgot vittem be ismét az utolsó bordája alá. Hun a farkát égneke emelve, tornádószerű szél-viharral engedte ki magából a levegőt. A lovászcsergők az istálló falát támasztva, hangosan röhögtek.

– No, ez levitte volna még a sapkát is!

Még egy gyors rántás balkézzel, és a csat is a helyére került. Hun beletörődött, hogy a lustálkodásnak vége. Egy óra mozgás reggeli előtt még nem ártott meg senkinek.

A méntelep istállóinak és épületeinek nyers téglahomlokzata gyönyörűen volt fugázva, különkülön nézett ki, mint a modern betonelemekből összeállított, kilencemeletes épületek. Ezek ugyan lakást adtak az embereknek, de átformálta, és valami közös maszlaggá gyúrta a lelkét azoknak, akik benne laktak. Dolgoztam ezeken az építkezéseken, és közben szégyelltem, amit csináltam, hiszen amiket építettünk, azokat én nem tartottam jó dolognak. Az otthon, az valami egészen más, az nem mérhető négyzetméterekben, és nem mérhető emeletekben sem. Az otthonodhoz nem te igazodsz, hanem az épület igazodik hozzád. Valahogy bennem mindig ez munkálkodott, hogy én senkihez nem akartam soha igazodni, és soha senkitől nem vártam el, hogy hozzám igazodjon. Élni és élni hagyni, ennél több azt hiszem senkinek nem kell. Ez irányú elképzeléseimnek sajnos a politika, vagy az aktuális főnökeim mindig keresztbe tettek.

Szerettem ezt a régi épületet, ami egy saroktelken volt, és a szellőző ablakok sora figyelte az őt körülvevő panelrengeteget. A régi kaszárnyaépület még mindig büszkén állt a Lövéde út sarkán. A mének vágyakozó, és a kancák fájdalmas nyerítése és

horkantása verte fel sokszor a csendet, amit a magas kerítésen kívül is hallani lehetett. Itt nem voltak szerelemcsikók. Itt a lábbéklyók, dupla pányvák, farok fáslik és fedezettő karámok szorításában fogantak a kis jószágok. A sárló kancák illatára még a herélt ménnek is megvadultak, és rángatták a kötőféket az istállóban. Rúgtak a levegőbe, a semmibe, úgy, hogy a csontjuk is ropogott belé. Az öreg Hunhoz sem volt tanácsos ilyenkor közel menni, mert eszét veszítve hol jobbra, hol balra dobálta magát a strajfák között. Aztán lenyugodtak, amint az erőszakos nász véget ért, és a kiváltságos fedező mént egy vödör hideg vízzel leöntötték, hogy megnyugodjon, és a helyére vezethessék.

Az öreg Hun is lenyugodott, megpaskoltam a mokány ló nyakát.

– Ugye neked is jólesne egy kis boldogság?

A ló nem szólt rá semmit, csak a zablát rágva, egy lemondó fejrázással tudomásul vette, hogy számára ez már sosem jön el.

– Öreg, azért nekem kívánhatnál valami jót, mert rám férne.

De nem kívánt! Meg különben is, mi az, hogy boldogság? Hunnak a boldogság néhány szóban meghatározható, hiszen ő egy ló, és a vágyai beteljesülése egyben a boldogságot is jelentette a számára. Abrak és víz, állva vagy fekvé alvás, neki mindegy volt. Az én boldogságom sokkal bonyolultabb mederben haladt, de ezt Hun nem érthette. Nem is igazán fogta fel. Ő csak azt érezte, hogy ha ingerültebb voltam, akkor a füleit hátracsapva figyelt minden kis neszre, majd a száján fújta ki a levegőt, pffrrrr hang kíséretében, és finoman dörgölődött hozzám. Ettől mindketten megnyugodtunk, és a közös munka is szórakozás volt. Az öreg ló szeretett bohóckodni, mint a kiscsikók: rúgott három-négy aprót a levegőbe, majd két lábra állt. Nem azért, mintha meg akarna szabadulni tőlem, hanem csak úgy, jókedvében.

Teltek a hetek, és eljött az igazi tél. Az első havat a lovak patái beletaposták a földbe, és csüdig sárosan kerültek az istállóba. Még a téglás előtérben meg kellett tisztítani a lovak lábait, hogy ne száradjon rájuk a sár. Ehhez a vastag faoszlophoz kötöttük őket, majd mosókefével és vízzel jól megdörzsöltük a lábaikat.

Eltelt néhány nap úgy, hogy nem tudtam lovagolni menni, pedig nagyon hiányzott már az öreg ló társasága. Végre, péntek lévén, a feladatok is fogyóban voltak, így az egész heti munka után jó kikapcsolódást nyújtott egy hajnali lovaglás.

Szokás szerint váltottunk néhány szót Dénes bácsival az öltözőben ruhacsere közben, egészségről és egyéb hétköznapi dolgokról. Majd sietve indultam az istállók felé, ahonnan egy teherautó járó motorjának bűdös gázolajszagát hozta felém a szél, és a dízel-motor kopogó hangja is hallatszott, amibe valami furcsa, jóval erősebb dobogás zaja is vegyült. Aztán ostorcsattogást és káromkodást hallottam.

– Mi ez? – gondolkodtam, és lépteimet meggyorsítottam, a legrövidebb utat választva mentem az udvaron keresztül.

Egy teherautót pillantottam meg, amelynek vasráccsal körbevett platóján már fent volt két ló, az autó rácsához kikötve. Idegesen dobogtak. A plató hátsó ajtaja le volt nyitva, és egy ferde, hosszú deszkarámpán éppen az öreg Hunnal küzdött két lovászigyerek. Hun nem akart felmenni a rámpára, nyerítve két lábra állt, majd hatalmasokat rúgott.

– Mit csináltak a lovammal? – förmedtem rájuk.

– Ez nem a te lovad! A méntelepé, és megy a vágóhídra!

– Nem megy ez sehová! Azonnal vigyétek vissza!

– Te itt nem parancsolsz! Nekünk megmondta az igazgató, hogy melyik lovakat kell leadni, és kész!

– Dénes bácsi tud erről?

– Neki sincs semmi köze hozzá, ő csak tréner. Na, menj az útból, mert kapsz te is az ostorral!

– Ne üsd már, az anyád jó istenit! – ordítottam a lovászigyerekre. – Add ide a szárat, és menjetek inkább hátrább!

Aztán megpaskoltam az öreg ló nyakát, a fülei között megvakargattam a fejét, majd végigsimítottam, le egészen az orráig. Az orra felett lévő lágy részt egy kicsit összenyomtam. Az öreg ló rázott egyet a fején, és kezdett megnyugodni.

– Gyere, öreg! – mondtam, és csendben felsétáltunk a rámpán. Csak a paták ütemes dobogása hallatszott, amit soha többé nem tudok elfelejteni. Aztán kikötöttem a másik két ló mellé.

– Mindent köszönök, öreg, amit tőled kaptam! Ne haragudj rám!

Lejöttem a rámpán, és leültem egy kis kőlépcsőre, ami egy befalazott ajtó előtt maradt ott. Hátamat az istálló falának támasztva, könnyek nélkül búcsúzva néztem a távozó autó után. Amint az út fordult, Hun még egyszer visszanézett, majd az autó eltűnt a nagy, boltíves kapu alatt.

– Ha ennyire szereted, már holnap vihetsz belőle haza a Bableves kocsmá melletti lóhúsboltból! – mondta röhögve az egyik lovászigyerek.

Felugrottam, és ha nyers fából lett volna a lovaglópálca, biztosan az utolsó csepp levét is kiszorítom belőle. A lovászigyerekben bennakadt a nevetés, és jobbnak látta csendben elsomfordálni.

Dénes bácsi éppen akkor ért oda, fejét lehajtva a köveket nézegetve közeledett, mintha valami érdekes lenne ott, és mintha csak a köveknek mondaná:

– Ez a sorsuk, fiam. – Azt hiszem, most nem sok értelme lenne felülni egy másik lóra.

– Jöjjön, főzök egy kávét, aztán mesélek a falon lévő képekről...

Talán még emlékszik az olvasó, hogy félbeszakadt egy beszélgetésünk. Nos, ahogy akkor Dénes bácsi mondta: ha ráérnek, akkor elmesélem.

Ez úgy kezdődött, hogy a hatvanas évek elején, amikor tizenegy éves lehettem, iskola után nem haza mentem, hanem a közeli Lövölde út felé csavarogtam a barátaimmal. A méntelep „illata” és a nyitva levő kapun keresztül meglátott lovak elcsábítottak. Gyerekként sem voltam magának való, visszahúzódó, szégyenlős kisfiú... Otthagytam a haverokat, és bementem az udvarra, ahol egy alacsony bácsi, vezetőszáron, egy hosszú ostorral a kezében egy lovat vezetgetett körbe, hol ügetésre, hol vágásra megszogatva. Odamentem hozzá.

– Csókolom, felülhetek a lóra?

Szigorú szemekkel nézett rám.

– Szerinted én nő vagyok?

– Nem, nem – mondtam szégyenlősen.

– Akkor, jó napot kívánok a fiatalúrnak.

Ettől kezdve férfiaknak én soha többé nem köszöntem „csókolommal”.

– Ha nem félsz a lótól, akkor felülhetsz, de nyereg nélkül, csak a pokrócra.

Ledobtam az iskolatászkát az egyik fehérre festett kerítésoszlop mellé, ami a futtató körül volt.

– Na, hajtsa be a bal lábát térdbe, és kapaszkodjon a ló sörényébe.

Megfogta a lábamat a bokámnál, és egy lendülettel már fent is voltam a lovon. Innen fentről egészen más a kilátás, és valahogy a világ is kitárul az ember előtt. Sétáltunk a lóval egy-két kört, miközben azt magyarázta, hogyan üljek, hogyan tartsam a gerincemet, a lábamat. Hogyan kapaszkodjak a rövid szíjba, és hogyan ne rángassam a szárat meg a zablát a ló szájában, mert kisebesedik. Aztán kipróbáltuk az ügetést nyereg és kengyel nélkül. Ez nem nagyon tetszett, mert szinte agyrázkódást kaptam a ló hátán.

– Tartsa magát a térdével, és próbálja meg átvenni a ló mozgásának ütemét.

Tartottam magam, és a második kör után már egész tűrhetőnek éreztem. Még maradtam volna tovább is a ló hátán, de a bácsi felfüggesztette a lovaglást.

– Egész ügyes volt így elsőre. Ha van kedve a lovagláshoz, jöhet, de beszélje meg a szüleivel. Harminc forintot kell fizetni havonta.

– Magasházy Dénes vagyok, én leszek az oktatója.

Nem vetett fel bennünket a pénz. Hárman voltunk testvérek. A húgom balettra járt, a bátyám birkózni, én meg csavarogtam az utcákon. A harminc forint nekem gyerekként

nagyon sok pénz volt. Gyorsan kiszámoltam fejben: az hatvan gombóc fagyi a Viniczainál, vagy tíz liter tej a boltban, és barnakenyérből is kijött tíz kiló.

– Megkérdezem, de nem biztos, hogy jöhetek.

– Csak az első évben ennyi, aztán évente csökken tíz forinttal, attól függően, mennyire ügyes és szorgalmas. Itt mindent maguknak kell csinálni.

A kezembe nyomott egy gépelt papírt.

– Ezt töltsék ki, és írják alá a szülei. Ha minden rendben lesz, hetente két alkalommal találkozunk.

Aztán minden rendben volt, és mi hetente két alkalommal találkoztunk jó sok éven át.

Barátságnak nem nevezném a kettőnk kapcsolatát a jelentős korkülönbség miatt sem. Inkább amolyan tanár-diák kapcsolat volt, amelyből később kölcsönös tisztelet maradt meg.

Dénes bácsi, vagyis vitéz nemes Magasházy Dénes Aladár Géza Mária, annak a Magasházy László tábornoknak volt a fia, aki Horthy fővezére, majd később első szárnysegédje lett. A család Baracska és a környék leggazdagabb földbirtokosai közé tartozott. Baracska község zászlóját és címerét a Magasházy családtól kapta.

Távol a falu lakott részétől, a Gellért-pusztai kúrián tanulta Dénes bácsi a lovak tenyésztését és az állatok szeretetét. Apja a harminchatos berlini olimpián a díjlovagló csapat tagjaként hatodik helyezést ért el.

A falon függő képeretben pedig a Tücsök nevű ló feszített, felette pedig a baracscai kúria szép fotója.

– Szóval ezért lett a kutya is Tücsök?

– Igen, mert a ló elpusztult a háború alatt. A házunkból meg TSZ-iroda lett, miután kifosztották. Üljön le.

Leültem, és hallgattam az öreget.

– Apám jogásznak készült, de abbahagyta az egyetemet, és katonai pályát választott. Előbb hadapród, majd lovastüzér hadnagy lett. A bajok 1918-ban kezdődtek. Apám a polgári forradalom idején felajánlotta szolgálatait Gömbös Gyulának és Friedrich Istvánnak a forradalom leverésére. A Tanácsköztársaság kikiáltása után emiatt Jugoszláviába menekült. Még csecsemő voltam, és anyámmal a rokonoknál bujkáltunk. Aztán apám az első tiszti különítményt vezette Szegedre. Itt lett Horthy Miklós mellett előbb fővezéri, majd kormányzói szárnysegéd. Később a magyar királyi lovastüzér osztály parancsnokává nevezték ki. Télen többnyire a várban lévő budai lakásunkban laktunk, tavasztól meg Baracsán. Ez a kép a falon a baracscai kúriánk.

Apám dolgairól szinte semmit nem tudtunk, ezekbe sem engem, sem az időközben megszületett húgomat nem avatta be. Imádta a lovakat, és Baracskán a gazdálkodás mellett versenylovak tenyésztésével is foglalkozott. Ott született Tücsök, akivel a berlini olimpián versenyzett. Gyönyörű ló volt.

Szeme itt könnybe lábadt az öregnek. Hun elvesztése után meg tudtam érteni a bánatát.

Aztán kitört a második világháború. Katona voltam, mégpedig hivatásos katona. A Bem József lovastüzér-osztály 3. ütegének parancsnokaként tevékenykedtem. A bekerített Budapestet védtük, amikor az egyik épület udvarán felrobbant a lőszer, és a robbanástól beomlott a ház óvóhelye. Az ott lakó civilekkel együtt a bombázás elől az óvóhelyre menekültek az én katonáim is.

Ütegparancsnokként úgy döntöttem, megpróbáljuk kiásni a romok alatt rekedt civileket és a bajtársainkat. Időközben parancs érkezett, hogy az üteg települjön át Budára. A mentés érdekében haladékat kértem az áttelepülési parancs végrehajtására, és megkaptam. A polgári lakossággal együtt takarítottuk a romokat. Sajnos csak egy tűzért sikerült élve kimenteni, aki az óvóhely lépcsőjén rekedt, törött lábbal. A többi tizenegy tűzér, és akik még a pincében tartózkodtak, életüket veszítették. Aztán eljött 1945 februárja, és a legénység elvesztette a parancsnokait. A Testnevelési Főiskola épületében – a VI. hadtest törzsével együtt – fogságba estünk. Hivatásos honvédtisztként az Uzman-i táborban voltam tiszti hadifogoly 1947. július 23-ig.

– Dénes bácsi pont egy évvel korábban tért haza, mint apám. Ő 1948. július 16-ig élvezte a szovjet „vendégszeretetet”.

– A maga apja 19 éves volt, mikor hazatért, én meg 29. Neki a gyerekkora ment rá leventeként, nekem meg az ifjúságom, a házasságom, a családom.

A fogság után néhány hónapig Baracskán éltem a szülői házban, amely magára maradt a háború alatt. Gazdálkodni és lovakat szerettem volna tenyésztetni, úgy, ahogy régen a gyerekkoromban is volt. Az épületet próbáltam rendbe hozni, de pénz és segítség nélkül nagyon nehezen ment. Aztán megoldották a gondjaimat, mert 1948-ban jött a hatóság, és kilakoltattak. Egy bőrönd ruhám maradt az életemből. Ismerősöknél, rokonoknál húztam meg magam, mindenhol csak egy-két hétig, aztán továbbálltam, mert nem akartam senkinek a terhére lenni. Munkahelyem nem volt, a honvédség nem vett vissza. A lovastanári diplomámmal senkinek sem kellettem. Aztán anyám testvére, Dr. Hainiss főorvos, itt dolgozott a fehérvári kórházban. Az ő segítségével kaptam ezt az állást, ezzel a kis szolgálati szobával. A kúriát a kilakoltatásomat követően teljesen kifosztották. Még az ablakkereteket is elvitték. Néhány régi baracskai ismerős néha tájékoztatott az épület sorsáról. 1950 körül az épületet kicsit kitatarozták és átalakították belül. Aztán a kúriából TSZ iroda lett. (Mire ez az írás megjelenik, talán már romok sincsenek.)

Ez volt igazából az utolsó és leghosszabb beszélgetésünk egymással. Nekem egyre kevesebb időm jutott a lovakra a munkám miatt, és Dénes bácsi is továbbállt innen. Ha jól hallottam, Enyingen talált magának munkát. Aztán az utolsó két hírem róla: az egyik egy újsághír volt, miszerint a Moszkvában megrendezett nemzetközi öttusa-bajnokságon induló magyar csapat lovas felkészítő edzőjeként tevékenykedett. A másik pedig, amikor apám hadifogsága kapcsán kutakodtam a levéltárban, találtam rá egy dokumentumra, amely szerint 1983. július 26-án, hatvanöt éves korában elhunyt. Aztán a sors úgy hozta, hogy a méntelep megszűnése után a város eladta a területet. Műszaki ellenőrként az ingatlan teljes lebontását nekem kellett felügyelnem. Ennél rosszabb munkát elképzelni sem tudtam volna. Ma egy gyorsétterem áll az istállók helyén, a Lövölde úton.

Még dolgunk van

Endre jött velem szembe, gyerekkori barátom, akivel sok zsványságot vittünk véghez, és akivel a barátságunk igen korán kezdődött. A kórházban együtt ráztuk a kiságyat a fertőző osztályon, olyan sárgán, mintha valami ázsiai népcsoport tagjai lennénk, és felváltva üvöltöttünk anyáinkért, akiket az ajtó üvegén keresztül láthattunk csak.

Telt az idő, és kamaszodtunk. Minden érdekelt bennünket, de főleg azok a dolgok, amiket más nem tudott. Endre tudott hátra- és előreszaltózni, helyből, mindenféle nekifutás nélkül. Ez nekem nagyon tetszett, és meg is próbáltam párszor Endre instrukciói alapján, de vagy háttal, vagy fejjel értem a földre, amitől úgy éreztem magam, mintha egy autó ment volna keresztül rajtam. Hasonlót éreztem, amikor először dobott le a ló, de akkor nemcsak estem, hanem repültem is, és földet éréskor mintha az összes belső szervem átrendeződött volna a nagy nyekkenés következtében. Szorgalmasan próbálkoztam tovább a szaltóval, Endre közben jókat nevetett rajtam, és egy más után több szaltót is ugrott a vékonyka gyerek.

– Nézd, így kell! – mondta, majd csinált egy hátraszaltót.

– Ááá! Elég volt, még a végén ütődött leszek.

Endrének mindig folyt az orra, még nyáron is. Hogy mi baja volt, soha nem derült ki. Sokszor rászóltam:

– Töröld már meg, mert elhányom magam!

– Akkor ne nézd! – mondta vigyorogva, majd egy nagyot szívott az orrán, és a lába elé köpött.

– Elmész te a francba, hülye gyerek!

Endre apja magas rangú rendőrtiszt volt, aki még középiskolás korunkban meghalt. Azt mondták, hogy infarktust kapott, de olyan hírek is voltak, hogy öngyilkos lett, és hogy esetleg segítettek neki elérni a túlvilágot. Mi volt az igazság? Erről sosem beszélt, vagy talán ő sem tudta.

– Hová mész ilyen sietve? – kérdezte Endre.

– Hadkiegre! Be kell mutatni a jogosítványomat, meg az iratokat, hogy elvégeztem a tanfolyamot.

– Ne hülyéskedj! Te tudsz autót vezetni?

– Aha! Személyt, meg pótkocsis tehert. És te? Hová ezzel a hátizsákkal? – böktém rá a keki színű, durva vászonból készült zsákra, amibe egy kétkilós kenyér is nehezen fért
volna
bele.

– Én is a hadkiegre! Kell valami igazolás az útlevéhez, hogy egy hónapon belül nem akarnak bevonultatni katonának. Jugoszláviába megyek, a rokonok már várnak Lazaretto-ban – mondta.

– Csak át kell úsznom az éjjel Olaszországba, aztán már megyek is velük Svédországba. Gyere velem! Nem kell többet úszni, mint Agárd és a Szúnyog-sziget között.

Kamaszkorunkban jó párszor leküzdöttük ezt a távot. Csak azért, mert azt nem sokan csinálták utánunk. Ott kezdődött a dolog. Nagyon tetszett a motoros hajó, ami oda-vissza járt a tavon egész nap. Csak néztük vágyakozva, mert pénzünk nem volt hajókázásra, így aztán, hogy mi se maradjunk ki az élményből, átúsztunk a hajó után, és vissza is.

– Na, gyere velem! Jót hülyülnénk, és legalább nem egyedül mennék.

– Te disszidálni akarsz?

– Igen!

– Miért? Nem jó itt neked?

– Ezt bonyolult lenne most elmagyarázni... apám miatt!

– De hisz apád meghalt!

– Pont azért... majd egyszer elmagyarázom. Na, gondold meg! – mondta Endre. – Én pénteken megyek, ha jössz, ha maradsz. De egy szót se senkinek.

– Figyelj, Endre! Én ha akarnék, se mehetnék, mert le kellett adni az útlevelemet az MHSZ-es jogosítvány miatt. Most már addig nem engednek ki sehová, amíg le nem töltöm a katonai időmet. Ez volt az olcsó jogosítvány feltétele. A másik ok pedig az, hogy én tudom, mi a honvágy. Sírtam már eleget, ahol senki sem látott, pedig csak néhány hónapig voltam távol otthonról. Azt tudod, hogy nagyon sokáig nem jöhetsz haza? Még akkor sem, ha az anyáddal valami történik.

– Tudom – mondta szemlesütve, inkább csak magának.

– Látom, te ezt már eldöntötted. Vigyázz magadra, és ügyes legyél. Én sosem árulnálak el!

– Tudom, azért szerettem volna, ha te is jössz – aztán kezet nyújtott, összeöleleztünk, és férfiasan megveregettük egymás hátát.

– Na menjünk, aztán majd találkozunk egyszer, ha az élet úgy hozza.

Az élet azóta sem hozta úgy, pedig eltelt negyvenkét év. Talán egy hónapja találtam meg az egyik külföldi közösségi oldalon. Hagytam neki üzenetet, és az ismerősein keresztül is próbáltam elérni. Aztán eszembe jutottak azok a barátok, akik már fiatalon itt hagytak bennünket, az életük derekán, amikor már lett volna idejük élni. A névsor egyre hosszabb. A legutóbb Imre ment el, majd Olga.

Endre már három éve nem lépett be az oldalára...

– Endre! Még nem jöhetett el az idő, még dolgunk van! Még beszélnünk kell egymással, egy üveg bor mellett.

Utóirat

Hosszas keresgélés után, ma sikerült beszélnem a testvérével. Endre három éve meghalt.

Hírek:

„Betonelem gyalulta le a Skodát a 81-es főúton”

2010. július 22., csütörtök, 15:31

[Lánglovagok.hu] BELFÖLD

Életét vesztesette annak a személygépkocsinak a vezetője, amelyre menet közben egy több tonnás betonelem zuhant csütörtökön délelőtt a 81-es főúton. A Kisbéri Önkéntes Tűzoltóság és a Komárom-Esztergom Megyei Rendőr-főkapitányság tájékoztatása szerint az Ászár felől Kerékteleki irányába tartó Skoda Fabiára egy 3,1 tonnás betonelem zuhant a szemből érkező Scania pótkocsis teherautóról, éppen akkor, amikor a teherautó a Skoda mellé ért. A betonelem legyalulta a személygépkocsi tetejét, majd az útra esett. A Skoda 58 éves, magyar származású svéd vezetője a helyszínen életét vesztesette. Holttestét a kisbéri önkéntes tűzoltók szabadították ki a roncsból.

Egy viharos nap

Imre bácsi nyugalmazott postatiszt volt. A nyaralója, egy kicsi faház, velünk szemben volt Agárdon, az utca túloldalán, a hatalmasra nőtt tamariszkusz bokrok mögé bújva. A tamariszkusz májusban hozta világos rózsaszín apró virágait, az ágak teljes felületét beborítva. Ilyenkor a sötétzöld finom kis tűlevelek nem is látszóttak a rengeteg virágtól. Aztán, mire a virágok lehullottak és rózsaszínre festették a fűvet, addigra a bokrok is árnyékot adtak a kicsi ház teraszának.

Imre bácsi szeretett itt üldögélni, a gyékény kerti asztal mellett, a fonott foteljában olvasta a Népszabadságot, és néha hangosan bekiabált a terasról a feleségének:

– Képzeld, Margitkám... – és felolvasott az újságból a konyhában zöldségeket pucoló feleségének.

Majd felhörpintette a maradék tejeskávét a bögréből, amiből még előzőleg kikana-lazta a belé áztatott kifli darabokat. Aztán valamelyik nap átvitt az úton, barna színű bőrpapucsában és keki színű rövidnadrágjában, aminek szára lobogott a vékony lábain. Nagy, kerek fején már csak két oldalt volt haj. Vastag, fekete keretes SZTK-szemüvegét a homlokára tolva, két kezével a kapuba kapaszkodva bekiabált hozzánk.

– Gyuri! Itt vagy?

– Itt vagyok! Mi baj, Imre bácsi?

– Nincs semmi baj, csak azt szeretném kérdezni, hogy volna-e kedved holnap kijönni velem a vízre horgászni?

– Mehetünk, Imre bácsi! De nekem nincs kiváltva erre az évre az engedély.

– Nem gond! Két botra van engedélyem. Hozol magaddal botot, vagy hozzak én kettőt?

– Viszem a sajátomat, Imre bácsi.

– Na jól van, akkor fél háromkor találkozunk itt a kapu előtt.

– Rendben!

Délután aztán szépen összekészítettem a botot, és ellenőriztem a horgot, a damilt, az úszót és az ABU Cardinal peremfutó orsót, ami akkoriban igazán minőségi darabnak számított. Meghajlítottam a könnyű, de nagyon erős, szintén ABU gyártmányú üveg-szálás botot, amit használtan vettem az orsóval együtt, talán hatszáz forintért. Kiöntöttem néhány vödör vizet a kert egyik sarkába, és estefelé, amikor már elitta a föld, de még a felülete nedves volt, egy ásóval megforgattam a földet, és kiszedtem a nedves-ségre összegyűlt gilisztákat. Egy kiszáradt festékes dobozba raktam egy maréknyi

földet, és abba az összeszedett nagy, bordó színű tekergő gilisztákat, akik egyből beásták magukat a kicsi földbe. A doboz tetejére öt-hat lyukat ütöttem egy vékony szeggel, nehogy elpusztuljanak.

Hajnalban aztán csengett az óra. Odakint még sötét volt, és a csillagok az égen még javában világítottak. Gyorsan magamra kaptam egy kopott melegítőnadrágot, és egy széjjelkönyökölt pulóvert vettem a rövid ujjú ingre. Ilyen korán még hideg van a parton, de a vízen még inkább. Aztán csendben becsuktam magam után az ajtót, hogy fel ne ébredjen a családom.

Imre bácsi is motoszkált még az udvarukban egy elemlámpával, aminek a fénye ide-oda cikázott. Pakolgatta a hátizsákjába a dobozait, amikben az ólmokat, az úszókat és a horgokat tartotta. Én is hátra mentem a kis kamrához, és magamhoz vettem az este összekészített csomagomat.

– Segítsek valamit, Imre bácsi?

– Nem kell, mindjárt kész vagyok!

– Milyen csalit hoztál? – kérdezte az öreg.

– Csak pár gilisztát, mert tízes horog van a boton, és nem akartam átkötni a horgot. Majd csak keszegezek, Imre bácsi.

– Jól van, ahogy gondolod.

Aztán leballagtunk a kikötőbe, ami úgy háromszáz méterre volt, a sorompóval szemben. A kikötőben a keskeny betonmólókon igen óvatosan kellett közlekedni, mert a sötétség még tartotta magát. A lakatkulcs egy barna cipőfűzőre volt kötve, amit Imre bácsi valahová elkevert. Már majdnem visszaindultunk, amikor is a hátizsák alján lévő egyik dobozból csak előkerült. Négykézláb állva a betonon, a láncról és vaskarikából kifűzni a lakatot – amit valaki rettenetesen összegubancolt –, nem volt egyszerű feladat. Lassan bepakoltunk a csónakba, az evezőket beleraktam a villákba, aztán szépen csendben, farral előre, a lapátokat előre tologatva kilavíroztunk a kikötőből a csónakkal. A kikötőt elhagyva a vízen enyhe hullámok lehettek, amiket nagyon nem láttunk még, csak a csónak orra felől hallatszott a „klutty, klutty”, amikor éppen nem eveztem, csak szabadon futott a csónak. Nem volt igazán horgászcsónak, hanem csak olyan hétvégi hobbi csónak, ami jóval szélesebb és rövidebb is, mint amilyenekkel a profi horgászok járnak. Ebből adódóan evezni is nehezebb, és lassúbb is. Mindegy! Nem versenyezni indultunk, időnk volt bőven.

A Cserepes-sziget mellett elhaladva kiértünk a „Keszegecs” tisztásra.
– Imre bácsi, van valami terve, hogy hová menjünk?

– A Szúnyog-sziget felé!

– Akkor jobb lett volna balról kerülni a Cserepes-szigetet! Na mindegy, innen is ki tudunk menni.

– Én nem tudom, hogy milyen szigetek vannak itt, csak azt, hogy hová szeretnék menni.

Imre bácsi csak néhány éve vette itt a nyaralót, és nemigen ismerte a tavat.

– A hajózó útvonaltól jobbra vagy balra menjünk?

– Jobbra, ott van pár kisebb nádsziget, aztán egy kis folyosó és egy közepes tisztás.

– Akkor már tudom, hogy melyikre gondol. A „Szakadtak” és a „Gallér” között elmegyünk félútig, aztán északnak egy darabig, és ott vannak a kis nádszigetek, meg egy szélvédett kis tisztás is. Ott majd meglátjuk, hol állunk le.

Félóra múlva ott is voltunk. Eloldoztuk a leszúróvasakat: az egyiket a csónak jobb oldalán elöl, a másikat a bal oldalon hátul nagy lendülettel lenyomtuk, majd erős zsinórral kikötöttük a csónakot.

– Mekkora a víz? – kérdezte Imre bácsi.

– Százhatvan-százhetven centi lehet. Jó iszapos az alja, harminc centi vastag lehet.

Zörögtünk még kicsit a vasakkal meg a botokkal, amíg előszedtünk mindent. Aztán én előre ültem a csónak orrába, Imre bácsi meg hátra. Kinézett magának egy helyet, és nagy komótosan megtöltötte az etetőkosarat a fenekezéshez. Én is előszedtem a gilisztás dobozomat, és egy velem majdnem szemben lévő, kicsi, talán maréknyi nádból álló szigetecske mellé dobtam a csalit. Gondoltam, az jó hely lesz.

Néhány perc múlva kapásom volt. Előbb csak megrángatta, aztán félig lehúzta az úszót, majd elindult vele.

– A francba, fogja a gilisztát, és sétál vele.

Vártam, csak elunja! Adtam neki damilt, hadd menjen. Pár másodperc múlva eltűnt az úszó, de úgy, mintha belecsaptam volna egy bottal a vízbe. Bal kézzel megtartottam a damilt, a jobbal pedig egy rövid, de határozott mozdulattal a botot jobbra, negyvenöt fokban felfelé rántottam.

– Ez nagy lesz! – fészkelődött Imre bácsi. – Vigyázz, nehogy bemenjen a nádasba, mert leszakítja magát!

– Vigyázok! – kezdtem az orsóval visszacsévélni a damilt. – Könnyen megy nagyon, lehet, hogy már a csónak alatt van.

A damil egyszer csak megfeszült, aztán hol jobbra, hol balra cikázott két-három métert, de még mindig nem láttuk a halat.

– Tartsa a merítőhálót, Imre bácsi! Megpipáltatom, aztán majd csak engedi magát.

Jött is szépen! Kiemeltem egy pillanatra, a hal egyből felfeküdt a vízre.

– Ez egy kicsi ponty! – mondtam csalódottan. – De valami van a kopolyájában.

Kiszáoltuk a halat, a kopolyájában sárga biléta volt számokkal. Imre bácsi leszedte a bilétát egy csípőfogóval, majd visszadobtuk a halat.

– A MOHOSZ-nál adnak érte pénzt, ha leadjuk. Felírtam a méretét is, talán tavalyi telepítés lehetett – elmélkedett az öreg a kis halon.
– Jó erőben volt a kis zshivány, úgy húzott, mint a nagyok – mondtam.

– Reggelizzünk valamit, Imre bácsi, mert megeszi a fene ezt a parizert a nejlonzacs-kóban.

A botot a csónak hosszában magam mellé fektettem, és előkerestem az este összekészített szendvicseimet. A vaj már megolvadt a zsemlén, ettől aztán úgy nézett ki, mint amit beáztattak, és valahogy harapni sem lehetett rendesen, inkább csak foggal elszakítani. A parizer és a zöldpaprika szeletek is felmelegedtek. Szóval elment a kedvem a reggelitől. Azért, ha már elkezdtem, ezt az egy szendvicset leküzdöttem valahogy fél liter nejlonzacs-kós langyos tejjel. A másik szendvicshöz már nem volt gusztusom, majd beetetek a zsemlével, a kis keszegek pedig összeszedik.

Új giliszta került a horogra, és visszadobtam a készséget az előbbi helyre, a kicsi nád-sziget mellé. Imre bácsi még jóízűen falatozott: füstölt szalonnát evett kenyérrel, zöldpaprikával és paradicsommal. Éppen letettem a botot és elővettem a másik zsemlét, hogy beáztatam a halaknak, amikor újból kapásom volt, szinte ugyanúgy, mint az első halnál. Megint merítőhálóban végezte. Ez a ponty is méret alatti volt, a kopolyájában zöld színű címkével. Imre bácsi jegyzetelt, majd levágta a kis bilétát a halról. Így ment ez vagy két-három órán át. Már a hatodik halat fogtam, és mindegyik méret alatti volt, kopolyájukon kicsi műanyag bilétával.

Imre bácsi kezdett türelmetlenkedni, hogy neki még csak kapása sem volt.

– Cseréljünk helyet, Gyurikám, hadd fogjak már én is egy halat!

– Jól van, Imre bácsi! – óvatosan, hogy ne csapjunk nagy zajt, helyet cseréltünk.

– Oda dobjon jobbra, amellé a pár szál nád mellé. Adjak gilisztát, vagy marad a kukoricánál?

– Maradok a kukoricánál, a pontynak az való.

– Ahogy gondolja, Imre bácsi.

Nem telt bele öt perc, és az Imre bácsi helyén nekem ismét kapásom volt. Na, talán ez már méretes lesz, mert máshogyan húz, mint a többiek. Lassabban, de jóval erősebben. A kis üvegbot is meghajlott a súly alatt, amikor felhoztam pipálni egyet. A fenébe, biléta van ezen is! De méretre már jónak tűnt. Kivettem a vízből, és rögtön láttam, hogy ez már méretes. Azért a biztonság kedvéért lemértük, harmincöt centi volt.

– Ezt megtartjuk, Imre bácsi, még egy ekkora, meg pár darab keszeg, aztán lehet főzni a halászlét.

Aztán megfogtam a nyolcadikat is, ami szintén méretes volt és bilétás. Imre bácsinak már szép gyűjteménye volt a színes bilétákból, amiket leszedett a halakról.

– Adjál nekem gilisztát, ha van még nálad, mert úgy látszik, hogy ma nem szeretik a kukoricát!

Adtam az öregnek gilisztát, amit fel is fűzött a horogra. Most néztem csak, hogy egy hatalmas horog van az etetőkosár felett a damilon.

– Mire készült, Imre bácsi, Moby Dick-re? Vagy lévő harcsára?

– Ezzel szoktam pontyozni! – mondta sértődötten.

– Nekem mindegy, ahogy gondolja, de szerintem tízes horoggal is lehet nagy halat fogni, csak a bot és a damil bírja ki.

Egyre melegebb lett, és a szél is abba maradt, a nádasok szélárnyékában pedig kisi-mult a víz. A „nádország” szívében az egyre jobban felbátorodó szúnyogok is jeleztek, hogy valami készülődik. Az elszigetelt kis öbölben a békák néha elnémultak, mintha fülelnének, aztán a hosszú csend után hatalmas kuruttyolásba kezdtek, mintha az elmaradt kiabálást be kellene pótolni. Valahonnan előkerült egy szárcsa család is. A fejükön vörös pihetollat viselő fiókák a szárcsa mama hátán utaztak, aki köztudomásul nagyon jó úszó, ám nehezen repül fel, ezért ha megijed, gyors szárnycsapásokkal szalad a víz tetején a védelmet nyújtó nádasig. A fiókák miatt most nem szaladt a vízen, de amilyen gyorsan csak lehetett, eltűntek a nád sűrűjében. A nádi poszáták is cserregve repültek a nád sűrűjébe, mintha a réti héja kergetné őket. Pedig héja nem volt se közel, se távol.

– Imre bácsi, itt vihar lesz!

– Még nem lőttek a viharágyúval, azt hallanánk, mert közel vagyunk.

– A fene megette, ha már azt halljuk! Ki is kell innen érni! Ágyúzni meg csak akkor szoktak, amikor már kitört a vihar.

– Majd beállunk a nádasba, nem tart az olyan sokáig, egy kis nyári záport kibírunk.

Látszott az öregben, hogy nagyon szeretne már halat fogni, és már semmi más nem érdekelte. De minél jobban vágyott a sikerre, annál jobban elkerülte a szerencsét.

Aztán gyorsan egymásutánban fogtam még négy halat, és ezekkel együtt Imre bácsi már tizenkét színes bilétát gyűjtött össze. Bosszús volt az öreg, és láttam rajta, hogy már megbánta, hogy engem hívott horgászni, ezért gyorsan megnyugtattam, hogy nekem nem kellene a halak, szívesen lemondok róluk. Majd adjon egy tányérral a halászléből, nekem az bőven elég.

– Mit csinálsz te, hogy neked jönnek a halak, nekem meg nem? – bosszankodott az öreg.

– Imre bácsi, én csak koca pecás vagyok, egy évben néhány alkalommal megyek csak horgászni, ha elhív valaki vendégnek. Akinek van engedélye két botra, hogy ne csak ott üljek, mint a tök. Nem éri meg kiváltanom az engedélyt, mert a horgászásra nem sok időm van, az engedély meg drága. Amúgy nem csinállok én semmit másként, mint ahogy szoktam.

– Talán amiatt a rettenetes nagy horog miatt nem mennek oda a halak?
– Fogott azzal a horoggal már halat?

– Fogtam hát! Szép, négy kilós pontyot.

– Az tényleg szép, csak olyan ritkán jár erre felé. Imre bácsi, igazán nem akarnám sűrgetni, de szerintem mennünk kellene, mert igen sötét felhők vannak a Meleg-hegy felett.

Már szedtem is össze a botot, meg pakoltam a szatyorba a dolgaimat, és a csónakban is egy kis rendet csináltam a szanaszéljével lévő felszerelések között.

– Mondtam már, hogy beállunk a nádba a csónakkal! – válaszolt türelmetlenül.

– Az itt nem lesz jó, mert a „Szakadtakban” vagyunk. Ezek úszó lápok, ha nagy vihar jön, akkor úgy beszorítja a csónakot két lápsziget, hogy jövő ilyen korig sem találunk rájuk.

Próbáltam magyarázni az öregnek, hogy a viharok által leszakított lápdarabok a széljárásnak és az áramlatoknak megfelelően sodródnak a vízen. Azért lett ennek a területnek a neve „Szakadtak.” De nem figyelt rám.

– Nincs még itt a vihar, mit türelmetlenkedsz?

– Imre bácsi, én kicsi gyerekkorom óta ismerem a Velencei-tavat. Keresztben-hosszában százszor is végigjártam, tudom, milyen itt egy vihar. De, ahogy gondolja, végül is csak vendég vagyok.

Dolgom nem volt, a botomat összepakoltam, és a lábdeszkára raktam az ülés alá. Nézelődtem, a lábamat kinyújtva hátra támaszkodtam, és szememmel a kis szárcsákat kerestem, akik az anyjuk hátán utaztak. Homlokomon megjelentek az izzadságcseppek a melegtől. Sapkát elfelejtettem hozni, így aztán elővettem a szapulyt a csónak farából, és merítettem a vízből, majd a hajamra öntöttem egy keveset. Jól esett, bár a víz nem volt hideg, lehetett vagy huszonnégy fokos. A vizes haj azért hűtött egy kicsit.

Hirtelen jött a szél, bár még ragyogóan sütött a nap, de a nádat már lehajtotta majdnem a víz, aztán hagyta felegyenesedni, majd ismét lehajtotta.

– Imre bácsi, pakoljon! Ez már nem vicc!

– Még nem lőttek, nem lesz itt semmi, mit idegeskedsz!

Kezdttem elveszíteni a türelmemet, és próbáltam meggyőzni az öreget, hogy mennünk kéne. A fenébe, mérgelődtem magamban. Ha nem lenne velem a bot, meg a szatyor a cuccaimmal, már régen kiúszhattam volna a partra, aztán kínlódjon az öreg a csónakkal, ahogy akar.

– Beállunk a nádba és megvárjuk a végét. – hajtogatta az öreg.

– Mondtam már, Imre bácsi, hogy az itt nem lesz jó, menjünk innen minél előbb!

Aztán suhogva megjött az első nagy szélloket. Egy nagyobb hullám a csónakot megdobva, a leszúróvasakat egyből kirántotta a fenékből. A vasak csak lógtak a csónak oldalán. Gyorsan eloldoztam és beemeltem mindkettőt, majd hosszában a padok alá csúsztattam.

Imre bácsi végre pakolni kezdett, de még mindig kételkedett benne, hogy vihar lesz.

– Elkerül minket!

Nem szóltam semmit, én már tudtam, mire számíthatunk. Az evezőket gyorsan a helyére tettem, és már húztam is, amennyire csak bírtam, hogy minél előbb kiérjünk. Imre bácsi komótosan pakolgatta a dolgait az enyhén billegő csónakban, nem zavartatta magát, csak morgolódott a sikertelen horgászat miatt.

– Ide ülhetne mellém, és húzhatnánk együtt, akkor gyorsabban haladnánk!

– Nem eveztem én még soha életemben! – Akkor meg minek magának a csónak? – Mindig hívok valakit, aki evez! Meg a fiamék csónakáznak vele, ha akarnak.

Mire kiértünk a „Keszegesre”, igen csak megjött a vihar dereka. Az esőt is az arcunkba csapta a szél, és a tó vize is tejeskává színűvé változott. A hullámok már közel méteresre nőttek, és a csónakot veszettül dobálták.

– Üljön hátra, Imre bácsi, a csónak farába, hogy könnyebb legyen eveznem! Nagyon lent van a csónak orra, alig haladunk!

Nem szólt semmit az öreg, így hátranéztem a csónak orra felé. Falfehéren, rémülten kapaszkodott a csónak két oldalába.

– Hallja, üljön már hátra, mert így sosem érünk ki!

– Én ezt el nem engedem, az biztos, akármilyen is lesz! – mondta remegő szájjal.

– Majd elengedi, ha felborulunk, aztán úszhat a partig! – szóltam vissza most már dühösen.

– Az ki van zárva, mert én úszni sem tudok!

– Imre bácsi, van még valami, amit nem mondott el?

Nem szólt semmit, csak a kezei fehéredtek a szorítástól, és mereven nézett maga elé, mint aki felkészült a halálra.

A csónakban egyre több víz lett a be-bechapódó hullámoktól, és a trepni felett volt már vagy öt centivel. A strandpapucsom le-lecsúszott a vízben álló lábtámaszról, a sarkamat minden alkalommal odaverve a deszkához.

– Imre bácsi, legalább merje a vizet, mert lassan elsüllyedünk!

Előre néztem a vállam felett, de az öreg mintha meg se hallotta volna. Felhúztam a két evezőt, és beengedtem a lapátokat a csónak aljába. A csónakot ide-oda dobálták a hullámok, és tehetetlenül sodródtunk hol jobbra, hol balra. Elkezdtem merni a vizet, mert ha tele van a csónak vízzel, úgysem haladunk. Aztán ráordítottam az öregre:

– Imre bácsi! A rohadt életbe, legalább ezt a kurva vizet merje, mert itt döglünk meg mind a ketten!

Ez hathatott az öregre, mert elkérte a szapulyt. Arról már letettem, hogy hátra másszon a csónak végébe, de legalább a vizet már meregette, az egyik kezével kapaszkodva. A tenyerem már égett az evezéstől, annyit húztam, hogy normális időben a tavat is megkerülhettük volna. Elértünk a Cserepes-sziget magasságába, de egy kicsit Kápolnásnyék irányába sodródtunk. Még egy kilométer a kikötőig, de alig haladunk a hullámzástól. Fújtam egyet, és ránéztem a tenyeremre. Kár volt – a vízhólyagokról már leszakadt a bőr, és csak a nyers hús látszott. Zsibbadt és lüktetett. Inkább nem néztem. Aztán nagy nehezen elértük a sziget elejét is, és már a „Csárdaoldalon” billegtünk.

Tíz perc kellett, mire rájöttem, hogy egyhelyben állunk, illetve, hogy sodródunk kelet felé. Hullámverés! A partról visszacsapódó hullámok is ellenem dolgoztak. A hullámok oda-vissza jártak a Cserepes-sziget és a betonpart között. A hátralévő háromszáz méter leküzdése majdnem egy óráig tartott.

Végre a kikötő! Itt már kicsit jobb volt a helyzet. Csak az elszabadult csónakokat kellett kerülgetni, amíg a helyünkre találtunk. A csónak lelakatolása és kipakolása után elindultunk hazafelé, bőrig ázva, vacogó fogakkal. Mint a hajótöröttek egy lakatlan szigeten – úgy néztünk ki, és én úgy is éreztem magam. Halálosan fáradtan és elgyötörten, és semmire nem vágytam, csak meleg vízre és alvásra. A kapu előtt elköszöntem az öregtől, akit közben megsajnáltam, mert láttam rajta, hogy még mindig mennyire elgyötört az arca az átélt félelemtől.

– Köszönöm, Gyurikám! Pihenjél!

Meleg vízre vágytam, de hamar megbántam. Amint a zuhany alatt a szappant a kezembe vettem, csillagokat láttam a fájdalomtól. A tenyeremen gyakorlatilag alig volt ép hely. A szappantól és a meleg víztől lüktetni kezdett, így aztán csak egy sima zuhany lett, szappan nélkül.

Egy hétig gézbe bugyoláltam a kezem, és a tenyeremet kenegtettem mindenféle csodaszerekkel, mire nagy nehezen helyrejött. Imre bácsit a felesége eltiltotta a tóra járástól, és ezek után csak a parton horgászhatott. Az összecsukható kempingszékén üldögélve, egy földbe szúrható napernyő alatt várta a halakat.

– Nem lehet itt halat fogni, csak üldögélni. Nincs nádas, a ponty meg azt szereti. – Ez van, Imre bácsi! – és elmeséltem neki, hogyan fogtunk mi annak idején angolnát, pont ezen a helyen, újságpapírral. Amikor még nem volt itt ez a betonpart

– Ne keseregjen, legalább jó levegőn van, és innen akkor megy haza, amikor maga gondolja.

A rántott hal

Ahogy a történelem ismétli önmagát, úgy látszik, egyes események is megismétlődnek. Az ember életében ilyenkor jön az a déjà vu érzés, hogy az éppen történő helyzetet már korábban átéltük. Nekem úgy rémlett, hogy ezt az eseményt valamikor a 3. század környékén egyszer már átéltem.

Nos, pont ilyen érzésem volt Imre bácsival kapcsolatban. Imre bácsi, nyugodjék békében, öreg horgász cimborám volt, aki se úszni, se evezni nem tudott, viszont volt horgászengedélye két botra és csónakja a Velencei-tavon. Üzletet kötöttem az öreggel, hogy én evezek, ő pedig az egyik felszerelt botot átadja. Így mindketten jól jártunk. Az öreget egy kemény vihar után a felesége eltiltotta a csónak használatától, így aztán a parton áztatta a zsinórt. A házunk előtt ballagott hazafelé, amikor ráköszöntem.

– Jó napot, Imre bátyám! Látom, nem hiába ült a parton; szép halat fogott. Gratulálok!

– Majd szólok, ha elkészült a rántott hal. Irmával kettőnknek ez úgyis sok lenne.

– Rendben van, Imre bácsi, megesszük a „Moby Dicket”.

Délutánra járt az idő, amikor Imre bácsi kiabált, hogy elkészült a hal. Már ebédeltem, de egy szelet friss rántott halra mindig kapható vagyok. Így aztán átballagtam hozzájuk. Irma néni már terített asztallal várt, sőt a nekem szánt hal ott pihent a tányéromon. Jól nézett ki, és jó illatok voltak a levegőben is. Az első harapás után letettem egy pillanatra, mert a hal nem volt friss. Gondolom, hogy Imre bácsi, Irma néni ráhatásának engedve, beleegyezett...

– „Előbb a régit kell megenni a hűtőből, nem a frisset!”

Így aztán elment a kedvem a rántott haltól, de megbántani sem szerettem volna az öregeket, viszont én ritkán hagyok szó nélkül olyan dolgokat, amelyek nem tetszenek. Előbb lehajoltam a halhoz, mintha sutognék neki valamit. Aztán kis idő múlva a fülemhez emeltem, mintha a hal válaszolna nekem. Irma néni és Imre bácsi szájában megállt a falat, és csak nézték, hogy mit művelek.

Folytattam a játékot szegény hallal.

Irma néniben erősebb volt a kíváncsiság, mint az öregben. Annyira, hogy a szájában lévő falatot egyben nyelte le. Szemei kicsit kiguvadtak, és már kezdtem aggódni, hogy talán egy szálla is maradhatott benne. Szerencsére nem. Aztán egy korty bor után megkérdezte...

– Mond csak, fiam, mit csinálsz azzal a hallal? Az étel az nem játék!

– Tudom én, Irma néni. Meg nem fordulna a fejemben ilyesmi.

– Csak érdeklődtem tőle, hogy tud-e valamit az öreg Józsiáról, aki a gárdonyi vasútállomáson szokott kéregetni. – Tetszenek tudni, aki úgy két héttel ezelőtt belefulladt a tóba?

– És mit mondott a hal? – faggatózott tovább Irma néni.

– Azt válaszolta, hogy éppenséggel semmit nem hallott róla, mert már három hete is van annak, hogy ő kikerült a vízből...

Az iszap

A feleségemmel minden évben, október végén, néhány napra szabadságra megyünk, lehetőleg úgy, hogy hosszú hétvége is beleessen. Így történt ez 2004-ben is. Az interneten keresgélve Eger Szépasszony-völgye tűnt szimpatikusnak. A völgy egyik patinás szállodájában sikerült helyet foglalni. Megérkezve a szállodába, a recepciós hölgy közölte, hogy nem tudják azt a minőségű szobát biztosítani a részünkre, mint amit foglaltunk. Már kezdtem volna felháborodni, amikor közölte, hogy csak egy földszinti lakosztályt tudnak adni.

– Nagyon köszönjük, de a felárat nem tudjuk vállalni, mert nem erre készültünk. – Nem kell többet fizetniük, mivel a mi hibánkból történt a módosítás.

A sarokszoza közel harminc négyzetméter volt, korhű berendezéssel: kanapéval és fotelekkel, dohányzóasztallal, egy hatalmas franciaágygal faragott háttámlával, és egy kétajtós, tükrös tölgyfa szekrénnel, amin ugyan már látszottak az elmúlt száz év viszontagságai, de még mindig kitűnő állapotban volt. A húsz centiméter széles, barnára pácolt hajópadló selymes fénye, a lépésektől recsegő hangja ellenére is gyönyörű volt. Amúgy meg öreg padló nincsen recsegés nélkül. Azt mondják, a fa addig él és dolgozik, amíg el nem tüzelik.

A bőrönd kipakolása közben megbeszéltük, hogy még bőven van idő vacsoráig. Sétáljunk el a pincékhez, és ha már ott vagyunk, meg is kóstolhatnánk pár pohár bort. A kis gyalogos serpentinén talán öt perc alatt elértük az első öregsori pincéket, amiket 1774 táján kezdtek el kialakítani, a völgyel szemben lévő riolittufa domboldalaiba vágva. A völgy területe az egri püspök tulajdona volt, és pincét vágni csak a püspök engedélyével lehetett. Így alakulhattak ki a csoportosan, egyidejűleg vágott, utcába rendeződött pincék sorai.

Néhány pohár hűvös bor elfogyasztása igazán jótékony hatással van az ember gyomrára, így igencsak vártuk már a vacsorát, ami finom és bőséges volt. A térképet nézegetve a másnapi kirándulás célpontját kerestük, valami közeli települést. Egerszalók keltette fel a figyelmünket, főleg a melegvíz. A forrás, ami szabadon tör a felszínre. Termálfürdőben már jártunk sokszor, de olyat, ahol a meleg víz szabadon jön a földből, még nem láttunk. Szóval, a másnapi úti cél meghatározva.

Reggeli után nem kapkodtunk, hiszen sem az idő, sem a menetrend nem sürgetett. Fogtuk a térképet, és elindultunk a nyolc-tíz kilométerre lévő Egerszalókra. Autóval kényelmesen, útközben a gyönyörű tájat csodálva, talán tíz percbe tellett az út. A faluba érve tanácstalanul kerestük a termálvizet, ami csak úgy jön a föld alól. Végül egy kerékpáros hölgyet szólítottam meg:

– Csókolom, tetszene segíteni nekünk? Van itt a faluban meleg vizű forrás?

– Van! Csak menjenek tovább, aztán vagy kétszáz méterre lesz egy utca balra, ott kell befordulni. Az utca végében már látni fogják a murvás parkolót. Addig lehet menni autóval, aztán az erdőn keresztül vezet egy kis út, annak a végén van a fürdő.

– Köszönjük!

A parkolóban hagytuk az autót. Elindultunk gyalog a sportszattyorral, benne törölközőkkel, fürdőruhákkal, strandpapuccsal. A murvával felszórt erdei utat kétoldalt gyönyörű fenyőerdő vette körül, melynek illatát az őszi szél hozta felénk. A fenyők vékony csúcsai a szélről bólogatva üdvözöltek bennünket. A kabátunkon nyakig húztuk a cipzárt, és elindultunk az úton. Talán kétszáz méterre már láttuk a gőzt, ami a kicsi, szelcsendes völgyben lebegett a levegőben, és az enyhén kénes illatot is érezni lehetett már.

– Hol lehet itt fürödni? – néztünk egymásra, miközben tovább sétáltunk.

Aztán megláttuk a talán tíz méter átmérőjű, kör alakú medencét, ami a benne állókból ítélve nem lehetett mélyebb, mint százhusz centiméter. Volt ott még egy bádog esőcsatorna, betontömbökkel alátámasztva, amiből víz csobogott a medencébe. Elmentünk néhány vacogó, fürdőruhás ember mellett. Megkérdeztük tőlük:

– Hol lehet itt átöltözni?

– Ott, a paraván mögött.

Néztük a paravánt. Az alja térdig nyitott, na és persze a teteje is, így aztán a szél ki-be járt benne. Egymásra néztünk. Biztos, hogy mi itt fürdeni szeretnénk? Átöltözni még csak rendben, de vizesen kijönni ebben az időben már nem annyira tetszett.

– Tudod mit, annyira szép itt minden – az időjáráson kívül –, sétáljunk egyet! Nézzük meg a sódombot!

A sódomb keletkezése 1961-ben kezdődött, amikor kőolaj és földgáz után kutatva fúrásokat végeztek itt, de a keresett ásványok helyett termálvizet találtak. Azóta folyik végig a domboldalon a 65-68°C-os, ásványi anyagokban igen gazdag hévíz. A forró vízből kiváló sók folyamatosan építik a csipkézett, fehér mésztufa képződményeket. Az évek során a sódomb egyedülálló jellemzői miatt a környék szimbólumává vált, melyhez hasonló természeti képződmény a világon csak két helyen található: Pamuk-kale-ban, Törökország ázsiai részén, valamint az amerikai Yellowstone Parkban. Európában egyedülálló.

A kis gyalogösvényen felfelé bandukolva, a fa korlátba kapaszkodva, a földbe vájt lépcsőfokokon felérve egy kicsi vízszintes területen három fürdőruhás, az ötvenes éveiben járó hölgyet pillantottunk meg. Hol magyarul, hol szlovákul beszélgetve, nevetgélve kenték egymásra a meleg iszapot, és jókat vigyorogtak egymás kinézetén. Már csak a szemük környéke világított, és combjuk belső fele, amit nem kentek le sárral. Megálltunk, és beszédbe elegyedtünk velük.

Ők és a medencében lévők érkeztek azzal a busszal, amit a parkolóban láttunk. Egy kis kikapcsolódásra és fürdőzésre jöttek egy napra Egerbe és ide, Szalókra.

– Maguk idevalósiak? – kérdezték.

Nekem már ettől a kérdéstől is elindult a rosszaság a fejemben, amit nem tudtam viszatartani. Ha esetleg ezt a kis írást egyszer ők is elolvassák, most és itt kérek elnézést. Szóval: – Igen! – válaszoltam.

Az „igen” természetesen nem a kérdésre vonatkozott, hanem arra, hogy mi magyarok vagyunk, tehát nem mondtam valótlan. Aztán beszélgettünk még arról is, hogy már tervben van egy melegház megépítése is, ahol az elfolyó víz hőjét hasznosítani lehetne. A feleségem rám nézett, úgy, ahogy akkor szokott, amikor nem tetszik neki valami, de nem szólt egy szót sem. Tudta, hogy felesleges szólnia, mert ilyenkor már

a szememben van a huncutság, és úgysem tudna megállítani a rosszalkodásban. Sarkon fordult, és elindult lefelé az úton. Én folytattam a beszélgetést az asszonyokkal.

– Aztán miért kenik magukra ezt a sarat?

– Azt mondták, hogy szép lesz tőle a bőrünk, és eltűnnek a ráncaink.

– Valóban így van! Csak az a gond, hogy egy pár napig szürke lesz a bőrük, mert földpát festéket tartalmaz az iszap.

– Ezt nem mondja komolyan?

– Dehogynem! Nálunk az asszonyok itt, a faluban, csak hétvégén, vagy ha szabadságra mennek, akkor kenik be magukat az iszappal.

Egymásra nézett a három hölgy, egymást taszigálva, lélekszakadva rohantak le a medence irányába vezető lejtős földúton, és ugyanazzal a lendülettel vetették bele magukat a medencébe. Az asszonyok ijedtségét megtapasztalva elszettem a másik irányba, a feleségem után. Mire utolértem, már hallani lehetett a medencében lévő magyar és szlovák nyelvű káromkodását.

– Mit mondtál nekik?

– Azt, hogy nem jön le!

– Te nem vagy normális!

– Figyelj, Anya! Akár szaladhatnánk is!

Azóta gyönyörű szálloda, gyógyfürdő és élményfürdő – vagy ahogy mostanában hívják, wellness – épült, hatalmas aszfaltos parkolóval, ahol azt a háromszáz métert is kibusssal lehet megtenni a fürdőig. Az út két oldalán lévő fenyőerdő már eltűnt, és helyette szállodák vannak. Csakhogy már pont azok nem tudják igénybe venni, akiknek igazából szükségük lenne a gyógyvízre.

A ló

Itt a nyár, kisütött a nap, és mindenkinek megfordul a fejében a nyaralás. Ez a kis történet is a nyaralás gondolatával kezdődött, aztán furcsa vége lett.

Szekerák uraméknál már napok óta áll a bál a nyaralást illetően...

– Aki nem mehet sehova, az egy nagy senki. Annak a sorsa még a Sanyarú Vendelénél is szármalmasabb. Borzasztó!

– Nyár elején bujkálni kell, nehogy megkérdezze valaki: „Hol fogsz nyaralni?” Nyár után meg azért, nehogy kérdezzék: „Hol voltál nyaralni?” Három évig csak győztem ezt a mártíromságot. De most érzem, hogy tovább már nem bírom!

Ömlött a szó Szekerák sátánjamborságú feleségéből.

Három éve, hogy feleségül vette Elvirát, aki dolgos, csendes, szolid lánynak nézett ki. Dolgosnak dolgos volt, de a többi sehogy sem illett rá. Szekerák pedig, valóban csendes, jólelkű ember lévén, nem szólt vissza, és a keze sem járt el, csak mosolygott a bajusza alatt. Ilyenkor a jobb lábáról a bal lábára állt, aztán meg vissza.

– Ne toporogj itt, mint a tojógalamb! – förmedt rá az asszony.

Szekerák uram, aki nem kedvelte a hangoskodást, inkább kiballagott az istállóba a gyönyörű pej lovához. Azt simogatta, dédelgette, kézből etette, amíg a házban lecsillapodott a vihar. Hadd kiabáljon, majd megnyugszik. A lovat igazából a feleségének vásárolta, akinek nagyon megtetszett a vásárban ez a gyönyörű mén. Tűzről pattant menyecske lévén szeretett lovagolni. Az újdonsült férj pedig nem sajnálta rá a pénzt. Igaz, nem is vetette fel őket a pénz, de nem is panaszkodtak, mert mindenük megvolt, ami kellett. Csak a gyerek hiányzott a házból. Úgy tűnt, hogy délutánra lecsillapodott az asszony. A hatalmas udvaron néhány kört akart tenni a lóval. Valami miatt Fakírnak nem sok kedve volt a futkosáshoz, így az asszony megbotozta. Az meg ellenszegült, és levetette a hátáról a bántalmazót, aki olyan szerencsétlenül esett, hogy abban a pillanatban eltörte a nyakát. Szekerák gyászolta még az asszonyt, de a lovat nem adta el, mert az meg a szívéhez nőtt az évek alatt. Egy szép napon aztán megkereste őt Vértessy uram, akivel jó cimborák voltak gyerekkoruk óta, és akinek hasonló bordában szőtt felesége volt, mint a megboldogult Elvira.

– Hallod-é, Vince barátom, adjad el nekem ezt a lovat! Örömet megadom érte, amit kérsz.

– Jó cimborák vagyunk, Jóska barátom, de nem adom el az én kedves lovamat, mert ki tudja, még megházasodhatok.

Majd odaát

Szállásuk egy öreg vályogházban volt. Az illemhely egy deszkaódé volt hátul az udvarban. Valamikor zöld lehetett az ajtaja, de a festék már rég lekopott róla. A nagy műgonddal vágott szív alakú kis szellőzőn inkább csak a legyek jártak ki-be, a levegő ott nemigen talált utat magának.

Az udvarban volt egy ásott kút, kis fatetővel. A fala téglából volt kirakva. A vizéből inni nem lehetett, csak öntözésre volt alkalmas, meg dinnyét hűteni, vödörben leengedve a vízbe. A nyomós kút egy házzal arrébb, a járda mentén állt. Fürdőszobánk egy bádoglavór volt a vasvázas hokedlin. Ivóvíz a zománcozott ceglédi kannában volt, a sparthelt mellett, és néhány cseréppohár a zöld stelázsin. A szobában vaságyak voltak matraccal, mint ahogy egy munkásszálláson szokás. A kétajtós öreg szekrény ajtaja csak akkor nyílt, ha a szekrényt a fal felé megbillentették. Így aztán zárni sem kellett, csak ugyanebben a helyzetben becsukni és elengedni az ajtót. Volt még pár darab vasvázas szék, zöldre festve. A festék már pergett róluk, és a vaslábak mély nyomot húztak az öreg hajópadlóban, amit régen sárgítóval beeresztettek. Egy rozoga asztal állt a szoba közepén. A berendezés nem volt túl otthonos, de ide amúgy sem azért jön az ember, hogy az otthon melegét élvezze. A ház tulajdonosa egy özvegyasszony volt, akinek a férje vasutasként dolgozott, és talán egy éve már, hogy elment a mozdony füstjével együtt oda, ahol a két sínpár a végtelenben találkozik.

Ebben a kis falusi házban laktunk Bélával. Az utcafelőli szobában, a két ágy között csak egy rozoga éjjeliszekrény billegett három lábon. Éjjel a vaságy sodronyai minden forduláskor kísérteties nyikorgásba kezdtek, és a szalmazsák matraccból valahogy mindig áthatolt néhány szalmaszál a vastag zsákanyagon, ami aztán a kemény vászonlepedőt is átszúrva bökte az embert, hol itt, hol ott, de leginkább a hátát.

– Nem kell kényeskedni mindenben – mondta a házinéni! Az albérlet százötven forint havonta és fejenként, a pénzt előre kell fizetni! – szögezte le Róza néni ellentmondást nem tűrő hangon. – Különben is, ha nekünk megfelelt a drága urammal negyven évig, akkor maguk se panaszkodjanak.

Nem panaszkodtunk. Akkor jöttünk haza, amikor akartunk, és azt csináltunk, amit akartunk.

– Béla, holnap a laborba kell mennünk, azt üzenté a mérnök úr!

– Rendben, de mit fogunk ott csinálni?

– Szerintem kavicsot szitálni, próbakockát törni, vagy víz-cement tényező vizsgálatot végezni.

– Nem tudom, majd kiderül.

Reggel jelentkeztünk a laborvezetőnél. Fiatalember volt, nemrég kerülhetett ki az egyetemről. Néhány hónapja nősült, és a feleségével az első gyereket várták, aki szeptemberben fog megszületni.

– Németh László vagyok, a labor vezetője. Szeretem a rendet, és azt, ha mindenki elvégzi a napi feladatát. Megszakadni nem kell, de a teljesítménynek meg kell lenni.

– Mi lesz a feladatunk? – kérdeztem.

– Próbakockákat kell törni! Már tele van az udvar, és elmaradásban vagyunk a jegyzőkönyvekkel is. Lesz segítségük, egy nyári szünetes gimnazista lány, Katika. Ő már ismeri a jegyzőkönyveket, csak a mérési adatokat kell diktálni neki. Legalább százötven darabot kell törni naponta, hogy a lemaradást behozzuk. Na, munkára, fiúk! A gépet ismerik. Vigyázni rá, mert nagyon drága, és ha bedöglök, nincs másik helyette! Akkor ugrik a prémiumom is!

– Rendben! – válaszoltuk egyszerre, bár a mérnök úr prémiuma nem nagyon érdekelt bennünket.

Katika nyolc órára járt dolgozni, így addig az udvarról behordtunk úgy hetven-nyolcvan darab betonkockát, csak annyit, hogy azért még mozogni lehessen a laborban.

– Sziasztok! – szólt egy csengő hang, amire felkaptam a fejem.

Olyan hang volt ez, mint a szomszéd lányé, csak a gesztenyebarna haja nem rövid, hanem a vállánál is lejjebb ért. A lánynak a haja nem volt összekötve, talán azért, mert még nem száradhatott meg a reggeli gyors hajmosás után. Itt a laborban hamar poros lesz az ember, hacsak be nem köti a fejét egy nagy kendővel. De melyik nő kötné be a fejét nyári melegben?

Katika alakja, magassága, szeme és mozdulatai teljesen az otthon hagyott szomszéd lányt idézték. Torkom elszorult, és dadogva köszöntem.

– Szia.

Hogyan fogok így dolgozni egész nap, ha itt van ez a lány mellettem? Legalább csúnya lenne! Sokkal jobb lenne! – morfondíroztam magamban. Béla is felkapta a fejét, és a szeme ragyogott; neki is tetszett a lány. Beszélgetett vele egész nap, be nem állt a szája. Persze, ez a munkáján is meglátszott.

– Figyelj, Béla, ez nem lesz így jó! Nem tudjuk megcsinálni a százötven darabot, ha így folytatod. Le fognak minősíteni bennünket, ne csessz már ki velem! Már elmúlt dél, és még a fele vissza van!

Gyors talicskázás után bekerült az összes betonkocka a laborba, már csak törni és jegyzőkönyvezni kellett. A mérnök úr is benézett, úgy három óra felé.

– Látom, nem állnak túl jól! Addig maradnak, amíg a százötven nincs kész!

Aztán már viharzott is el, az ajtót nagy lendülettel becsapva. A könnyűszerkezetes épületnek még a falai is beleremegtek.

– Mondtam, hogy balhé lesz! – Itt rohadhatunk legalább hat óráig, mire végzünk.

Fél hatra járt az idő, mire az utolsó kockával is végeztünk.

– Na, gyerünk haza, leszakad a derekam a sok betoncipeléstől! Még le kellene zuhanyozni a fürdőben, akkor már otthon nem kell a lavórban!

Béla toporgott egy darabig, mint aki zavarban van, aztán csak kinyögte...

– Figyelj, megbeszéltem a Katikával, hogy szerdán elmegyünk moziba, a nyolcórásra! – mondta, a zuhany zaját túlkiabálva. – Van egy barátnője, a Zsuzsa, azt mondja, egy kicsit duci a leány, de neked jó lesz! Hahaha – nagyot nevetett.

Gyorsan teltek a napok, és a kiadott munkamennyiségeket is sikerült megcsinálni minden nap. Eljött a szerda.

– Béla, milyen filmet nézünk?

– Én nem tudom, valami olasz énekesről szól.

– Jézusom! Csak nem a Gianni Morandi – „Térden állva jövök hozzád”?

– De, azt hiszem, az! Miért?

– Már vagy háromszor láttam! A család összes nőtagját el kellett vinnem a moziba erre a filmre. Csak tudnám, mit esznek ezen a félbevágott óriáson? A hangja az jó! De negyedszerre?! Már egy is sok volt. Na mindegy, úgysincs más dolgom, csak odahaza henteregnék, mert itt hová menjen az ember? Kocsmába, templomba meg moziba lehet. A kocsmához meg a mozihoz pénz kell, templomba meg nemigen jártunk, mert oda csak az öregasszonyok járnak.

– Figyelj, Béla, a fürdés után lépünk el a mozijegyekért!

– Rendben, de azért ihatnánk gyorsan egy sört, úgyis útba esik a kocsmá.

Nem volt nehéz meggyőzni erről a fontos feladatról, mivel egész nap rettenetes meleg volt, és a védőitalként adott szódától már béka nőtt a hasamban.

A kocsmá egy sarokházban volt, a vasúttól talán száz méterre. Látszott, hogy teli van, mert a sok ütött-kopott kerékpár alig fért el a ház falába rögzített rozsdás acélcsőnek támasztva. A kerékpárok vastag lánccal és Tutto lakattal gondosan lezárva. Záróra felé nagy nyüzsgés és lökdösődés szokott lenni, mert a lakatkulcs ilyenkor már nehezen passzolt a zárba. Mintha mindegyik berozsdásodott volna állító helyében. Ilyenkor a dohányfüstre már kabátot lehetett volna akasztani, de ez a bent lévőket nemigen zavarta, mert így folyamatosan szívhatták egymás füstjét. A füstszűrő nélküli Kossuth

és Munkás dohányárut én is kipróbáltam, de csak egyszer, mert az olyan volt, mintha egy ló rúgott volna mellbe.

– Két korsó sört kérek – szólt Béla a csaposnak, akinek a szeme sem rezdült. Sörhabos kezét a koszos, sötétkék kötényébe törölte, mielőtt új korsót vett volna elő.

– Kinizsit vagy Kőbányait?

– Kinizsit, kevés habbal!

– Annyi habbal kapják, amennyivel adom. Itt nincs arra idő, hogy csörögéljem maguknak! Nyolc forint lesz, de aprót adjon, mert nem tudok visszaadni.

Béla a pultra dobta a gyűrött, zöldhasú papír tízest.

– Köszönjük az úri kiszolgálást, meg a fél korsó sört! Ne adjon vissza, de legközelebb rendesen mérje, mert baja lehet belőle! Na, menjünk kifelé, aztán majd ott megisszuk. Ez a füst meg a bűz nekem is sok.

A mozi öt perc sétára volt, majdnem szemben az iskolával. A bejárata egy kiugró előtetővel, két beton oszlopon, hogy ne ázzon a rossz időben, aki jegyet akarna venni. A falban egy kis ablak, JEGYPÉNZTÁR felirattal. Az ablak mögött egy ötvenes matróna ült, vörösre rúzsozott szájjal, a Krasznaja Moszkva kölni illata dőlt kifelé az ablakon.

– Mintha csak otthon lennénk az Orosz Magazinban – nevettem. Oda húsért jártunk, ami csak egy héten egyszer volt.

Itt a moziban talán százötven ember jó, ha elfér a nézőtéren. De ez itt pont elég, sokszor még annyian sincsenek. Drága a mozijegy. A vasárnapi matiné a gyerekeknek kettő forint, az esti előadások felnőtt filmjére öt-hat forint.

– Ugorjunk haza! – mondtam Bélának. – Még van időnk nyugodtan megvacsorázni, aztán visszasétálunk.

– Rendben! Háromnegyed nyolcra beszéltem meg a Katival, hogy itt a mozi előtt találkozzunk.

A falu elején laktunk, talán húsz perc sétára a mozitól. A gyors vacsoránk egy májkonzerv volt kenyérrel, paradicsommal és paprikával. A házinéni megengedte, hogy a kertből paradicsomot és paprikát szedjünk.

– Elvinni nem lehet, csak annyit szedhetnek, amennyi enni kell!

A lányokra egy kicsit várni kellett, mert a lányok már csak ilyenek. De aztán jöttek egymásba karolva. Zsuzsa enyhén szólva is duci volt, és ráadásul még alacsony is. Amint néztem a két lányt, azon morfondíroztam magamban, hogy miért van az, hogy egy szép lánynak mindig csúnya barátnője van?

– Béla, hallod... én azért nem ilyenre számítottam. Na, mindegy, egy mozi erejéig kibírom.

A gyors bemutatkozás és jegyosztogatás után elfoglaltuk a helyünket. Örültem, hogy Kati legalább mellém került. Jó illata volt a lánynak. A film az nem igazán érdekelt, gondolataim a szomszéd lánynál jártak. Reménytelen szerelem, amit én rontottam el, aminek úgy lett vége, hogy el sem kezdődött. Közben a légyiszkos, megsárgult filmvászonon Gianni csak énekelt, énekelt. Könnyeket csalta a lányok szemébe.

Aztán Kati egyszer csak megfogta a kezemet, ujjait az ujjaimba kulcsolva, megszorította azt, és közben a fejét a vállamra támasztotta. Így maradtunk a film végéig. Még akkor is így ültünk, amikor a lámpákat felkapcsolták.

Mikor Béla észrevette, a szemeivel ölni tudott volna a haragtól. Kati kacarászva, a barátnőjével csevegve belém karolt, és így indultunk el a moziból.

– Most akkor mi van? Már megint le akarod csapni a kezemről a csajomat? – kérdezte Béla magából kikelve.

Zavarban voltam, mert nem én kezdeményeztem, de így alakult, amit annyira azért nem bántam. Próbáltam megmagyarázni a helyzetet, de Bélával már nem lehetett beszélni.

– Figyelj, Béla, majd a lányok eldöntik, hogy kivel akarnak randizni.

– Te senkivel nem fogsz, az biztos, mert lecsaplak, aztán ballaghatsz haza! – válaszolta, ökleit fenyegetően felemelve.

– Béla, én nem akarok verekedni, és főleg nem veled! Az nem igaz, hogy ennyire értetlen vagy!

– Ha egyszer nem akarja, hogy te kísérd haza, akkor azt miért nem lehet megérteni?

Béla már semmit nem értett, verekedni akart. Már mindegy volt, hogy miért, csak valakin elégtételt akart venni, talán az összes eddigi sérelméért. Hátrább léptem, hátha meggondolja magát a felbőszült barátom. De ő nem gondolta meg magát, csak jött előre.

Elszaladni nem fogok. Ha verekedni akar, akkor legyen. Nem vártam meg, hogy megüssön, mert Béla magasabb és testesebb is volt nálam. Ennyit nem kockáztathat senki. Még egy fél lépést hátra léptem, majd ütöttem egy rövid jobbot az utolsó borda alá, ahogy az öreg Hunnál már megszoktam – nem kisebbet, és nem nagyobbat annál, hanem pont akkorát.

Béla megállt, és csodálkozó szemekkel meredt rám. Majd szép lassan eltűnt a szeme bogara, és már csak a fehér része világított az utcai lámpa fényénél. Közelebb léptem hozzá, és a hóna alatt megtartva lefektettem a földre, nehogy beverje a fejét.

– Segítsetek egy kicsit, fordítsuk meg, hadd húzzam ki, mielőtt nagyobb baja lesz. Tudjátok, úgy, mint amikor sőt törünk játékból a hátunkon. – Felemeltük Bélát. – Addig tartásotok, amíg belekarolok háttal, aztán elengedhetitek.

A lányok meg voltak ijedve, de azért segítettek. Kétszer-háromszor előrehajoltam Bélával a hátamon, hogy a görcsbe rándult hasizmok kiengedjenek. Kezdett visszatérni belé az élet.

– Jól vagy? – kérdeztem tőle. – Tudsz állni egyedül?

– Azt hiszem, igen. Ez most mi volt? – kérdezte Béla.

– Verekedni akartál, és kaptál egyet.

– Ha tudom, hogy ekkorát tudsz ütni...

– Tudhatnád, hogy én nem szoktam verekedni. Csak az öreg Hunnal néha, de az ló, ő bírja, nem úgy, mint te.

– Te nem vagy normális! Én nem vagyok ló!

– Ló nem vagy, csak hülye és értetlen. De én nem haragszom rád.

– Egy darabig elkísérlek – szolt Zsuzsa, Bélának –, arra lakunk felétek.

Átkaroltam Kati vállát, a lány pedig a derekamat fogva a fejét a vállamra támasztotta. Elindultunk hazafelé a sötét falusi utcákon. Minden kerítésnél megugattak bennünket a kutyák, de némelyik, mintha csak üdvözölt volna minket, megelégedett egy-két halk vakkantással. A templom előtti kis park mellett mentünk volna tovább, a gyöngykavics-csal felszórt úton, ami minden lépésnél nyikorgott.

– Nem ülünk le? – szólalt meg Kati. – Még amúgy sem kell hazamennem. Itt egy pad, gyere! – és már ült is le.

Kati fordítva ült a padra, lábait az ülőkén áttéve, szemben a háttámlával. Leültem mellé, átöleltem a lányt, és megcsókoltam.

Nagyon tetszett ez a lány, és élveztem minden pillanatát az ölelésének. Kati végig kigombolta az ingemet, és puha kezeivel hol a hátamat, hol a mellkasomat simogatta, közben csókolta a nyakamat, a számat és a fülcimpámat. Olyan érzés kerített hatalmába, amire eddig még gondolni sem mertem. Én is kigomboltam a lányon lévő kockás inget, majd a melltartóval babráltam egy darabig a lány hátán. Masnira volt kötve, mert egy bikini felső volt rajta. Természetesen rossz irányba húztam meg a masnit, így aztán egy kioldhatatlan csomót sikerült létrehoznom idegességemben a ruhadarabon. Na igen, a gyakorlat hiánya.

Egy kicsit próbálkoztam még a kioldásával, aztán feladtam. Mint minden melltartó, ez is működött előlről is, bár nem annyira elegáns. Kicsit magam felé húztam, majd felfelé a melltartót, ami alól a lány mellei szinte kiugrottak. Nem voltak nagyok, éppen csak

egy kicsivel nagyobbak, mint amekkora a tenyerembe elért. A sötétben szinte világítottak a hófehér, kemény mellek. Kati felállt, de csak annyira, hogy szemből az ölembe ülhessen. A bőrünk összeért, és örülden csókoltuk egymást. Mielőtt a folytatásba bárki beleélné magát...

– Katikám, nem kéne neked már otthon lenni? – szólalt meg mögöttünk egy női hang.

Összerezcentünk, és szinte vágni lehetett volna a levegőt a feszültségtől. A lány gyorsan visszaült a padra, még mindig háttal ülve a hangnak, válaszolt:

– De, mindjárt megyek, csak moziban voltunk.

– Azt látom! – szólt gúnyos hangon a fejkendő idős hölgy, aztán ment tovább.

– Ki volt ez? – kérdeztem, még mindig lihegve az előbbi hevülettől.

– Az öreganyám testvére. Még képes, és bemegy apámékhoz.

Kapkodva igazgatta magán a melltartót, és gombolta be az ingét, közben hangosan morfondírozott:

– Mit keres ez ilyenkor erre? Csak nem ide jár leskelődni, vagy irigykedni a fiatalokra? Biztos őt is megszorongatták már párszor ezen az öreg padon, lehet, hogy az hiányzik neki? A fene egye meg a vénasszonyt!

Összeszedtük magunkat, aztán hazakísértem a lányt. Sokat nem kellett menni, mert a park túloldalán lévő utca egyik házában lakott.

Éjfélre járt már, mire hazaértem. Béla még nem aludt, várt rám. Láttam kintről, hogy még ég a lámpa a szobában, reméltem, hogy már megnyugodott az a dilis. Kinyitottam az ajtót, és beléptem a szobába...

– Na, mi a helyzet? – kérdezte Béla.

– Semmi különös. Csókolóztunk, aztán jött egy öregasszony, valami rokon, és hazaküldte Katit.

Rosszabb fogadtatásra számítottam, de láttam, hogy a barátom lenyugodott, és belátta, hogy hülyén viselkedett.

Csütörtökön és pénteken is találkoztam a lánnyal egy félreeső folyosón, ahol senki sem járt, lopva néhány csókot is váltottunk. De esti találkozásra már nem engedték el a szülei.

Pénteken aztán a következő heti beosztásunkat is megkaptuk. Munkahelyi gyakorlat lesz a hídépítésnél, ami jól hangzott és érdekes feladatnak tűnt.

– Hétfőn már az új helyen kezdtek! A tervek alapján betonvasat fogtok szerelni – mondta az üzemvezető.

Érdekes, de nehéz munka volt. A napon dolgoztunk, és már kezdtünk is barnulni. A hét közepe felé jutott eszembe, hogy az építési napló meg a munkafüzet ottmaradt a laborban, az asztalfiókban. Na, nem baj, majd munka után bemegyek érte.

A laborépület lengőajtaja hangosan csapódott mögöttem. Egy hét után sem tudtam megszokni, összerendeztem. Éppen a férfi fürdő és öltöző előtt mentem el, amikor női hangot és vízcsobogást hallottam kiszűrődni. Csak nem a takarítónők zuhanyoznak odabent? Megálltam, és hallgatóztam. Ez nem lehet! Kati hangja és nevetése szűrődött ki a zuhanyzóból. Aztán egy férfihang hallatszott, a laborvezető mérnök úré.

Egy világ omlott össze bennem. Berohantam a laborba, kirántottam a fiókot, de annyira, hogy az a földre zuhant, és szanaszét hullott belőle minden. Felkaptam a két füzetet, otthagya mindent a labor közepén.

Béla észrevette, hogy milyen feldúltan értem haza.

– Mi van, mi történt?

– Nem is tudom, hogyan mondjam. Kati bent volt a férfi fürdőben Németh Lacival, együtt zuhanyoznak, meg ahogy hallottam, mást is csináltak. Szóval, kivagyok! Azt hittem, hogy ez egy normális csaj.

– Már majdnem belé szerettem, annyira jó volt vele minden.

– Laci biztos nem fog vele járni. Pár hónap múlva jön a gyerek, Kati meg még kiskorú is ráadásul – szögezte le Béla a tényeket. – Hagyd a fenébe, gyere, lemegyünk a kocsmába, aztán jól berúgunk.

Így is történt. A pénteki nap nagyon nehezen indult.

– Azt hiszem, hajtok a betonvasból valamilyen abroncsot a fejem köré, mert úgy érzem, hogy kétszer akkora, mint normál állapotban – panaszkodtam a barátomnak.

– Majd elmúlik, igyál vizet!

– Már kiittam a szódásballont, a fenébe is.

– Béla, Józsi bácsi, a főépítésvezető szólt, hogy lesz kispuska -

lövészverseny a cégnél. Jövő szombaton tartják a homokbányában. Megyünk?

– Persze, hogy megyünk! Legalább nem punnyadunk itt a hétvégén.

Aztán jött a szombat, és készültünk a céges bulira. Bár mondták,

hogy azért mindenki józanul jelenjen meg.

– Van egy kis maradék cseresznyém a stelázsiban. Egy deci lehet. Lenyomjuk?

– Le hát! – mondtam Bélának.

Elballagtunk a homokbányához, amit már nem használtak, csak MHSZ-lőtérnek. Sokan összejöttek erre a céges bulira, volt, aki hozta a feleségét, és a gyerekeket is. Mindenkinek ki kellett tölteni a nevezési lapot, aztán rövid oktatás következett

fegyverhasználatból, amit egy hadnagy tartott.

Három feladat volt: álló helyzetből, fekvő helyzetből és térdelő helyzetből való lövészet a huszonöt méterre lévő céltáblára. Három tábla volt kint, így egyszerre hárman lőhettek a lövonalról.

A sorsolás úgy hozta, hogy Katival egymás mellé kerültünk. Az adatlapok kitöltése után váltottunk néhány szót. Nem kértem számon a lányon a zuhanyzós dolgot, csak annyit kérdeztem:

– Mi együtt vagyunk még? Vagy vége?

– Ezt elég bonyolult lenne most elmagyaráznom. Ha már megkérdezted, akkor... már nem!

– Azért megpróbálhatnád elmagyarázni, hogy miért?

– Nem hinném, hogy lesz rá alkalom – és továbbment.

A nevetését innen-onnan, a csoportokba összeverődött beszélgetők felől hallottam még. Aztán mi kerültünk sorra. Három-három lövést kellett leadni mindegyik helyzetből. A hadnagy kiosztotta a kilenc darab löszert, és kísért a lövonal szélére.

– Álló helyzet!

Csattogtak a fegyverek. Kati nagyon jól lőtt, nem csoda, lövészklub-tag volt, és rendszeresen járt ide.

– Táblaellenőrzés! Kati: huszonhét, az enyém: huszonöt, Laci bácsié: huszonhárom.

Új lőlapokat ragasztottak a táblára. Térdelő helyzet!

A második lövés után jobbra néztem, Katira.

– Te nem lösz? Még üres a táblád.

– De, mindjárt.

A célzás közben, a szemem sarkából valami furcsát láttam, ami miatt ismét a lány felé fordultam. Kati a jobb lábán térdelt, bal könyöke a felhúzott bal lábán, és bal tenyerében a cső vége. A puska előtte negyvenöt fokban, a tus az oldalán feküdt. A lány jobb kezének nagyujja az elsütőbillentyűn.

Tekintetünk összehalmozott. A lány mosolygott, de a szemeiből valami furcsa elszántság tükröződött.

A lány suttogva, lassan beszélt:

– Majd odaát!

Nem értettem, hogy mi ez az egész, aztán egy pillanat alatt átvillant az agyamon, hogy mire készül.

– NEEEEEE! – ordítottam, és már léptem volna a lány felé, hogy kiússem a fegyvert a kezéből.

A csattanás valahogy tompább volt, mint amit eddig hallottam. A lány nem mozdult, ugyanúgy térdelt, mint eddig. Megkönnyebbültem, talán mégsem történt tragédia. Aztán a lány, mintha egy lassított filmben lenne, lassan előredőlt, fegyvere keresztben feküdt a teste alatt.

Odaugrottam. A lány lába még rángatózott. Megfordítottam, de nem látszott rajta semmi, sem a fején, sem az arcán, csak egy kis vércsík, ami a szájától a nyakáig tartott, majd eltűnt a kockás ing alatt.

Aztán nagy futkosás és kiabálás kezdődött. Lassan megjöttek a mentők is, megvizsgálták a lányt.

– Még él! Bevisszük, aztán majd meglátjuk.

A lövészetnek és a céges bulinak vége lett. Mindenki elindult haza. Zsuzsa jött szembe velünk az úton, megállt előttünk.

– Mekkora egy szemét vagy te!

– Én? És miért, ha szabad kérdeznem?

– Kati terhes volt!

– De nem tőlem, hanem Németh Lacitól! – és elmeséltem a lánynak a férfi öltözőben történeteket.

– Ne haragudj! Én azt hittem, hogy ti jártok még.

– A mozi utáni este volt az első, és egyben az utolsó találkozásunk – mondtam.

A lány életét megmentették. Az arca semmilyen érzelmet nem fejezett ki, csak nézett maga elé még jó pár évig. Talán valakit vár azóta is, odaát.

A paprikáskrumplic

A történetet Szluka öregapám mesélte még gyerekkoromban. Azt nem tudom, hogy igaz volt-e, vagy csak egy városi legenda. Mindenesetre megosztom veletek. Mint ahogy egy ilyen mesénél lenni szokott, kicsit hozzátettem, egy kicsit elvettem, egy kicsit megsóztam és megkevertem, aztán tálaltam. A „Sas behívó” című novellában már olvashattatok öregapámról és a bőrgyári portásról. A portás most ismét szerepet kapott ebben a rövidke kis történetben.

Fogarasi János csendesen feküdt a koporsójában. Fázott. Arra gondolt, hogy talán jobb lenne meghalni. Mi másra is gondolhatott volna egy őszi estén a kiöregedett kárpitosmester egy koporsóban a fészerc alatt, miután a ház összedőlt, ami útban volt egy bombának. Csak a fészerc maradt meg, és a fészercben a koporsó. Tegnap elfogyott az utolsó falat kenyere is. Ma meg jó lenne meghalni... Megborzongott, de csak a hidegtől. Nincs elég baja, még a szél is durván bánik vele. Igaz, hogy nem mindegyik. Sokféle megfordult már a fészercben tavasz óta, amióta a vén Fogarasi ideköltözött. Volt már itt mindenfajta szél; kicsi is, nagy is. De azokkal ki lehetett jönni, úgy-ahogy. Ez az októberi vizsont nagyon goromba. Olyan, mint a pokróc. Sajnos pokróc sincs, csak szemfedő. Fenn a fekete égen a csillagok is megfagytak. Ott dideregtek azok is, mert nem jutott nekik felhőtakaró. Az éjszakában pedig tudvalevő, hogy a hold a legnagyobb úr. Ma este úgy tűnt, hogy a takarót is lehúzta a csillagokról. Fogarasi balkézscel átnyúlt a koporsófedélbe, és matatni kezdett. Ez itt a bádogbögre meg a fanyelű kés. Nem kell. Ez meg a bombarepesz, amely majdnem agyonvágta. Üzenet a haláltól. Azért tette el. Most az sem kell. Na, megvan! Az üres tarisznyája meg a kalapja. Nyűtt darab mindkettő, még az öregbékéből valók. A fejébe húzta a kalapot, ahogy csak lehetett. A fagyra-fájó fülét is alágyúrte. A tarisznyát meg a reumás térdére csavarta a rácsmózott szíjjal. Aztán várta az éjfélt, hogy végre hajnal legyen. A hold éppen kidugta fejét a takaró alól, amikor november előőrseként megérkezett a szél. Hetykén dudorászott megint, és a fészerc felé kószált. Aztán megtorpant a koporsóban alvó öregember láttán. Elhallgatott. Megfordult és eloldalgott. Felé sem ment a fészercnek egész éjszaka.

Másnap reggel a vén Fogarasi elbicegett a bőrgyár felé, hogy most ott próbálja meg. Mindegy, milyen munkát adnak. Az is mindegy, hogy mit fizetnek. Csak a kenyérjegycét ki tudja váltani, és pár darab almát vehessen hozzá.

– Munkát akar? Most? Itt? Megörült maga? Veszprém az éjcel elesett. Az oroszok a nyakunkon vannak! – kiáltozta az arcába ideges dühhel Baki testvér, a bőrgyár nyilassá avanszált portása.

Fogarasi nem értett a politikához. Újságot sem olvasott. Elsodródott, társ nélküli ember volt. Olyan volt, mint egy letört faág a víz tetején. Csak annyit tudott, hogy háború van, meg bombáznak, és mindenkit elvittek katonának.

– Kár volt elkezdeni – mondta a portásnak. – De ha már így esett, azért csak megy tovább a gyár?

– Megy tovább, vasúton!

– Elviszik a gyárat?

– Mit bámul? Talán hagyják itt az oroszoknak?

– Kik viszik? Hová?

– A német bajtársak magukhoz, amíg megnyerik a háborút!

Mivel egy cseppet sem értett a világ sorához az öreg... így hát csak annyit mondott:

– Nem lesz az úgy jó. Mert ha nem nyerik meg, akkor odalesz a gyár. Itt kéne azt hagyni, hogy gyártsa a cipőt és a csizmát a sok szegény népnek.

A portás nyakán kidagadtak az erek, és a szeme kigúvadt a méregtől.

– Nem nyerik meg?! Itt kéne hagyni?! Bűdös kommunista! Hogy mer így beszélni?! Pusztuljon innét azonnal, mert elvitetem!

Ment hát a vén Fogarasi, ahogy a hetven esztendője meg a rossz lába bírta. A másik gyárnak már a közelébe sem engedték. A szétszedett gépekkel megrakodott, hatalmas teherautók mellette robogtak el az országúton, a gyár felől jöttek, és a vasút felé tartottak. Fogarasi szédelegve támolygott, mert már több mint egy napja nem evett. Az előző két napra is igen-igen kevés: húsz deka kenyér jutott.

– Jó lenne meghalni...

Sóhajtván arra gondolt, hogy ha hazaér a fészker alá, úgy befekszik a koporsóba, hogy már nem is kel fel belőle többé. A fedelét is magára húzza.

Kevés vigasz a keserűség tengerében, hogy legalább megvan a koporsó. Ez legalább megmaradt abból a kevés mindenből, amiből már semmi sincs. Szomorú büszkeség járta át az öreget. Jól számított annak idején, amikor rosszul kezdett menni a kárpitos szakma. Amikor a Lefkovicsnak, az adonyi koporsókészítőnek áthúzott néhány bútordarabot. Megállapodtak, hogy cserébe kap egy koporsót. Mindenki arra törekszik, hogy összekuporgasson valamit öreg napjaira. Az egyiknek föld kell, a másiknak ház. Neki nem telt olyasmire. Csak erre. Szerette a koporsóját. Szép, fényes, fekete koporsó volt, sokszor megsimogatta bütykös ujaival a politúrozást. Jó kis bútor ez, nem lesz másé a gazdája halála után, mint egy asztal, szekrény, föld, vagy a ház. Ez már mindig az övé lesz. Ez már az otthona, és az is marad a mindenek végeztéig. A halál csak egy kis epizód lesz közben, ami amúgy sem számít majd, hiszen ő és a koporsója

változatlanul együtt maradnak. Csak nem a fészert alatt. Vén Fogarasi érezte, hogy ők most már onnan nagyon hamar elköltöznek. Mindössze egy kis igazítás kell még a koporsón. Vastag ezüstbetűkkel most az áll az oldalán: „Fogarasi János élt ... évet”. Hiányzik, hogy mennyit. Oda kellene festeni azt a két számot. A hetest meg a nullát, mielőtt magára húzza ma este a fedelet. Csakhogy nem pingálják rá ingyen. Ez a baj. Na, egye meg a fene, majd a fanyelű késsel bevési maga a számokat, ahogy tudja. Legfeljebb csúnya lesz. Az élet még csúnyább volt...

Amikor hazaért, a koporsó fedele hiányzott.

Elveszett. Eltűnt. Elvitte valaki. Ellopták! Megszédült. Végigfolyt az arcán egy könny-csepp, gyerekkora óta először. Nekidőlt a fészert oldalának. Mi lesz? Élni kell? Ezért kuporgatott? Utána megy, megkeresi, visszahozza. Tönkrement öreg életének egyetlen értelme ez a koporsó volt. Sem élni, sem meghalni nem tud anélkül. Nekivágott az útnak, és kérdezősködött mindenkitől, hogy nem láttak-e valakit egy fél koporsóval. Végezetül akadt egy asszony, aki úgy déltájban látott egy félkoporsós embert. Öregember volt, szegényféle, rongyos. A hátán cipelte a fényes, fekete koporsófedelet. Arra vitte, Falubattyán felé.

Szürkület volt, mire az öregember megtalálta a koporsótolvajt. A város végétől jóval odébb: ahol dinnyeföldek voltak. Ott volt egy vályogkalyiba, nyáron a csősznek, diny-nyeszüret után senkinek. Útbaigazították a határbéliek: ott tanyázik már két hónapja valami tolvajféle vén csavargó. Az cipelt délután egy fél koporsót. Az öreg a fanyelű kést is magával vitte erre az útra. Az nem kellett a tolvajnak, kiborította a bádögrével és a bombarepesszel együtt.

Göröcsösen megmarkolta a kést, és bicegett a csőszkalyiba felé. Itt ma halál lesz, vagy koporsó. A kalyiba előtt tűz égett. A tűz felett bogrács, amiben valami főtt. A tűz előtt szakadtruhájú öregember kuporgott; időnként dobott rá, hogy jobban égjen. És hamarabb főjön az étel.

A vén Fogarasi odalépett.

– Jó estét!

Az öreg ránézett, szelíd bizalommal.

– Jó estét...

Látta, hogy olyan magaféle a látogatója. A fanyelű kést is látta a kezében. Az ő markában pedig bicska volt. Merthogy mindjárt megfő a krumpli. Ez, aki jött, nem beszél. De a kés a kezében megmondja, hogy miért jött. Tán hívta a paprikás krumpli illata.

– Hát üljön le kend egy kicsit. Melegedjék. Mindjárt ehetünk...

Fogarasi szájában összefutott a nyál. Leült. Melegedtek, és hallgattak. Amaz pedig megint fát dobott a tűzre. Fogarasi tekintete megakadt a fadarabon, és fordult vele egyet a világ. „Élt ... évet” – ez állt a tűzre vetett fadarabon, vastag betűkkel.

– Felaprította?! – kiáltott rá rémülettel a csavargóra.

Az meg ránézett, kicsit csodálkozva. Ijedt hangon, de azért bizalommal válaszolt.

– Fel. De van egy zsák krumplim, fám hozzá semmi. Hát ezzel főzök, ennél melegszem, amíg tart.

– Ez az én koporsóm volt! Tőlem lopta! Nekem ez volt minden vagyonom – kiáltozta keserűen Fogarasi.

A csavargó megdöbbsent. Aztán elfordította az arcát, és bűnbánóan belebámult a tűzbe.

Lassan besötétedett. Nagy-nagy csend lett. Messziről ágyúdörgés hallatszott. A csavargó megszólalt. Lassan és komolyan.

– Nézze... Én magát nem akartam... Nem tudhattam, hogy kié... Fényes volt, úrinak látszott... Olyannak, akinek nem számít... Odavetve a fészerbe, mintha már nem is kéne. Nekem meg kellett a tüzelő... Nézze, nekem van ez a zsák krumplim, magának meg van az a másik fél koporsója. Az a nagyobb fele. Abban még több a fa...

Azt mondom, hozzuk el azt is. Ebben a kalyibában elférünk ketten is. Aztán valahogy majdcsak kitelelünk a krumplin meg a koporsón...

A vén Fogarasi indulatokkal küzdve hallgatott.

– Meg akartam halni! – dűnnyögte komoran. – Ezt most kend felforgatta nekem...

– Meghalni? – csodálkozott rá a csavargó. – Azok az ágyúk, ott Veszprém körül, azt beszélük, hogy élet következik most már a kivert kutyákra. A rongyosokra, a kalyibába szorultakra. Hallja-e?

– Azt beszélük?

– Azt. Orosz ágyúk, értem a nyelvüket. Húszban jöttem haza a fogságból.

– Gondolja?

– Tudom... Na, ez már megfőtt... Kihozzuk holnap a másik felit?

– Ha már így esett... Majdcsak elföldelnek anélkül is... – Hagyja már!... Soká lesz... Itt a krumpli. Együnk...

A bicska meg a fanyelű kés beleszúrt a bográcsba.